

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERYA ELBASAN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

MAYIS 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DERYA ELBASAN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

MAYIS 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Derya ELBASAN

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

‘Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri’ başlıklı bu yüksek lisans tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan ..Prof. Dr. Ahmet Simek.....

Üye ...Doç. Dr. Günel Sıvacı.....

Üye ..Dr. Öğr. Üyesi Hülya Çelik.....

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

20/06/2019

Prof. Dr. Ömer Faruk Tutkun

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tarih, insanın geçmişte yaptığı önemli her türlü faaliyet hakkında bütün insanların ürettiği bilgilerdir. Tarih kavramı insanlığın tarihi kadar eskidir. Tarih insanla başlamıştır ve insana özgüdür. İnsanların yaşantısını somut olarak değiştiren internet ve buna paralel olarak gelişen çevrimiçi ağda olma durumu 20. yüzyılın sonunda ortaya çıkmıştır. İnternet; herkese, kamusal alana ulaşarak bir yandan her bir kullanıcının kendi varlığını ortaya koyduğu bir ortam sunarken, diğer taraftan da çeşitli bilgilere, resimlere ya da multimedya ulaşma olanağı sağlamaktadır. Tarihle ilgili konular, görseller, bulgular bu ortamdan nasibini alan paylaşımlar arasında yer alır.

Her geçen gün tarihle ilgili bilgi, içerik ve görseller sosyal medya ortamında çoğalarak yayılmaktadır. Ancak söz konusu paylaşımların doğruluğu ve güvenilirliği şüphelidir. Kullanıcıların bu paylaşımları ne sıklıkla takip ettiği ve ne derece dikkate aldığı da merak konusudur. Bu sebeple paylaşımlar, tarih bilgisine sahip ve aynı zamanda sosyal medya kullanıcısı Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşleriyle değerlendirilmek istenmiştir. Bu düşünceden hareketle araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlara ilişkin görüşlerini karşılaştırılmalı olarak almaktır.

Araştırmamın her adımında yanımda olan, tez danışmanlığımı yapan ve kendisinden her zaman sonsuz anlayış, incelik ve sabır gördüğüm kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK'e teşekkürlerimi sunarım. Farkında olmadan araştırma konumun belirlenmesinde tutum ve değerleriyle bana ilham kaynağı olan canım babam Recep ELBASAN'a, görüşmelerime katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarına, araştırmamın yazımı esnasında aylarca bana destek olan, umutsuzluk anlarında cesaretlendiren can dostum Aysel KIZILDAĞ ve Figen ERSOY'a, ihtiyacım olduğunda yardımını esirgemeyen değerli arkadaşım ve meslektaşım Yasin AYDIN'a teşekkür ediyorum.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Elbasan, Derya

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler
Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK

Mayıs, 2019. xiv+ 90 sayfa.

Sosyal medya, sosyal iletişimin kelimeler, görseller, ses dosyaları yolu ile sağlandığı bir yapıya sahiptir. Tarihle ilgili görseller ve düşünceler, sosyal medyada sıkça yer almakta ve çok sayıda insana ulaşmaktadır. Günümüzde sosyal medyadaki tarihle ilgili bilgiler, görseller oldukça dikkat çekmektedir. Bu paylaşımların merak uyandırıp bilinçli bir şekilde araştırılarak mı, yoksa doğrudan inanılıp bilinçsizce mi yapıldığı tartışma konusudur. Bu düşünceden hareketle araştırmada sosyal medyadaki tarih ile ilgili paylaşımlara ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği eğitiminde tarih derslerinin olması ve ortaokul Sosyal Bilgiler öğretim programında tarih konularının yer alması Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının tercih edilme sebebidir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yani olgu bilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu; amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum örnekleme yöntemiyle seçilen Sakarya ilinde görev yapan 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu söz konusu araştırmanın veri toplama aracıdır. Veriler betimsel analize tabi tutulmuştur.

Araştırmada;

1. Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medya araçlarından en fazla Instagram'ı kullandığı,

2. Kullanılan sosyal ağlar içerisinde Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının takip ettiği en az bir tane tarihle alakalı sayfa olduğu,
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarihle ilgili bilgilerin sosyal medyada yer almaması, öğretmen adaylarının ise yer alması taraftarı olduğu,
4. Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adayları tarafından tarihle ilgili paylaşımların en çok görsellik yönüyle dikkat çektiği,
5. Sosyal medyada tarihle ilgili konuların ele alınmasının Sosyal Bilgiler öğretmenlerince bilgi kirliliği; öğretmen adaylarınca bilgilendirici, ilgi çekici olarak görüldüğü,
6. Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgileri kaynak ve kaynakça belirtmesi durumunda doğru ve güvenilir bulunduğunu, öğretmen adaylarının doğru ve güvenilir bulmadığını,
7. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sayfalarında gördükleri tarihle ilgili paylaşımları genelde kendi sayfalarında veya aile / arkadaş ortamında paylaştığını,
8. Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının tarihle ilgili doğru ve güvenilir olan sosyal medya paylaşımlarını sosyal bilgiler derslerinde materyal olarak kullanılabileceğini,
9. Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adayları tarafından sosyal medya ortamında tarih alanında farklı uzmanların takip edildiği; ancak en fazla takip edilenin İlber Ortaylı olduğu, takip edilmelerinde uzmanların paylaşımlarının ya da sözlerinin etkili olduğu,
10. Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgiler için farklı benzetmelerde bulunduğu, çoğunlukla öğretmenler tarafından 'bilgi kirliliği' ve 'kurmaca', öğretmen adaylarınca 'geçmişe yeniden yorum' benzetmesi yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sosyal Bilgiler öğretmen adayı, Sosyal Medya, Tarih, Nitel Araştırma

ABSTRACT

THE VIEWS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS AND TEACHER CANDIDATES RELATED TO THE SHARINGS ON SOCIAL MEDIA ABOUT HISTORY

Elbasan, Derya

Master Thesis, Turkish and Social Studies Education, Department of Social Studies

Supervisor: Dr. Hülya ÇELİK

May, 2019. xiv + 90 Pages

Social media has a structure that is provided by words of social communication, images, and audio files. Images and thoughts about history often take place in social media and reach many people. Today, information about history and visuals on social media draw attention. It is a debate whether these sharings are searched consciously by making a decision or they are done subconsciously by believing directly. From this point of view, it is aimed to determine the opinions of social studies teachers and teacher candidates relating to the sharings about the history on social media. The fact that there exists history classes in social studies teaching curriculum and history subjects in secondary social studies teaching is the reason why social studies teachers and teacher candidates are preferred.

The research was carried out in accordance with phenomenology, ie phenomenon pattern, of qualitative research methods. Fifteen social studies teachers working in Sakarya and fifteen teacher candidates studying in Faculty of Education of Sakarya University who were chosen by maximum sampling method from the purposeful sampling methods formed the study group of the research. The semi- structured interview form developed by the researcher is the data collection tool of the research in question. The data were subjected to descriptive analysis.

In research;

1. Social studies teachers and teacher candidates use the instagram most of all social media tools.
2. There is at least one page relating to the history followed by social studies teachers and teacher candidates in social networks used.

3. Information about history shouldn't appear on social media according to social studies teachers; teacher candidates are supporters to appearing it on social media.
4. The sharings about history shared by social studies teachers and teacher candidates draw attention mostly in that of visuality.
5. Dealing with the history-related issues is information pollution according to social studies teacher, however it is informotive, interesting and lead the public to wonder to teacher candidates.
6. Social studies teachers find the information about history on social media to be correct and reliable in case of stating source and bibliography; teacher candidates do not find them correct and reliable.
7. Social studies teachers and teacher candidates generally post the sharings that they have seen on their pages at their own pages or family-friend environment.
8. According to Social Studies teachers and teacher candidates the accurate and reliable sharings can be used as material in the course,
9. Different kinds of experts in the field history are followed by Social Studies teachers and teacher candidates but the most followed is İlber Ortaylı and the sharings or the statements of experts are effective,
10. Social studies teachers draw different kinds of analogy about history related information on social media like 'information pollution' and 'fiction'; that it is called as 'reinterpretation of the past' has been reached as results.

Keywords: Social Studies Teachers, Social Studies Teacher Candidate, Social Media, History, Qualitative Research

İÇİNDEKİLER

Bildirim.....	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	v
Önsöz	vi
Özet.....	vii
Abstract.....	ix
İçindekiler	xi
Tablolar Listesi	xiv
Bölüm I, Giriş	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.5 Kısaltmalar.....	7
Bölüm II, Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi Ve İlgili Araştırmalar	8
2.1 Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi Ve Tarih	8
2.2 Medya Ve Tarih Okuryazarlığı.....	12
2.3 Sosyal Medya.....	16
2.3.1 Sosyal Medya Tarihçesi.....	20
2.3.2 Sosyal Medya Araçları.....	22
2.3.3 Türkiye’de Sosyal Medya Kullanımı	27
2.3.4 Sosyal Medyanın Etkileri.....	27
2.4 İlgili Araştırmalar	29
Bölüm III, Yöntem.....	32
3.1. Araştırma Modeli	32

3.2. Çalışma Grubu	32
3.3. Veri Toplama Aracı	33
3.4. Verilerin Toplanması	33
3.5. Verilerin Analizi	34
3.6. Araştırmanın Geçerlik Ve Güvenirliği	34
Bölüm IV, Bulgular ve Yorumlar	36
4.1. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Kullandığı Sosyal Medya Araçları Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	37
4.2. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarihle İlgili Takip Ettikleri Sayfalar Hangileridir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	39
4.2.1. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Sayfaları Takip Etme Nedenleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	41
4.3. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Tarihin Sosyal Medyada Yer Almasını Değerlendirme Durumu Nedir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	43
4.4. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlarla İlgilenme Kriterleri Nelerdir” Alt Problemine İlişkin Bulgular	45
4.5. " Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Algıları Nedir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular	48
4.6. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Doğruluğu Ve Güvenirliğine İlişkin Düşünceleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	51
4.7. " Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımları Kendi Sayfasında Paylaşma Ya Da Konu Hakkında Sohbet Etme Durumu Nedir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular	53
4.8. " Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Materyal Olarak Derste Kullanılmasına İlişkin Görüşleri Nelerdir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular	57

4.9. "Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarih Alanında Uzman İsimleri Takip Etme Durumu Nedir? " Alt Problemine İlişkin Bulgular	60
4.9.1. " Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Bir Uzman Paylaşımının Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarını Etkileme Durumu Nedir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular	62
4.10. " Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Metaforları Nelerdir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular	64
Bölüm V, Sonuç, Tartışma ve Öneriler	66
5.1. Sonuç ve Tartışma	66
5.2. Öneriler	74
5.2.1. Sosyal Medyada Kullanımına Dair Öneriler	74
5.2.2. Sosyal Medyaya Üzerine Çalışmak İsteyen Araştırmacılara Öneriler	74
Kaynakça	75
Ekler.....	84
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi.....	88

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara Ait Bilgiler	34
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Kullandığı Sosyal Medya Araçları	38
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarihle İlgili Takip Ettikleri Sayfalar	40
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Sayfaları Takip Etme Nedenleri	42
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihin Sosyal Medyada Yer Almasını Değerlendirme Durumu	44
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlarla İlgilenme Kriterleri	47
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Algıları	49
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Doğruluğu ve Güvenirliğine İlişkin Düşünceleri	52
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımları Kendi Sayfasında Paylaşma/Konu Hakkında Sohbet Etme Durumu	55
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Materyal Olarak Derste Kullanılması Durumu	58
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarih Alanında Uzman İsimleri Takip Etme Durumu	61
Tablo 12. Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Bir Uzman Paylaşımının Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Etkilenme Durumu	63
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Metaforları	65

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve sınırlılıklar ele alınmıştır.

1.1 PROBLEM DURUMU

İnternetin insanları birbirine bağlamasının yanında yaptığı en iyi şey her türlü bilgiyi ulaşılabilir kılmasıdır. Bilim, araştırma, ticaret, eğitim, toplum, hükümet, oyun ve daha birçoğu gibi bilginin kapladığı alan ve derinlik binlerce alandaki araştırmalarla desteklenebilir veya internet üzerinde rastgele dolaşmanızı sağlayabilir (Barron, Ellsworth ve Savetz,1997:6).

Yeni iletişim ortamlarının gelişmesi, her kesimden bilgi iletişim teknolojilerine olan ilginin artması, sosyal medyanın gücünü arttırmış, sosyalleşme kavramına da yeni bir boyut getirmiştir. Sosyal medya, kullanıcıların içeriğini kendilerinin oluşturduğu, yayınlamak paylaştığı her türlü çevrimiçi ortama denir. Sosyal medya kullanıcılar arasında etkileşimin, paylaşmanın ve tartışmanın oluşabildiği bir mecradır.

Sosyal medya, içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulduğu müzik, resim, animasyon ve videoların web aracılığıyla sunulduğu, etkileşimli medya olarak da tanımlanır. İnteraktif yapısı sebebiyle insanların sanal ortamda birbirleriyle çevrimiçi olarak iletişim kurduğu, düşüncülerini paylaştığı bir yapıdır (Bedir, 2016).

Sürekli yenilenebilmesi, çoklu kullanıma açık olması, sanal paylaşım imkân tanınması açısından sosyal medya ideal bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar sosyal medyada anlık olarak fikirlerini yazmakta, bu fikirler üzerine tartışabilmekte ve yeni düşünceler ortaya koyabilmektedir (İli, 2013).

Gelişen teknoloji ve internet erişiminin kolaylaşmasıyla beraber dünyada internet ve sosyal medya kullanımı giderek artmaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 53'ü olan 4 milyar 200 bin kişi internet kullanmaktadır. Sosyal medyanın ise yüzde 42 ile 3 milyar 190 bin kullanıcısı mevcuttur ve Türkiye nüfusunun toplam 81 milyon 330 bindir olduğu düşünüldüğünde nüfusun yüzde 67'si (54 milyon 330) internet kullanmaktadır; aynı zamanda aktif sosyal medya kullanıcısı toplam nüfusun yüzde 63'ü yani 51 milyondur (WEB1).

Gerek dünyada gerekse ülkemizde kullanımı bu denli yaygınlaşan sosyal medya ile günlük yaşamdaki bilgi, haber, görüntü ve ses iletimi de gelişmiştir. Takipçiler gereksinim duyduğu her çeşit bilgiye anında ulaşabilmekte, böylece gelişmelerden haberdar olmakta ve takip ettikleri grup ya da platformlar sayesinde farklı alanlarda bilgi sahibi olmaktadır.

Farklı amaç ve uygulamalar içeren, yapı ve işlevlerine göre ayrılan birden fazla sosyal medya çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları dünya çapında büyük bir sosyal ağa dönüşürken bazıları daha bölgesel kalmıştır. Bloglar, mikroblogging, wikiler, sosyal işaretleme, sosyal paylaşım siteleri, sosyal ağ siteleri ve sanal dünyalar sosyal medya türleri arasında yer almaktadır (Kılıç, 2016).

İnsanlar yaşadıkları toplum içerisinde nasıl yeni insanlarla, arkadaşlarla, ilgi veya bilgileri paylaşıyorsa bunu internet vasıtasıyla yapabiliyor. İnsanların interneti kullanarak yeni arkadaşlarla tanışmak, bir konu hakkında tartışmak, ortak ilgi grupları ile iletişime geçmek, bir ideoloji etrafında teşkilatlanmak, bilgilenmek gibi amaçlar için kullanılan platformlar sosyal ağ olarak adlandırılmaktadır (Cebeci ve Taşçı, 2012).

Kullanıcıların arkadaşlarıyla sürekli iletişim halinde kalmasına ve metin, fotoğraf, video gibi içeriklerini paylaşmalarına izin veren bu sosyal ağlar gençlerin en önemli sosyalleşme araçlarından biridir (Kahraman, 2013).

Twitter, Instagram ve Facebook gibi sosyal ağ siteleri, insanların birbiriyle rahatlıkla iletişim kurmasına, ilgi alanındaki bilgi ya da öğrenmeleri bu ağlar üzerinden yapmasına olanak sağlamaktadır. Günümüzün sanal ortam kullanıcıları tarafından bir alışkanlığa dönüşen sosyal medya kullanımı, her kültürden ve her kesimden insanın ilgisini çekmektedir. Facebook, Twitter, Youtube, Foursquare, Instagram popülerliğini koruyan sosyal medya siteleri arasında yer almaktadır. 2018 yılı itibarıyla Türkiye'de en çok tercih edilen sosyal medya platformları başta Youtube olmak üzere, Facebook, Instagram ve

Twitter'dır. Türkiye'de nüfusun yüzde 55'i (44 731 500) Youtube, yüzde 53'ü (41 478 300) Facebook, yüzde 46'sı (37 411 800) Instagram, yüzde 36'sı (29 278 800) ise Twitter kullanmaktadır (WEB1).

Facebook kullanımının yaygınlaşmaya başladığı 2007 yılından 2012 yılına kadar geçen 5 yıl içerisinde Türkiye'de otuz milyonu aşkın Facebook kullanıcılarına ulaşılmıştır. Buradan hareketle kullanıcıların, vakitlerinin ciddi bir bölümünü Facebook'ta geçirdiği söylenebilir (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012). Bu noktada Facebook sosyalleşme üzerinden cazibe yaratarak kullanıcıları kendine çekmekte sık sık güncellenen haber akışıyla dikkat çekmekte ve paylaşılmasını sağlamaktadır.

Sosyal medya, güncelliği, anıdalığı ve hızı vurgulaması dolayısıyla içinde yaşanan hâkim görme biçimini yeniden üreten bir mantığa dayanmaktadır. Geçmişten kopuş düşüncesi bir yandan da bir geçmiş saplantısının gelişmesine yol açmıştır ancak kaydetmede artış bağlamında görülebilecek olan bu geçmiş saplantısı, geçmişin bir veriye göre veya metaya dönüşmesine yol açarak hatırlamadan ziyade unutmaya hizmet etmektedir. Bilgi tekelleri, kendi güçlerini sosyal medya yoluyla bireylerin iradelerini boyunduruk altına alma, yaşamlarının anlamını belirleme, ne olması gerektiğini yeri geldiğinde açıkça dikte ettirme yoluna gitmektedirler (Oğuzhan, 2015: 96).

Sosyal medyada yer alan tarihle ilgili konular şimdi tanık olunan bir duruma dönüşmüş ve geçmiş önemini yitirmiştir. Çünkü sosyal medya kullanıcıları, duyduğu veya gördüğü tarihle ilgili bir bilgiyi, kendi bakış açısıyla değerlendirip geçmiş zaman koşullarını göz ardı ederek günümüz şartlarıyla değerlendirerek yorumlamakta, bu da tarihin tanımına ters düşmektedir. Oysa tarih, geçmişte yaşamış insanları ve bu insanların bütün faaliyetlerini mekân ve zaman göstererek, neden-sonuç ilişkisi kurarak, belge ve bulgular ışığında inceleyen bilim dalıdır.

Sosyal medyada tarihin şimdinin içerisine hapsolması, geçmişin sadece şimdiye hizmet ettiği oranda varlık alanı bulmasına yol açmakta ve bireyi geçmişi sorgulama gerekliliğinden uzaklaştırmaktadır. Çünkü bireyler tarihselliğinden koparılmış olaylar bolluğu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu yeni mecrada tarih, özne yanılması nedeniyle kendi tarihsel pozisyonu hakkında değerlendirmede bulunma gücünden mahrum kalarak kullanıcıların elinde ironik biçimde binlerce kez yeniden paylaşılan yüksüz, etkisiz, homojen imgelere dönüşmektedir (Oğuzhan, 2015: 96). Yaşandığı dönemdeki duygudan uzaklaşan, günümüz medya araçlarında tekdüze bir şekilde ele alınan tarih; sosyal

medyada yeniden yorumlanmasıyla birçok kullanıcıya ulaşmakta ve onları ister istemez etkisi altına almaktadır.

Sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlardan etkilenen gruplardan biri de tarihle ilgili konuları öğreten Sosyal Bilgiler öğretmenleridir. Bu öğretmenler televizyon dizileri ve sosyal medya paylaşımlarıyla bireyin kendi bakış açısı çerçevesinde yeniden yorumlanan tarihle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanma yaşının düştüğü günümüzde Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yer alan tarihle ilgili konular, sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlarla karşılaştırılmakta ve doğruluğu tartışma konusu olabilmektedir. Söz konusu tartışmalar gerek aile ortamı, gerek arkadaş çevresi, gerekse sınıf ortamında gündeme gelmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise gündem olan tarihle ilgili gelebilecek yorumlara karşı, yanlış veya eksik olan bilgiyi düzeltmek adına sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımları takip etme sorumluluğunu kendilerinde hissetmektedir.

Alan bazında yapılan çalışmalar incelenmiş ancak sosyal medya alanında çalışmalar olmasına rağmen sosyal medyada tarih konularının ele alınması konusunda eksiklik saptanmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde bu konuda alan yazınında eksiklikler tespit edilmiş ve giderilmesinin alan yazınına katkılar sağlayacağı düşünülmüştür.

Alana katkı sağlayacağı düşüncesinden hareketle araştırmanın ana problemi “Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adayları sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımları nasıl değerlendirmektedir?” şeklinde belirlenmiştir. Ana problem ile bağlantılı olarak araştırmada sorgulanan alt problemler “araştırmanın amacı” başlığında verilmiştir.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması olarak alınması amaçlanmıştır. Bu amaçla “Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal medyada tarihle ilgili paylaşımlar konusundaki görüşleri nedir?” ana probleminden hareketle şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları hangi sosyal medya araçlarını kullanmaktadırlar?

2. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyada tarihle ilgili hangi sayfaları takip ediyorlar? Bu grupları takip etme nedenleri nedir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları tarihin sosyal medyada ele alınmasını nasıl değerlendiriyorlar?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları hangi açıdan dikkat çekici bulmaktadırlar?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların etki durumunu nasıl değerlendiriyorlar?
6. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların doğruluğu ve güvenilirliği hakkında düşünceleri nedir?
7. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları okuduktan sonra kendi sayfasında paylaşma ya da konu hakkında sohbet etme durumları nedir?
8. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların materyal olarak derste kullanılmasını nasıl değerlendiriyorlar?
9. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının tarih alanında uzman diyebileceği isimler kimlerdir? Tarihle ilgili uzman kişilerin bir paylaşım hakkındaki görüş ve düşüncelerinin Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları üzerinizdeki etkisi nedir?
10. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlar için nasıl bir benzetme kullanırlar?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Dünya üzerinde bilgiye ulaşmak her geçen gün kolaylaşmaktadır. İnternet ve sosyal medya üzerinden ulaşılan bilgi, kullanıcılar tarafından hem zamandan tasarruf edilerek, hem de mekândan bağımsız olarak ulaşılabilmektedir. Bireyler arasındaki iletişimi ve etkileşimi de artıran internet ve sosyal medya mecralarında bireyler düşüncelerinin yanı sıra birçok multimedya türünde içerik de paylaşmaktadır. Özellikle Web 2.0 teknolojilerinin kullanılmasıyla günümüz bilişim ve internet teknolojisindeki gelişmeler ile insanların bilgiye ulaşma şekilleri değişime uğramakla birlikte bu değişim bilginin üretimi ve dolaşımı konusunda insanları pasif olmaktan çıkarmış ve içerik üreticisi haline getirmiştir.

Web 2.0 teknolojilerinden biri olan sosyal medya araçları interneti sosyal bir alan ve eğitsel bir ortama dönmüştür. Sosyal medya ortamlarında her türden içeriğin yer almasının yanında tarih ile ilgili bilgi, görsel, video, yorum ve beğenilerinde olması tarihe olan ilgiyi açıkça göstermektedir. Televizyon ve sinema gibi görsel medyada yer alan tarih ile ilgili dizi ve filmlerin de sosyal medya içeriğinin oluşmasında etkili olduğu kesindir. Bu durumda söz konusu ortamlarda karşılaşılan tarihle ilgili bilgilerin ve yorumların ne kadar doğru ne kadar güvenilir olduğu tartışma konusudur. Bu tür içerikleri günlük hayatımızda ne derece kullanıldığı, çevremizdekilerle ve yine sosyal medya ortamında ne derece paylaşıldığı merak konusudur.

Nitel olarak uygulayıcıların görüşlerine ilişkin yapılan bu çalışma, alanda olan yani eğitimin uygulayıcılarından alınan veriler ışığında sosyal medya ve tarih bilgisi analizi için çok önemlidir. İnsanların zamanının büyük bölümü medya araçlarıyla özellikle de sosyal medya ortamında geçirdiği ve kitap okuma oranının az olduğu bilindiğine göre tarihle ilgili bilgilerin sosyal medya ortamında kısa, öz ve dikkat çekici bir şekilde sunulduğu düşünüldüğünde araştırmanın önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Bu araştırma;

Sosyal medyada yer alan tarih ilgili paylaşımları Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının bakış açılarına göre karşılaştırdığı için özgün;

Sosyal medyanın günümüzde giderek artan etkisiyle beraber birçok alanda olduğu gibi tarih alanında da etkili olması, öğretmen ve kullanıcı boyutunda değerlendirdiği için güncel;

Karşılaştırmalı bir çalışma olup kendi eksik ya da farklı yönlerimizi tespit etme imkânı sağladığı için gerekli;

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkarak sosyal medyada tarihle ilgili paylaşımların durumunu, sorunlarını ve çözüm yollarını ortaya koyması ve tüm bunların derinlemesine analiz edilmesi bakımından işlevseldir.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma bulguları;

1. Bilgi toplamaya yönelik olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturan araştırma sorularından elde edilen verilerle,
2. 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz yarısında, Sakarya İl'in görev yapan 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan 15 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

1.5 KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
WWW (WEB)	: World Wide Web (Dünya Çapında Ağ)
SMS	: Short Message Service (Kısa Mesaj Hizmeti)
TV	: Televizyon
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde kuramsal olarak sırasıyla, “Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Tarih” “Sosyal Medya”, “Sosyal Medya Araçları” ve “Sosyal Medyanın Etkileri” konuları sunulmuştur.

2.1 TÜRKİYE’DE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ VE TARİH

Sosyal Bilgiler kavramının kısa ve herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımını yapmak oldukça zordur. Bunun en önemli sebebi, Sosyal Bilgilerin, Sosyal Bilimlerin içerisinde yer alan farklı tanımlara sahip birden fazla disiplinden oluşmasıdır (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014).

Öncelikle iyi vatandaş yetiştirmeye dönük misyonu ve vizyonuyla ülkemizin ve milletimizin geleceğine bir yatırım olan Sosyal Bilgiler, içeriğinde yer alan konular kapsamındaki kavram, değer ve becerilerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesiyle onların yurt, millet, bayrak gibi maddi ve manevi konularda bilinçlenmesine katkı sağlayarak ülke ve millet adına güvence oluşturmaktadır (Özmen, 2015).

Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak ilkçağlardan beri Antik Yunan, Roma, Mısır, Çin, Anadolu, Mezopotamya ve Hindistan gibi medeniyetlerde bu dersin konularının işlendiği bilinmektedir. Kısaca insanlığın var olduğu zamandan beri Sosyal Bilgiler eğitiminin başladığı söylenebilir. Çünkü doğal ve sosyal bir ortamda yaşayan insanın yemek, içmek, giyinmek, güvende olmak gibi bazı ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bazı bilgi ve becerilere ihtiyacı vardır. Bu bilgi ve beceriler Sosyal Bilgiler vasıtasıyla edinilebilir (Kurtulmuş, 2014:9)

Türk toplumunda Sosyal Bilgiler eğitiminin temelini, günümüz mantığında bir okul aracılığıyla olmasa bile, tarih sahnesine çıktıkları güne kadar götürmek olasıdır. Çünkü Türk töresi yazısız bir anayasa özelliği taşımakta ve insanların toplum içinde nasıl davranması gerektiğini, devlete ve topluma karşı görevlerini, hükümdarın devlet işlerini yürütürken nelere dikkat edeceğini ve topluma karşı görevlerini törede ifade etmiştir (Özmen, 2015). Yazısız hukuk kuralları olarak nitelendirilen töre, içerdiği özellikler bakımından tarih biliminin misyonunu geliştirmekte ve Sosyal Bilgileri içerisinde tarihle ilgili konuların önemini artırmaktadır

Sosyal Bilgiler eğitiminde genel olarak Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi konularının okutulduğu bir program olması nedeniyle, tarih öğretiminin yapılması misyonunu da üstlenmiştir. Bu nedenle bölümde tarih derslerinin çeşitliliği fazla ve okutulan tarih derslerinin konuları daha ayrıntılı yer almıştır (Decker, 2014: 36). Cumhuriyet döneminde bu dersin amaç ve içeriğinde bazı düzenlemeler yapılmışsa da, tarih ve coğrafya konularının program içerisindeki önemi büyük oranda korunmuştur (Özav, 1998: 169).

Sosyal Bilgilerin içerisinde yer alan konu, kavram, değer ve becerilerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesi Sosyal Bilgilerin iyi öğrenilmesini/öğretilmesini zorunlu hale getirir. Bu noktada özellikle öğretmenlerin öğrencilere iyi rehberlik edebilmeleri önemlidir (Özmen, 2015).

Tarih en basit şekilde “Geçmişin Bilimi” olarak bilinmekte; ancak bu ifadenin eksik olması sebebiyle Fransız Annales Okulu kurucularından Marc Bloch, bu ifadeyi “Zaman içinde insanların bilimi” şekline getirmiştir. Amerikalı tarihçi Turner tarihi “Geçmişten bize ulaşan, günümüzde ortaya çıkan eleştirici ve yorumcu bir anlayışla incelenen kalıntılardır”, Ariel ve Will Durant, “geçmişte olan olaylar hakkındaki belgelerin verileri” şeklinde tanımlar (Kütükoğlu, 2014).

Geçmiş sözcüğü, genellikle tarih kavramıyla karıştırılır. Tarih geçmişte olanla ilgilenir. Ama geçmiş olmuş bitmiş tanımı, tarihten çok daha fazlasını kapsar. Biz insanlar sınırları belirsiz bir geçmiş boyutuna ilgi duyarız. Bu ilgimizi biraz daha belirginleştirmek için geçmiş zamansal olarak sınırlarız. Sonrasında ise bu geçmiş içinden bizim için önemli, anlamlı olanları seçerek, yaşadığımız zamanda bunları tekrardan inşa etmeye çalışırız (Şimşek ve Yalı, 2019: 18).

Tarih, geçmişten bugüne insanoğlunun öyküsünü bilimsel bir bakış açısıyla inceleyen sosyal bilimlerin temel disiplinlerinden biridir. Tarih biliminin geçmişi çok eskilere

dayanmasına rağmen, 19. yüzyıl tarihin modern bir bilim dalı olarak ortaya çıktığı yüzyıldır. Özellikle Fransız İhtilali ve Sanayi devrimini takiben tarih ilgi odağı olmuştur. Bu süreçte tarihin önem kazanmasının arkasındaki temel neden, sanayi devrimiyle oluşan yenedünyayı anlama ve yönetme endişesidir. Buna ek olarak Fransız devrimi sonrasında ulus devletlerin inşa sürecinde tarih bilimi daha da önemli hale gelmiştir (Demircioğlu, 2013:1176).

Sosyal Bilgiler içerisindeki tarih konularının (vatan, millet, bayrak, devlet, yönetme biçimi, hak ve sorumluluklar gibi unsurların) öğretilmesi ile öğrencilerin vatandaşlık bilinci geliştirilir. Tarih öğretimi, değerlerin öğretilmesi ve yeni değerlerin yaratılmasında önemli bir etkiye sahiptir. Mevcut değerleri kabullenir. Bazı değerleri değiştirir ya da tamamen reddeder. Bunların yerine kendi değerlerini oluştururlar. Böylelikle tarihle hem mevcut değerlerin aktarımı gerçekleşir hem de öğrencilere kendi değerlerini oluşturmaları yönünde önemli imkânlar verilmiş olur. Tarih öğretimi, öğrencilerin analitik, eleştirel ve demokratik düşünme becerileri gibi zihinsel becerilerini de geliştirir (Demircioğlu ve Tokdemir,2008: 69)..

Tarihini kaybeden milletler hafızasını kaybetmiş sayılır. Tarih canlı bir olgudur. İnsanı anlamak için tarihi bilmek gerekir. İnsanların tarihe olan merakı insanlığın tarihi kadar eskidir. Her ne kadar tarihini saptamak muhtemel olmasa da insanların ilgilendiği ilk tarih, masal ve efsanelerden meydana geliyordu. İnsan, kendisinin bilincine vardı; insanın tarih bilinci zamanla yavaş yavaş gün ışığına çıktı (Biçer, 2008).

Geçmişini inceleyen tarih ele alındığı her dönemde zamanın bilme olanakları çerçevesinde şekillenmiştir. Tarih yazılmaya başlandığı antik dönemlerden Ortaçağa birikimsel olarak, 19. yüzyıldaki milliyetçilikten günümüze ise hem birikimsel olarak hem de yönetsel olarak farklılaşmıştır. Bu farklılaşma temelde biri zamanın siyasi yapılarındaki farklılaşma, diğeri bununla dolaylı olarak ilişkili olan zihniyetin modernizm olgusunu temel alacak şekilde tekrar inşa ihtiyacı olmak üzere iki faktörde gerçekleşmiştir (Şimşek ve Yalı, 2019: 16).

Tarih düşüncesi, insanın kendisi hakkında düşünmeye başladığı zamandan bu yana, onun hayatında önemli bir yer tutmuştur. Tarih, insanın vazgeçilmez değeri olarak yerini almıştır. İnsanın hayatında, böylesine önemli bir yeri olan konu, tarih boyunca çeşitli şekillerde ele alınıp incelenmiştir (Bıçak, 1999).

Tarihin konusu olaylardır. Ancak geçmişte cereyan eden ve insanlıkla ilgili olan olaylardır. Bu olaylar, insanın biyolojik ve fizyolojik hareketleri dışında, ortak olan faaliyetlerdir. Geçmişte, zaman ve mekân içinde cereyan eden ve insan ruhunun çeşitli etkiler altındaki tepkilerinden doğan bu ortak olaylar, tarihin konusunu teşkil eder (Memiş, 2005:6).

Tarih biliminin amacı yaşanan tarih hakkında doğru bilgi vermektir. Sosyal bir bilim olan tarihin kendine özgü araştırma yöntemi vardır. Bu yöntemle bilgi, belge ve kaynaklar aranır bulunur. Bu kaynaklar sınıflandırılır, tahlil edilir, eleştirilir ve sentez yapılarak sonuca varılır. Günümüz tarihçiliğinin en önemli özelliği, bilimsel tarafsızlığı amaç edinmesidir. Tarihçi de bu yüzden belgelere dayanarak hareket eder (Biçer, 2008: 33).

Günümüz bilişim teknolojilerinin gelişimi ve sosyal medyanın her alanda etkin olması; her türlü bilginin yanında tarihinde bu mecrada yer alması yeni bir kavram olan “Resmi Tarih” i karşımıza çıkarmaktadır. Resmi tarih, genellikle “milli bilinci” güçlendirmek, gerektiğinde yurdu için kendini feda etmek, vatanseverliği kuvvetlendirmek ve milletin varoluşunun tarihsel köklerini sürdürmek amacıyla kullanılır (Şimşek ve Yalı, 2019: 83). Tarih öğrenmenin bu amaca hizmet etmesi tarihi öğrenmenin önemine vurgu yapmaktadır ki bunun dışında tarih öğrenmenin diğer faydalarına değinmek gerekir.

Biçer (2008: 44)’e göre tarih öğrenmenin yararı;

- İnsan kendisini ancak geçmişiyile anlayabilir. Belleğimiz, nasıl bireysel düzeyde geçmiş tecrübelerimizi taşıyıp hayatımızın sürdürülmesine katkıda bulunuyorsa, tarihimiz de toplum ve kültürle var olma çabamızda geçmişimizi bize hatırlatır. Tarih geçmişten hareketle bizim dini bilgiler öğrenmemize destek verir, günümüzle bağlantı kurdurur ve yaşadığımız çağı anlamamızı sağlar. Tarih bütün çağları ve ülkeleri bize açar.

- Tarih bizi yalnız başka zamanların olumsuz etkisinden değil kendi zamanımızın olumsuz etkisinden, çevrenin karanlığından ve nefes aldığımız havanın basıncından da kurtarandır.

- İnsanı anlamanın ve insan olabilmenin yolu tarihten geçer. İnsan hakkında yapılan her konuşma ve insanın ürettiği her şey tarihte bire bir ilişki içindedir; çünkü insanı insan yapan onun kendi geçmişidir.

-Tarih, tarihin insan hayatında nasıl yer aldığı tespit edildiğinde tarih bilincinin temellendirilmesini kolaylaştırır. Sonuç olarak tarih olaylardan ders çıkarmamızı sağlar.

-Tarihten ders almak bugünü geçmişin ışığında anlamaktır. Tarih bir olayı önceden görmeyi mümkün hale getirerek olayların akışına müdahale etme imkânı sunar.

İnsanın tarihe ilgi duymasında değişik etkenler söz konusu olmuştur. Bazıları boş zamanı değerlendirmek, bazıları hatıralardan zevk almak için tarih okur. Kimileri merak duygusunu tatmin etmek, bazıları siyasi düşüncelere tarihsel temel bulmak için, hatta kimileri için geçmiş hikâyeleri masalları okumak vazgeçilmez bir tutkudur (Biçer, 2008: 41).

Memiş (2005)'e göre ise maziden bihaber olan, kısaca kendini bilmeyen, tanımayan bir toplum, hafızasını kaybetmiş, akıntıya kapılmış gibidir. Bütün insanların geçmişteki olaylardan cesaret almaya, geçmişteki olayları öğrenmeye ve böylece deneyim kazanmaya ihtiyacı vardır. Her millet, atalarının geçmişteki başarılarıyla övünür. Gerek fertlerin, gerekse toplumların ne olduklarını ve nereden geldiklerini bilmeleri gerekir.

2.2 MEDYA VE TARİH OKURYAZARLIĞI

Medya, büyük iletişim ve yayın organlarının bütünü ve iletişim ortamı, iletişim araçları, kitle iletişim araçlarının tümüdür. Diğer bir deyişle medya, iletişimin yer aldığı her çeşit ortamı ve iletişim esnasında kullanılan her türlü aracı içine almaktadır (Esenay ve Conk, 2006).

Okuryazarlık kavramı yaygın olarak bilinen temel anlamının dışında son zamanlarda, bir alana ait farklı türdeki yazılı kaynakları, kayıtlar ışığında tanımlama, anlama, yorumlama, bir araya getirme, iletişim kurma ve hesap yapma becerisi anlamında kullanılmaktadır (Deniz ve Küpeli, 2015). Medya okuryazarlığı ise medyanın diliyle okuyup yazabilme becerisi, bireyin gereksinim duyduğu bilgiye kitap, gazete, radyo, televizyon, internet gibi farklı medyalardan ulaşabilmesi; elde ettiği bu bilgileri gerçekler, görüşler, değerler, bakış açıları, ön yargılar ve kalıp yargılar gibi faktörleri dikkate alarak çözümlemesi; yine elde ettiği bilginin uygunluğu, doğruluğu ve güvenilirliği gibi konularda bir karara varabilmek için kendince değerlendirmede bulunması olarak tanımlanabilir (Şirin, 2013: 13).

Üniversitelerin Eğitim Fakültesi bölümlerinde medya okuryazarlığı dersi önceki yıllarda seçmeli iken 2019 yılında zorunlu dersler arasına girmiştir (YÖK,2). Bu ders temelde medyayı bilinçli kullanma konusunda gerekli bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasını

amaçlamaktadır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının sosyal medyada, sinemada ve televizyonda yer alan tarihle ilgili dizi, film ve belgesellerin ne kadarının kurgu, ne kadarının gerçek olduğu konusunda sorgulayıcı ve eleştirel bir anlayışa sahip olmaları amacı taşımaktadır.

Bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler ve akıllı tahtalar ile internetin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanımı; bilişim teknolojilerine dayanarak hazırlanan öğretim etkinliklerinden faydalanılması; sosyal medya araçlarının öğretim programları kazanımlarına uygun olarak kullanılması, öğretmen adaylarının alanlarına uygun yazılımları kullanımının artırılmasını hedefleyen uygulamalardır (YÖK,1).

Özellikle üniversite eğitimi süresinde araştırma yapma, bilgi edinme, beğenme-paylaşma- yorum yapma, sosyal ve kültürel aktiviteleri takip etme, alışveriş yapma, çeşitli platformlara katılma veya takibe ekleme gibi amaçlarla sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı düşünüldüğünde medyanın bilinçli kullanımının hayatın her döneminde olduğu üzere üniversite hayatında da oldukça önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir.

Medya okuryazarlığı dersi Ortaokul 6-7 ve 8. sınıfta seçmeli ders durumundadır. Bazı okullarda bu nedenle seçilmemektedir. Ortaokul çağındaki öğrencilerin yaş aralığı düşünüldüğünde kurguyla gerçeği ayırt edebilmelerinin zor olacağı söylenebilir. Özellikle bu çağındaki öğrencilerin sosyal ağlara yaşını büyüterek üye olduğu, televizyonda gördüğü karaktere benzemeye çalıştığı, izlediği bölümün etkisinde kaldığı göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersinin bu kademedeki ne kadar önemli olduğu açıkça görülmektedir.

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, öğrenme ve öğretme yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler, bireyin ve toplumun değişen gereksinimleri, bireylerden beklenen rolleri doğrudan doğruya etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, yaşamda işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkıda bulunan özelliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır (MEB, 2018). Bu niteliklere sahip bireylerin olması en başta öğretmenlere bağlıdır ki ilk önce öğretmenler söz konusu özellikler konusunda beceri kazanmış olmalıdır. Günümüz medya çağında her türlü imkânın çeşitli medya araçlarıyla elimizin altında olduğu düşünüldüğünde, medyayı iyi tanımaya ve doğru anlamaya ihtiyaç vardır. Bu sebeple medya okuryazarlığı dersi hem fakültelere hem de ortaokullarda zorunlu olması gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında hem eğitim fakültelerinde hem de ortaokul müfredatında medya okuryazarlığı dersinin işlenmesinin getirisi ilk bakışta aktif vatandaş olma, eleştirel düşünebilme ve etkili iletişim kurabilme olacaktır. Bunlara ek olarak iyi bir medya okuryazarının aşağıdaki çıktılarına sahip olması gerekir (Aydeniz, 2012a:8):

- Medya okuryazarı medya araçlarını tanır.
- Medya okuryazarı medya araçlarına ulaşır.
- Medya okuryazarı medya mesajlarını anlar.
- Medya okuryazarı medya mesajını değerlendirir ve çözümler.
- Medya okuryazarı iletişim kurar.

Sosyal medyada yer alan birçok konu ve branşta olduğu gibi tarih konusunda da deyim yerindeyse olumlu veya olumsuz anlamda bilgi havuzu kapsamında farklı yorumlarla ve paylaşımlarla karşılaşmaktadır. Dolayısıyla bu tür içeriklerin anlam ve netlik kazanması tarihsel düşünmeye sahip olmakla ilişkilidir.

Tarihsel düşünmenin özünde kronoloji, analiz, sentez, değerlendirme, problem çözme, karar verme ve sorgulama becerilerinin bulunduğu söylenebilir. Bu anlamda sorgulanmadan, araştırılmadan dogmatik ve ezberci bir zihniyetle tarihe yorum getirmekten ziyade farklı kaynaklardan araştırmalar yapılarak tarihsel olayların tartışılması, yorumlanması ve değerlendirilmesi süreçlerine önem verildiği söylenebilir (Keçe, 2015).

Tarihsel düşünme şartsız inanma, ölçsüz karar alma, kavram çağrıştırma, tahmin ya da tercih etme gibi kavramların dışındadır. Bu düşünme tarzı; varsayma, mantıksal olarak anlama, sınıflandırma, ilkeleri kavrama, değerlendirme, farklı kişiler arasındaki ilişkileri fark etme, kanıta dayalı ifadeleri ve kararları alma gibi kavramları içine almaktadır (Lipman, 1998, akt. Şimşek ve Yalıt, 2019:158).

Tarihsel düşünme becerilerini oluşturan 5 farklı alt boyut mevcuttur (Keçe, 2015):

- Kronolojik düşünme becerisi
- Tarihsel kavrama becerisi
- Tarihsel analiz ve yorum becerisi
- Tarihsel sorun analizi ve karar verme becerisi
- Tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisi

İçinde bulunduğumuz süreç, bilgi teknolojileri ve görsel medya yoluyla, genelde öğrenmeye; özelde ise tarihsel bilginin öğrenilmesine katkı sağlar. Tarihi filmler ve romanlar, Twitter ve Facebook, özel bloklar, forum siteleri gibi fenomenler yeni özneyi etkileyen başlıca kaynaklardır. Bu yeni fenomenler, tarihsel olaylara çağdaş yorumlamalarla yaklaşmakta, farklı seçenekte senaryolar sunmakta, tarihi yeniden keşfetmeye yönelmektedir. Bu durum, öğrenme-öğretme sürecini de etkilemekle birlikte tekçi, tek yorumcu tarih imgesine meydan okuyan bir hal almaktadır (Şimşek ve Yalı, 2019: 29).

Bir sosyal bilimler disiplini olan tarih konularının ilk ve orta öğretim düzeyinde öğretmen merkezli bir anlayışla soyut olarak öğretilmeye çalışılması, bu alanda sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Öğrencilere yaşadıkları zaman diliminden çok önce yaşanmış olayların soyut olarak anlatılması, bu derse karşı istenen ilginin oluşmamasına ve istenen davranış değişikliklerinin ortaya çıkmamasına sebep olmaktadır (Demircioğlu, 2007: 77). Bu durumun ortaya çıkmasındaki bir diğer etken ise medya ortamında kurgunun yoğunlukta olduğu ve doğruluğunun şüpheli olduğu bilgilerin artarak çoğalması ve bu tür paylaşımlara ilginin artmasıdır. Böylesine artarak devam eden öğrenme isteği ve merak duygusu yanlış ve hatalı bilginde artarak yayılmasına sebep olmaktadır.

Sosyal medyada gerçeğe kurgu birbirine karışmakta ve tarihi olgular, hakikatler üzerinden değil inançlar ve kanaatler üzerinden şekillenip topluma sunulmaktadır (Şimşek ve Yalı, 2019:142). Gerçeğe kurgunun birbirine girdiği, haklı ile haksızın belirsizliği, doğru ve yanlışın anlaşılmazlığı sosyal medya ortamında karşılaşılan bilginin de ne kadar gerçek olduğu merakını ortaya çıkarmaktadır. Hal böyle olunca tarihçi olmayan ama tarihle ilgilenenler, gerçeğe ulaşabilme ve doğru bilgi edinebilme kaygısı yaşayabilmektedir.

Tarihçi olmamasına rağmen tarihe ilgi duyan bireylerin “gerçekte nasılsa öyle” algısına uygun arayışına yol gösterecek düşünme biçimi tarih okuryazarlığıdır. Bu yeterlilik alanı, günümüzde teknolojiye bağlı olarak kitlesel ya da bireysel anlamda artan haberleşme imkânları karşısında, “hangisinin gerçekten olduğu” konusunda kafası karışan bireye çıkış yolu sunacaktır (Şimşek ve Yalı, 2019:174).

Medya okuryazarlığı alanlardan biri olan tarih okuryazarlığı, elde edilen tarihsel bilgilerin bilgi basamağında ifade edilmesi dışında eldeki verileri analiz etme, değerlendirme ve açıklama süreçlerini içine alır (Deniz ve Küpeli, 2015).

Tarih okuryazarlığı becerisini oluşturan 12 alt boyut vardır (Keçe, 2015):

- Tarihsel olaylar bilgisi
- Kronolojik düşünme becerisi
- Neden-sonuç ilişkisi kurabilme becerisi
- Tarihsel dili anlama becerisi
- Tarihsel araştırma becerisi
- Bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerisi
- Tarihsel empati becerisi
- Tarihsel olayları anlatı şeklinde ifade etme becerisi
- Geçmişle günümüzü ilişkilendirme becerisi
- Çelişkili yorumları ayırt edebilme becerisi
- Anlatımsal ifade becerisi
- Ahlaki muhakeme becerisi

Tarihsel empati ve benzetimler, geçmiş ve güncel karşılaştırması çerçevesinde kullanılacak yöntem-tekniklerle değişim ve sürekliliği neden-sonuç ilişkisi içerisinde üst düzey düşünme becerilerini geliştirir. Günümüzde modern dünyada tarih, analitik ve bilimsel düşünme becerilerini kazandırmanın yanında, vatandaşlık becerileri ve kültür aktarımı açısından önemli görülmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 83).

Tarih okuryazarı olmak tarihsel olayları yorumlamanın ve analiz etmenin ötesinde tarihe ilgi duymayı gerektiren, bu ilgi sonucunda tarihsel olayların işlendiği sinema, belgesel ve dizi filmleri izleyen, tarihle ilgili roman ve hikayeler okuyan, tarihsel olaylar konulu görsellere karşı merak duygusunu pekiştiren bireylere odaklanmaktadır (Keçe, 2015).

2.3 SOSYAL MEDYA

Genel olarak her türlü bilgiyi bireye ve topluluklara ileten; eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi sorumluluklara sahip görsel, işitsel ve hem görsel hem de işitsel araçların tümü medya olarak tanımlanabilir. Medya her çeşit sözlü, yazılı, basılı, görsel metin ve imgeleri içeren geniş iletişim araçlarını kapsar. Gazeteler, dergiler, kitaplar, broşürler gibi basılı medya; televizyon, sinema gibi hem görsel hem işitsel medya ve radyo gibi işitsel medya türleri kitle iletişim araçlarıdır. Günümüzde artık bu kavrama internet de eklenmiş ve internet diğerlerine göre en özgürü, en hızlısı ve en popüler olmuştur. Medyanın günümüzde en çarpıcı örneği internettir (Koç ve Kaynak, 2009:138).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumlarda iletişim de doğru orantılı olarak gelişim göstermektedir. İletişim teknolojisinin son gelişmelerle insan yaşamını ele geçirmesiyle, bilişim teknolojileri zaman ve mekân kavramlarını ortadan kaldırmakta; çalışma, ticaret ve eğitim gibi alanlarda değişime neden olmaktadır (Kalender, 2016).

İnternet muhabbet etmek, oyun oynamak, müzik dinlemek, araştırma yapmak gibi isteklerle yaygın olarak tercih edilen teknolojidir. İnternet, doğrudan bir bilgisayardan erişebileceğiniz çok miktarda veri bulunduran dünya çapında bir bilgisayar ağıdır. Giriş ağına erişim, servis sağlayıcılar olarak bilinen ticari kuruluşlar tarafından sağlanan yüksek hızlı bağlantılar üzerinden yönlendirilir (Lyford, 1997:8).

İnternette dünya genelinde üniversiteler, araştırma kurumları, kamu ve devlet kuruluşları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, bilgisayar işletmeleri, kar amacı güden diğer ticari internet bağlantı ve altyapı hizmeti veren işletmeler gibi meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, bireyler, özel ilgi grupları yani akla gelebilecek her kültürden kullanıcısı vardır (Özkul,2011). İnternet tüm meslek ve bilim dalları tarafından tercih edilerek kullanılmaktadır. Bunun nedeni güvenilir ve hızlı olması başkalarının deneyimlerini bilgilerini kesin ve kolay erişilmesidir (Erdem, 1998: 41).

Bilginin kuruluşlar ya da genel alanlar dışında farklı ülkeler arasında paylaşımıyla, doğru ve güncel bilgiye ulaşımı sağlayan internet, bilginin taşınması için günümüzde en önemli altyapıyı oluşturmuştur (Çağiltay, 1997:3). Bu teknoloji sayesinde birçok alandaki bilgiye insanlar kolay, ucuz, çabuk ve güvenli bir şekilde ulaşabilmektedir. İnternet, bu özelliğine göre bilgi denizine veya büyük bir kütüphaneye benzetilebilir (Erbaşlar, 2013).

Birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı olan internet, insanların her geçen gün artan “brüt üretilen bilgiyi saklama/ paylaşma ve kolayca ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir

(Erbaşlar,2013). İnternet, haberleşmenin önündeki zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırmakla kalmamış, iletişime de kalite getirmiştir (Özbay ve Yetişenler, 2000: 11).

Bilginin üretilmesi kadar paylaşılması ve kullanılması da önem arz etmektedir. Bu yüzden üretilen bilginin geniş kitlelerce paylaşımı ve kullanımı için zaman ve masraftan tasarrufu sağlayan bilgi yayma sistemlerini gereksinim vardır Bu gereksinim internet ile karşılanabilir.

Günümüzde internet farklı kesimden insanlarca kullanılmaktadır. Ancak interneti kullanan herkesin eğitim için kullanıldığını iddia etmek mümkün değildir. Hatta eğitim dışında kullanımının daha fazla olduğu söylenebilir (Tarcan, 2005: 91).

İnternet gibi yüzlerce ağı bir araya getiren bir ağda çıkış yolu bulmak bazı araç ve yöntemler kullanılmadan neredeyse olanaksızdır. Çünkü her an değişen ve gelişen bir yapıda neyin nerede olduğunu bilmek mümkün değildir. Bu amaçla bazı internet araçları kullanıcılara yardımcı olmaktadır. Bu noktada karşımıza “World Wide Web” (WWW) uygulaması çıkmaktadır (Geray, 2003).

WWW ya da WEB adıyla bilinen World Wide Web (Dünya Çapında Ağ) muhtemelen internetin en çarpıcı kısmıdır. Sanat galerileri, dergiler, gazeteler, şarkılar, sporlar, oyunlar, eğitsel malzemeler, diziler ve filmlerden parçalar. Hepsi www üzerinde bulunabilir sadece ilginç değil aynı zamanda kullanımı kolay bir araçtır (Wingate, 2000: 15). Bilgi yayınlama ve alma imkânları taşıdığı ve çok kolay bir kullanıma sahip olduğu için www, internet üzerindeki servisler içinde en hızlı gelişenidir (Çağltay, 1997:106). WWW servisinde Web 1.0 ile tek taraflı olan iletişim Web 2.0 ile karşılıklı ve etkili hale gelmiştir.

Web 2.0 ile gelen en büyük yenilik sosyal medya kavramıdır. Sosyal medya; Web 2.0’ın kullanıcı hizmetine girmesiyle, tek taraflı bilgi paylaşımından, çift yönlü ve anlık bilgi paylaşımına ulaşılmasına olanak tanıyan medya sistemidir (Ök, 2013). Sosyal medya içinde birden fazla ve birbirinden farklı uygulamalar bulunmaktadır. En çok kullanılan uygulamalara Facebook, Youtube, Twitter, Google uygulamaları, Wikipedia ve Blog sayfaları örnek verilebilir (Özel, 2012).

İnternet kullanıcı sayısındaki artışla birlikte internetin etkilediği çevrelerde çok yönlü değişimler olmuştur. Bununla birlikte insanlar interneti daha etkin bir şekilde kullanabilecekleri yeni arayışlara girmişlerdir (Doğruluk, 2017).

Sosyal medya veya yeni medya; gelişen bilgisayar, internet ve mobil teknolojisi ile ortaya çıkan, kullanıcıların zamandan ve mekândan bağımsız olarak etkileşimde buldukları sanal medya ortamıdır (Sanlav, 2014: 29). İnternet tabanlı etkileşimin bir sonucu olan sosyal ağlar bireylere hürriyet, özerklik, içeriğini oluşturabilme olanağı sunmaktadır (Akçay, 2011).

Zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın paylaşımın, tartışmanın esas alındığı bir insanî iletişim hali olan sosyal medya platformları, sosyal iletişimin kelimeler, görseller, ses dosyaları yolu ile gerçekleştirildiği bir yapıya sahiptir. İnsanların hikâyelerini ve tecrübelerini paylaştığı bir çerçeveye de sahiptir (Polat, 2016).

Facebook ve Youtube ile başlayan sosyal medya kullanım alışkanlığı bugün, Twitter ve Google ve diğerleri gibi sosyal ağların kullanıma açılması ile giderek büyümüş ve doğal olarak büyüyen tüm olgular gibi denetimi de giderek zorlaşmıştır (Erbaşlar, 2013).

Sosyal medya uygulamaları basit bir iletişim düzenine sahiptirler. Örneğin bir kişi sosyal medya uygulamalarını kullanırken bir yandan bir bilgi araştırabilir ve aynı zamanda farklı bir birey ile iletişim kurabilir. Bu da sosyal medya uygulamalarının kullanımının ne kadar basit olduğunu ve ağın ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir (Bedir, 2016). İnsanların sosyalleşme, kaçış, bilgilenme, eğlenme, iletişim, vakit geçirme gibi arzularına etkileşim boyutuyla cevap veren sosyal medya, günümüzde insanları en hızlı ve en fazla çevreleyen, kişiselleşebildiği oranda da gelecek vadeden bir araç haline gelmiştir (Hazar, 2011).

Tekin (2016)'e göre sosyal medya yeni bir iletişim türüdür ve aşağıda yer alan unsurları içerir:

- Katılımcılar: Sosyal medya kullanıcılarını cesaretlendirir ve ilgili olan her bir kullanıcıdan dönüt alır.
- Açıklık: Sosyal medya servisleri dönütlere ve kullanıcılara açıktır. Bu servisler oylama, yorum ve bilgi paylaşımı gibi konularda cesaretlendirir.
- Konuşma: Geleneksel medya yayına yönelikken, sosyal medya çift yönlü konuşmaya açıktır.
- Topluluk: Sosyal medya topluluklara hızlı ve etkili oluşum için müsaade verir.

- Bağlantılılık: Sosyal medyanın birçok çeşidi, birbiriyle bağlantılı işler gerçekleştirir; diğer siteler, araştırmalar ve insanların ilgili oldukları herhangi bir konuda bağlantı paylaşılmasını sağlar.

2.3.1 Sosyal Medya Tarihçesi

Sosyal medya; internetin kullanılmaya başlandığı dönem ve sonrasında web sisteminin aşamalı olarak gelişmesiyle kendini göstermiştir ve web 2.0 teknolojisiyle hayatımıza girmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kavramına interneti açıklamakla başlamakta fayda vardır.

İnternet ağlar arası iletişim anlamındadır ve “*internetworking*” kelimesinden ortaya çıkmıştır. Türk Dil Kurumu, internet kelimesini “Genel Ağ” olarak belirtmiştir. Dünyadaki bütün bilgisayarların etkileşim halinde olmasına fırsat veren bu ağıdır (Sarıçam, 2015). İnternet bilgisayar ağları arası anlamına gelmektedir. World Wide Web (Dünya Çapında Kütüphane) protokol, internet üzerinden çok sayıda dokümana ve bilgiye ulaşmak için kullanılan internet hizmetidir (Uludoğan, 2002: 202).

İnternetin ortaya çıkıp gelişmesinde önemli kilometre taşı diye nitelendirilebilecek gelişmeler yer almaktadır. 1969’da Amerika Birleşik Devletleri ordusunun ihtiyacını karşılamak amacıyla bilgisayarlar birbirine bağlanmış ve ARPANET (Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı) adında bir ağ kurulmuştur. İlk başta askeri ihtiyacı karşılamaya dönük olarak kurulan bu ağ, sonraları farklı alanlarda da ihtiyaç duyulmasıyla 1980’li yılların sonlarına doğru diğer alanlarda da kendini göstermeye başlamıştır (Bal, 2001:408).

1989 yılına kadar metin tabanlı olarak kullanılan ve 1989 yılında ise, Barners- Lee isimli bir bilim insanı tarafından hipermetin tabanlı bir bilgi sistemi projesi olarak önerilen internet, bu proje dâhilinde tüm dünyadaki bilim insanlarının birbiriyle koordineli çalışmalarına olanak tanımıştır. Kabul gören bu proje, hızlı bir şekilde gelişmeye başlamış ve 1990 yılında, ilk salt-metin inceleyiciler geliştirilmiştir. HTML dilini diğer merkezlere aktarabilmek için geliştirilen anlaşmada, HTTP (HyperText Transfer Protokol) olarak tanımlanmıştır (Bostancı, 2010).

Türkiye, internete 1993 Nisan ayından beri bağlıdır. İlk bağlantı Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden olmuştur. 64 kbit / saniye hızında olan bu hat, çok uzun bir süre, tüm ülkenin tek çıkışı olmuş ve internetin tüm Türkiye’de (öncelikle akademik ortamlarda)

yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır (Bostancı,2010). Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1995), İstanbul Teknik Üniversitesi (1996) internet ile ilgili çalışmalar yaparken, Turnet 1996'da bu çalışmalara başlamış, 1999'da TTNET ile yer değişimi yapmıştır. Akademik kurumlar ise ULAKNET ile işbirliği yaparak interneti kullanmaya başlamıştır (Selvi, 2009).

1990'lı yıllarda kamusal alanda kullanılmaya başlanan internet, yeni bir iletişim teknolojisi olmakla kalmamış, akademik ve popüler anlamda da ilgi görmeye başlamıştır. Akademik bilgi anlamında ilk önce mühendislik ve iletişim konularında yoğunlaşmış, sonra da siyaset, psikoloji, sosyoloji gibi birçok bilim dalının çalışma alanına girmiştir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ona olan ilgiyi artırmakla birlikte, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren bir iletişim ortamı haline dönüşmüştür (Timisi, 2003:121).

Web 1.0 dönemi internetin insan yaşamını etkilemeye başladığı 1993- 2003 arası on yıllık dönemdir. Web 1.0 olarak isimlendirilen internet teknolojileri web 2.0'den önce kullanılan teknolojilerdir (Göksu, 2016:12). Yeprem (2017), bu değişimi “*Web 1.0 aslında televizyon hikayesine benziyor. Tek taraflıydı, yapabildiğiniz tek şey belli haberleri ve konuları seçmenizdi. Sunum tarzını seçiyorsunuz ve bu seçim üzerinden insanların ne düşüneceğini belirleyemiyordunuz; ama ne tartışacak onu belirliyorsunuz. Böylelikle çok rahat tek taraflı bir kamuoyu oluşturabiliyorsunuz.*” şeklinde ifade etmiştir. Web 2.0 insanlar tarafından Web 1.0 mantığıyla ilişkilendirilen internet uygulamalarının değiştirilebildiği, kontrolün insan elinde olmaya başladığı bir dünya olmuştur (Gökçearsan, 2011).

O'Reilly, Media tarafından 2004'de kullanılan bir kavram olan Web 2.0 ikinci nesil internet hizmetlerini - toplumsal iletişim sitelerini, vikileri, iletişim araçlarını, internet kullanıcılarının ortaklaşa ve paylaşarak kurduğu sistemi tanımlar (Öztürk, 2014). Web 2.0 kavramı; ikinci nesil internet tabanlı web servislerinden toplumsal ağ sitelerini, web tabanlı özgür ansiklopedileri, forumları, podcastleri ve diğer çevrimiçi birliktelik ve paylaşım olanağı sağlayan ortamları ifade etmektedir (O'Reilly, 2005). İnsanların sadece indirme yoluyla bilgiyi tüketmediği, bununla birlikte anlık olarak ona katkıda bulunduğu, yeni bir içerik ürettiği ve interneti katılımcı bir platform haline getiren bir teknolojidir (Göksu, 2016: 14). Web 2.0 ile başlayan ve kullanıcıların birbiriyle ve içinde bulunulan ağ ile iletişim kurmasına imkan tanıyan gelişme, internet dünyasını değiştirdiği gibi bu dünyanın kullanım alanlarını tahmin edilemeyecek bir şekilde çeşitlendirmiştir (Büyüksener, 2009).

Kullanıcıların internet sitelerindeki içeriği yeniden oluşturduğu; bilgi ve verileri kendilerinin üretebildiği veya değiştirebildiği Web 2.0, internet sitelerinde içerik sunucu olarak kabul edilmektedir. Bu tür internet siteleri kullanıcılarına sitedeki içeriği üretme veya değiştirme olanağı sunarak bilgi ve veri sağlar. Anılan bu bilgi ve veriler site kullanıcıları tarafından üretilebilir ve değiştirilebilir ki, böyle olsa bile verilerin üretilerek ya da değiştirilerek internet ortamı üzerinden diğer kullanıcılara sunulmasını sağlayan bir içerik sağlayıcıdır (Koç ve Kaynak, 2009:139).

İnternetin içeriği yeniden üretme imkanı sunan teknolojisi Web 2.0, beraberinde sosyal medya kavramını getirmiştir. Kullanıcılar sosyal medya aracılığıyla çeşitli konularda bilgi sahibi olabilmekte, içerik paylaşarak yorum yapabilmekte, güncel gelişmelerden anında haberdar olabilmekte ve arkadaşlarına ulaşarak sohbet edebilmektedir.

Günümüzde bu denli yoğun içeriğe sahip olan sosyal medyanın ortaya çıkışı 1971 yılına dayanmaktadır. 1971 yılında ilk e-postanın gönderilmesi sosyal medyanın ortaya çıkışı olarak kabul edilir. İnternetin doğuşuyla; bilgi alışverişi, paylaşım ve iletişim gibi gereksinimler doğmuş, bu gereksinimleri karşılamak için günün teknolojik gelişmelerine paralel olarak sosyal medya alanları ortaya çıkmıştır. Farklı ilgi ve ihtiyaçlara yansıyan bu alanlar kişilerin teknolojiye ve bilgiye duyduğu merak ile geliştirilmiş, yeni oluşumlar olarak yansımıştır. 2004 yılında; Facebook ve MySpace, Harvard Üniversitesi öğrencilerine tanıtılmış ve kısa sürede bir milyon kullanıcıya yaklaşmıştır. 2006'da; Twitter, tanıtılmış ve 140 karakter limiti hayatımıza girmiştir. 2010'da; Instagram, fotoğraf ve kısa video paylaşmaya olanak tanıyan bir uygulama olarak tanıtılmıştır (İnalöz, 2016).

2.3.2 Sosyal Medya Araçları

İnternet tabanlı teknolojilerin alt yapıları için web 2.0 teknolojisiyle ortaya çıkan sosyal medya platformları kullanılmaktadır. İnternet teknolojisiyle ortaya çıkan sosyal medya araçlarında etkileşim sosyal medya araçlarının içeriğini genişletmekte ve çok farklı araçlar ortaya çıkmaktadır (Kalender,2016). Sosyal medyanın biçimleri bloglar, sosyal ağlar, mikro bloglar, sosyal imlemeler, podcastler, wikiler ve forumlar olarak belirtilmektedir (Mayfield, 2008).

Sosyal medya araçları geniş bir alan içinde kendine yer bulmaktadır. Bunlar aşağıda belirtilmiştir (Hazar, 2011: 154) :

- Facebook, MySpace, LinkedIn, Friendster, Hi5, Friendfeed, Formspringa, Xing gibi sosyal ağlar.
- Şirket blogları, Cnet, The Huffington Post, Boing Boing, Techcrunch, Kottke gibi bloglar.
- Youtube, Dailymotion, Google Videos, Yahoo Video It's on gibi video paylaşım ağları.
- Flickr, Deviantart, photosig, Fotocommunity, Photo, Photodom gibi fotoğraf paylaşım ağları.
- Wikipedia, Intelipedia gibi wiki tarzı bilgi paylaşım ağları.
- Twitter gibi mikroblogging paylaşım ağları.

2.3.2.1 Sosyal Ağlar

Sosyal ağlar internet kullanıcılarının birbirleri ile irtibat kurması, içerik paylaşılabilmesi, tartışma ortamı oluşturması ve ortak ilgi alanlarındaki kişilerin bir araya gelebileceği platformlar kurması amacıyla oluşturulan internet siteleridir (Keskin, 2014). İnternetin icat edilmesiyle birlikte insanlar büyük mesafeleri aşmak için sosyal ağları yaratmıştır.

Tüm dünyada eş zamanlı olarak iletişim kurma yeteneği, daha önce hiç olmayan yeni sosyal ağları teşvik etmektedir. Grup dinamiklerine göre sosyal ağlarda hizmet türleri ortaya çıkmaktadır. En önemlisi de sosyal ağların arkadaşlık ilişkilerini belirleyebilmesidir. Bazı sosyal ağlar özel bilgi paylaşımı, bazıları da karmaşık sorunları çözmek için tasarlanmıştır (Kılıç, 2016).

Web 2.0 teknolojisi ile insan hayatına giren, sosyal medyayı ortaya çıkaran en önemli ortamlar sosyal ağlardır. Sosyal ağlar, kişilerin toplum içinde kendilerini tanımlayarak, rahatlıkla anlaşabileceği, paylaşım sağlayabileceği, aynı kültürel seviyede insanlarla iletişime geçmesini sağlamaktadır. Günlük hayatta yapılan çeşitli jest ve mimikleri temsil eden sembolik hareketleri göstererek bu hareketleri yansıtan imoji olarak adlandırılan figürler ile kullanıcıların durumlarını daha kolay ifade etmelerine yardımcı olmaktadır (Bedir, 2016).

Sosyal medya yapısı gereği çok fazla sosyal ağdan oluşmaktadır. Ancak üye olma durumu gerektirmesi, belli sayfaları takip edebilme ve belli gruplara katılma kolaylığı sunması, en fazla kullanılma oranlarına sahip olması ve son olarak bu araştırmanın çalışma

grubunu oluşturan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından da en fazla tercih edilenler arasında yer alması sebebiyle Facebook, Twitter ve Instagram'a değinilmiştir.

2.3.2.1.1 Facebook

İnsanların arkadaşlarını bulmasını, arkadaşlarıyla iletişim kurmasını ve bilgi alışverişinde bulunmasını hedefleyen bir sosyal web sitesidir. Facebook, 4 Şubat 2004 tarihinde Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından kurulan öncelikle Harvard öğrencilerinin amacıyla kurulmuş bir sosyal medya platformudur. Daha sonra Boston civarındaki okulları ve LVY Ligi okullarını da kapsamıştır. Bir sene içerisinde de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm okullar Facebook'da mevcut hale gelmiş, daha sonrasında da ağ içine liseler ve bazı büyük şirketler de katılmıştır. 11 Eylül 2006 tarihinde ise Facebook'ta tüm e-mail adreslerine, bazı yaş sınırlandırmaları getirilmiştir. Kullanıcıların diledikleri ağlara; liseleri, çalışma yerleri ya da yaşadığı yerler itibariyle katılabilmeleri esaslı belirlenmiştir (Bostancı, 2010).

Facebook dünya geneline kısa zamanda yayılarak popülerliğini arttırmıştır. Bunda dünyanın pek çok yerinde etkin bir şekilde kullanılan bu sosyal ağın kullanıcıya sunmuş olduğu olanakların etkisi vardır. Bu sosyal medya platformunun kullanıcıya sunmuş olduğu en temel imkanlardan biri kullanıcının kendine özgü bir profil oluşturabilmesidir. Oluşturulan bu profil üzerinden kullanıcı resim, video, haber ve bilgi paylaşımında bulunabilmekte ve bulunduğu konumu anında paylaşabilmektedir. İlk olarak 2006'da kullanıcıya fotoğraf, video ve haber paylaşma olanağı tanıyan platform, aynı yılda yine kullanıcılarına arkadaşlarını siteye davet etme olanağı sunmuş, kullanıcı sayısını arttırmayı hedeflemiştir. 2007 yılı süresince yeni eklenen özellikler ile kullanıcıların birbirleriyle etkileşime girmeleri sağlanmıştır ve fotoğraf ve video yükleme, sohbet etmenin yanı sıra grupların da yer aldığı bir "platform" olduğunu kamuoyuna ilan etmiştir (Balci, 2018).

Bu sosyal medya platformu, eğlence, iletişim, eğitim, ticaret gibi alanlarda farklı ihtiyaçlara hitap etmektedir. Yurt dışında yapılan çalışmalara göre söz konusu sitenin kullanıcıları arasında yaygın kullanım şekilleri; hâlihazırda olan ilişkileri korumak, yeni kişilerle tanışmak, vakit geçirmek, kendini ifade edebilmek ve öğretimde kullanmaktır (Akyol, Ünal, Aydın, Debağ, Öztürk, Karademir ve Kemeriz, 2012, s. 5).

Facebook, günümüzde kullanıcılarına iyi hizmet verebilmek için daima güncellemeler yapmaktadır. Bu sebepten kullanıcıların hayatının vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Karmaşık bir yapıya sahip olsa da kullanıcılar buna gitgide alışmışlardır. Alexa istatistiklerine göre Facebook 10 Aralık 2014 tarihi itibariyle dünyada en çok ziyaret edilen siteler sıralamasında ikinci, en çok ziyaret edilen sosyal ağlar sıralamasında ise birinci sırada yer almıştır (Sarıçam, 2015). 2019 verilerine göre günümüzde Türkiye'deki Facebook kullanıcı sayısı 3 kat artış göstererek 42 milyona ulaşmıştır (WEB3).

2.3.2.1.2 Twitter

Evan Williams, Jack Dorsey ve Biz Stone tarafından 2006 yılında internette SMS uygulaması olarak geliştirilen Twitter ilk olarak 140 karakter ile sınırlandırılmıştır. 140 karakter sadece mesaj sınırını değil; aynı zamanda gündelik hayatın giderek kısa, hızlı ve anlık durumlardan oluştuğunu ifade etmektedir (O'Reilly ve Milstein, 2009).

Twitter kullanıcıları başkalarını takip ediyor veya takip ediliyor. Facebook gibi çevrimiçi sosyal paylaşım siteleri aksine takip etme ve takip edilme ilişkisi karşılıklılık gerektirmez. Bir kullanıcı başka bir kullanıcıyı takip edebilir; karşı tarafın takip etmesine gerek yoktur. Twitter'da takipçisi olmak demek kullanıcının, diğer kullanıcıdan gelen tüm mesajları alıp izlemesidir. Retweet mekanizması sayesinde kullanıcılara seçtikleri bilgileri yayma yetkisi verir. Orijinal tweet'in takipçilerine ulaşmasını sağlar (Kwak, Lee, Park ve Moon, 2010).

Bu platformda sosyal medya üyeleri içerik bakımından da mümkün olan en az kelimeyle iletişim sağlamaya teşvik edilmektedir. Bu konuda başarıyla öne çıkan kişiler daha çok beğeni elde etmekte, bunun sonucunda bu eğilimi sıkılaştırma başlamaktadır. Bu sürecin en büyük örneği twitter uygulamasıdır. Bu platformda insanlar kendi tanıdıkları çevrenin dışına da çıkarak sevdikleri politikacıları, sanatçıları, edebiyatçıları takip ederek onlarla direkt olarak iletişime geçebilir, herhangi bir meselede herkese açık fikirlerini sunabilirler. Bu bağlamda twitter'ın daha kamusal olduğu söylenebilir (Korkut, 2016). Birçok alanda olduğu gibi tarih alanında uzman kişilerin de twitter hesabı olduğu bilinmekte, tarihe ilgi duyan ve merak edenler de bu sosyal ağ kullanıcısı olan tarih alanındaki uzmanları takip etmekte ve gerekli durumlarda iletişime geçebilmektedir. Ancak bu hesapların gerçek kullanıcısının söz konusu kişiler olup olmadığı tartışma konusudur.

Coğrafi konumdan bağımsız olarak günlük hayata dünya çapında aktif olarak kullanılan Twitter'ı tahmini 554,7 milyon kişiye sorarsak her gün 58 milyon kolektif tweet gönderiliyor; belki de günlük olarak ağa katılan 135.000 yeni kullanıcı başka birini sorguluyor (Walck, 2013).

2.3.2.1.3 Instagram

Instagram nispeten yeni bir iletişim şeklidir. Kullanıcılar fotoğraflarını çekerek ve filtreleri kullanarak güncellemelerini paylaşabilir. Instagram 2010 yılında piyasaya sürüldü ve bir fotoğraf versiyonu gibi işlev görmektedir. Kişinin Instagram'a olan ilgisi ve etkinliği arttıkça, yalnızlığının azaldığı bulunmuştur. (Pittman and Reich,2016:157)

Instagram, son yıllarda mobil fotoğraf (ve video) yakalama-paylaşma ve hızlı bir şekilde yayma hizmeti veren yeni bir araç olarak ortaya çıktı. Kullanıcıların hayatlarındaki anlarını yakalamak ve arkadaşlarıyla paylaşmak için bir dizi (filtre manipüle edilmiş) resim ve video ile kullanıcılara anlık bir yol sağlar (Hu, Manikonda ve Kambhampati,2014:595)

Giderek büyüyen görsel bilgi akışındaki gizli sosyokültürel özellikleri ve eğilimleri görselleştirmek, analiz etmek ve keşfetmenin sağlandığı Instagram aracılığıyla sayısız fotoğraf çeken sosyal medya kullanıcılarının hayal edilebileceği her şey, anında internet üzerinden paylaşılıyor. Mobil fotoğraf paylaşım uygulamalarında son moda olan Instagram, tam olarak şunu sağlıyor: fotoğraf çekmenin bir yolu, ince ayar görünümleri ve çeşitli sosyal ağlarda arkadaşlarınızla, ailenizle ve yabancılarla paylaşılması. Sadece Ekim 2010'da piyasaya sürüldü, 15 milyon kullanıcısı dünyanın her yerinden 400 milyondan fazla fotoğraf çekildi (Hochman ve Schwartz,2012:6).

Instagram bugün çok sayıda üyeliği bulunan en popüler sosyal ağlardan birisi durumundadır. Kurulduğu tarihten bu yana geliştirdiği özellikler ile kullanıcı sayısı büyük oranda artış göstermiştir. Başlangıcında fotoğraf paylaşma temelli kurulan Instagram kullanıcılara fotoğraflarını sunduğu filtreler ile dikkat çekici hale getirerek kullanıcıyı bu anlamda çeşitli yeniliklerle buluşturmaktadır. 2018 yılı itibariyle 800 milyonu geçkin aktif kullanıcısıyla dünyanın ikinci büyük sosyal paylaşım ağı haline gelmiştir ve günde 300 milyondan fazla paylaşım gerçekleştirilmektedir (Balcı, 2018).

2.3.3 Türkiye'de Sosyal Medya Kullanımı

Türkiye’de sosyal medya kavramı ile tanışalı uzun zaman olmamıştır. Fakat kısa zamanda alınan yol şunu gösteriyor ki sosyal medya araçları, televizyon, radyo, dergi gibi geleneksel medya araçlarının kullanımını ciddi bir şekilde düşürmektedir (Erbaşlar, 2013).

We Are Social ve HootSuite tarafından her yıl yayınlanan Küresel Dijital Raporu’nun 2019 verilerine göre; Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı aktif sosyal medya kullanıcısı (3.5 milyar) durumundadır. Toplam nüfusun % 42’si sosyal medyayı mobil üzerinden kullanmayı tercih ederken internet kullanımı, % 57 ile sosyal medya kullanımının üstünde yer almaktadır. Söz konusu rapora göre Türkiye’deki kullanıcıların %84’ü interneti her gün kullanırken, aktif sosyal medya kullanıcısı sayısı 52 milyon olarak belirtilmektedir. Bu kullanıcılar arasında en çok kullanılan sosyal medya platformları % 84 ile Instagram, % 82 ile Facebook ve %58 ile Twitter’dır (WEB2).

2.3.4 Sosyal Medyanın Etkileri

Sosyal medyanın insanlara, zamana, mekâna, konuya ve diğer birçok unsura göre değişen etkileri mevcuttur. Sosyal medya kullanımı da aynı internette olduğu gibi sosyal etkileşimi güçlendirici, zayıflatıcı ve tamamlayıcı etkilerde bulunmaktadır. İnsanlarla etkileşim için ucuz ve basit bir yol sunması, vakit ve yer kısıtlaması tanımaması güçlendirici etkiler içinde sayılabilir. Diğer yandan insanların ailesi ve arkadaşlarıyla yüz yüze ilişki kurmasını engellemesi, bölgesel iletişimi azaltması konularında zayıflatıcı etkiye sahiptir (Hazar, 2011:158).

Sanal iletişimin en çarpıcı özelliklerinden birisi de sosyal medya araçları ve onlar aracılığı ile tanıdıklarımız ve hatta tanımadıklarımızla bile her an iletişime geçebilme özelliğidir. Sosyal medya aracılığıyla insanlar sadece yakın çevresinde olup bitenlerle değil tüm dünyadaki gelişmelere tanıklık edebilmekte ve hatta yorumlarıyla ve görüşleri ile süreçlere katılabilmektedirler. Sosyal meydanın bu özelliği insanların çevresinde olup bitenlere karşı çok daha fazla duyarlı olmasını ve çevresindekileri de bu yöne sevk etmesini sağlamaktadır (Erdal, 2012: 58).

Sosyal medya bu tür sosyal aktivitelere katılım için gerekli olan yüz yüzelğin zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Sanal ortamda faaliyet gösteren sosyal medya araçlarında aynı anda farklı mekânlarda farklı kişilerle sanal bir arada olabilme özelliği

sosyal medyaya yeni bir kamusal alan rolü de yüklemiştir. Yüz yüze iletişim sanal ortamda ekrandan ekrana iletişim formu kazanmış bireylerin sanal da olsa etrafında olup bitenlere çok daha fazla katılımcı olmalarını sağlamıştır. Bu sayede ülkeler arasındaki sınırlar daha da görünmez olmakta ve bu iletişim alanlarının kullanıcıları dünya vatandaşı olma özelliğine çok daha fazla yaklaşmaktadırlar (Erdal, 2012: 58).

Sosyal medya, özellikle son yıllarda ülkemizde çok fazla yaygınlaşması ile beraber neredeyse deyim gibi kullanılır hale gelmiştir. İnsanlar, dünyadan ve ülkelerinden haberleri, televizyonda her gün yayımlanan ana haber bültenlerini ya da gazeteleri beklemeden anlık olarak dijital dünyadan takip edebilmektedirler (Keskin, 2014).

Toplum açısından incelendiğinde, günümüzde sosyal medyanın kamuoyu ve siyasi etkileri gözlenmektedir. Özellikle, siyasi bir olay karşısında vatandaşların sosyal medyayı kullanarak protesto çalışmalarında bulunduğu, hatta bu ortamları birlik oluşturmak ve isteklerini dile getirmek için kullandığı görülmektedir. Diğer taraftan, hükümet adamlarının veya yöneticilerin, vatandaşlara/çalışanlara tatil duyurusunu da hızlı bir şekilde yine bu ortamlardan paylaştığı görülmektedir (Ünal, 2015).

Sosyal medya aynı zamanda popüler kültürün ortaya çıkmasını ve çok hızlı yayılmasını sağlamaktadır. Takipçiler izlediği ya da gördüğü kişiye benzeme, onun gibi olma, onun yaptığını yapma, giydiğini giyme gibi davranışlarda bulunarak popüler kültürün yayılmasına katkı sağlamaktadır. Diğer yandan sosyal medya ortamında reklam ve tanıtımlarla karşılaşmakta; bir ürün, bir tatil fırsatı, sağlık alanında bir haber, güzellik ve estetik gibi alanlarda bilgi sahibi olabilmektedir. E-ticaret, e-alışverişin zaman, mekân tanımaksızın dünyanın her yerinden yapılmasına imkân vermekte ve kullanıcıların daha fazla çeşit, daha az zaman çerçevesinde işini kolaylaştırmaktadır.

Sınırsız bilgi içeriği sunması sosyal medyanın güçlü olduğu yönlerden biridir. Kullanıcılar kısa ve öz içeriklerle karşılaşmakta ve bu içerikler dikkat çekici olabilmektedir. Günümüzde bir çeşit vakit geçirme ve eğlenme amaçlı kullanılan bu ortamlarda rastgele karşılaşılan bilgilerin, bir sohbet ortamında ya da sanal ortamda yorum yapabilmek konusunda yardımcı olabileceği ve kitap okuma gibi günlerce sürececek bir hobinin aksine kısa zamanda bilgilenme sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal medya konusunda kitle iletişim araçlarının bilgilendirici fonksiyonun devreye girmesi, sosyal medyayı kullananlar ve kullanmayanlar açısından bir fark yaratabilmektedir (Hazar, 2011:160). Sosyal medya kullanıcıları gün içerisinde farklı

alanlarda farklı içeriklerle karşılaşmakta ve karşılaşılan bilgiler aracılığıyla ekstra zaman harcamadan bir konu hakkında fikir sahibi olabilmektedir. Hal böyle olunca sosyal medya ortamında farklı ilgi alanları ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde sosyal medya ortamındaki ilgi alanlarından birisi tarihle ilgili konulardır. Son yıllarda tarih alanının olağanüstü alaka gördüğünü söylemek mümkündür. Bu alaka sanki tarihçiliğin kendi içerisinde geliştirdiği konu ve yöntemlerde işlenmiş alan olmaktan öteye gitmiştir. Tarih, siyasi söylemlerde fazlasıyla yer almış; medya dünyasında cesurca yönlendirilmiş; yaygın tarihçiliği de aşan yayın ve söylemlerle basitçe kullanılabilir ve istismar edilir bir hale getirilmiş ve müşterisi artmıştır (Özbaran, 2015).

Görsel medyada başlayan diziler ve filmlerin ardından sosyal medya üzerindeki yorumlar, paylaşımlar toplumsal çerçevede tarihe olan merakı artırmıştır. Yorumların ne kadar tarafsız, paylaşımların ne kadar doğru olduğu tartışılır; ancak Türkiye’de tarihe karşı ilginin arttığı görülmektedir. Özellikle izleyiciler ve takipçiler görsel medyada izlediği bir dizi ya da film veya karşılaştığı bir paylaşım sonrası yine aynı şekilde internette arama yapmakta, sosyal medyada yorum yaparak paylaşımda bulunmaktadır.

Medya araçlarında tarihle ilgili dizi ve filmlerin yanında sosyal medyada da aynı şekilde yoğunlaşan paylaşımlar, yorumlar ve beğeniler oldukça dikkat çekici bir seviyeye ulaşmıştır. Herkesin tarihle ilgili her konuda fikir sahibi olmasının kaynağında medya yatmakta, kaynakça olarak sosyal medyada yer alan paylaşımlar gösterilmektedir. Sözde tarihle ilgili bilgiler içeren bu paylaşımların doğruluk ve güvenilirlik sorgulaması yapılmadan herkesin görüp hoşuna gitmesi gerekçesiyle paylaşılması hatalı bilgilerin yayılmasına sebep olmakta, böylece bilgi kirliliği denilen olgu orta çıkmaktadır.

2.4 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sosyal medya alanında halkla ilişkiler, bireylerarası ilişkiler, eğitim, iletişim, ekonomi, ticaret, toplumsal ilişkiler, sosyal yaşam, turizm, sinema, siyaset, sağlık, pazarlama gibi birçok alanda çalışma yapılmıştır. Sosyal medyanın söz konusu alanlarla ilişkisi ve sosyal medyanın bu alanlara etkisi birçok teze konu olmuştur. Ancak sosyal medyada tarihle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alan yazında sosyal medya ve tarih konusunda

çalışma olmaması ve bu eksikliğin giderilmesi amacıyla ‘Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri’ tez konusu olarak belirlenmiştir.

Bartlett ve Miller (2011), “*Truth, Lies And The Internet a Report Into Young People’s Digital Fluency*” adlı çalışmalarında birçok genç insanın, internet kullanıcılarının dikkatini çeken konularda dikkatli olmadıklarını, aradıkları bilgileri bulamadıklarını veya yaptıkları ilk şeye güvenmedikleri tespit edilmiştir.

Castillo, Mendoza ve Poblete (2011), “*Information Credibility on Twitter*” adlı araştırmalarında Twitter üzerinden popüler bir mikroblog hizmeti olarak yayılan haberlerin güvenilirliği analiz etmişler Twitter’da yayınlanan mesajların yanlış bilgilendirme ve yanlış söylentilerin yayılmasına yol açtığını tespit etmişlerdir.

Dikme (2013), “*Üniversite Öğrencilerinin İletişimde ve Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları*” adlı çalışmasında katılımcıların çoğunluğunun sosyal medya ile yoğun ilgili ve aktif kullanan kişiler olduğu ve çoğunluğunun Facebook’u diğer sosyal ağlara göre fazla takip ettiği saptanmıştır.

İli (2013), “*Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Öğrenci Davranışlarına Etkisi*” adlı çalışmasında sosyal medyanın kişiliklere, zamana, mekâna, içeriğe göre değişen etkilerinin olduğu, sosyal medya kullanımının sosyal etkileşimi güçlendirici, zayıflatıcı ve tamamlayıcı etkisi bulunduğu, insanlarla etkileşim için ucuz ve kolay bir yol sunması, zaman ve yer kısıtlaması tanımaması yönüyle güçlendirici etkiler oluşturduğu, insanların ailesi ve arkadaşlarıyla yüz yüze ilişki kurmasını engellemesi, iletişimi azaltması yönünden ise olumsuz etkiler oluşturduğu belirlenmiştir.

Paulsen ve Tække (2013), “*Social Media And Teaching*” adlı çalışmada Facebook gibi sosyal ağların, eğitim konularıyla çok ilgili olduğu ve sosyal medyanın eğitim alanında büyük bir potansiyeli olduğunu ortaya koymaktadır.

Menteşe (2013), “*Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri*” adlı çalışmasında öğretmen ve yöneticilerin görevlerine, yaşlarına, kıdemlerine ve branşlarına göre sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin görüşleri arasında farklılıklar bulunmuştur.

Öztürk (2014), “*Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Kapsamında Sosyal Medya (Facebook Örneği)*” adlı çalışmasında sosyal medya kullanımından elde edilen

doyumların; yaş, cinsiyet, eğitim, yaşanılan şehir, meslek ve gelir durumuna göre farklılık gösterebildiği tespit edilmiştir.

Sarıçam (2015), “*Öğrencilerin Okul Dışı Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Öğrencilerin Ders Başarısına Etkisi*” adlı araştırması sonucunda öğrencilerin okul dışında kullanmış oldukları sosyal medyanın, Türkçe, Matematik ve Yabancı Dil ders başarılarına az da olsa olumsuz yönde etki ettiği, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım ders başarılarında bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Henninger ve Scifleet (2016), “*How Are The New Documents Of Social Networks Shaping Our Cultural Memory*” adlı çalışmaları sosyal paylaşım sitelerinin sosyal belleğe katkı yaptığını göstermektedir.

Bedir (2016), “*Sosyal Medya Kullanımının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*” adlı çalışmasında öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, okul türü, sosyal medya uygulamalarına üye olup olmama, sosyal medyayı kullanma süresi, sosyal medyayı kullanma sıklığına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Katamba (2018), “*Social Media And Interpersonal Relationsa Case Of Facebook And Instagram*”. Başlıklı çalışmasında genç yetişkinler tarafından en çok kullanılan sosyal medya sitesinin Instagram olduğu belirlenmiştir.

Çataldaş (2018), “*Sosyal Medyanın Bilgi Kirliliği Kapsamında Değerlendirilmesi: 15 Temmuz Örneği*” adlı çalışmasında 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili sosyal medyada hem ulusal hem de uluslararası ölçekte bilgi kirliliğine neden olan birçok haber ve paylaşımların var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek ve Yalı (2019), “*Gerçekte(n) Öyle mi Olmuş?*” adlı çalışmada yeni medyada üretilen tarihsel bilginin gerçekliğinin denetlenmemesiyle ortaya çıkan ve toplumsal kutuplaşmalara yol açan bilgi kirliliğine yer verilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomonolojik desen farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olamadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Fenomonoloji, özü görünür kılan bilincin araştırılmasını savunur, çünkü sorular ve sorunlar özlerin betimlenmesiyle ilgilidir. Bu, bir bakıma algılamının incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2017).

3.2 ÇALIŞMA GRUBU

2018-2019 öğretim yılında Sakarya ilinde görev yapan 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 15 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Katılımcıların 15'i kadın, 15'i erkektir.

Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiştir. Görüşmeler katılımcıların kendi belirledikleri zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden sağlanan verilerin ne amaçlarla ve nerelerde kullanılacağı katılımcılara izah edilmiş, izinleri alınmış, talep ettikleri takdirde görüşme sonuçlarını onlarla paylaşılacağı vurgulanmıştır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının isimleri etik gereğince kullanılmamış ve kod isimlerle çalışmada geçirilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmeni kadın katılımcılar Ö.K, erkek katılımcılar Ö.E; Sosyal Bilgiler öğretmen adayları kadın katılımcılar Ö.A.K, Sosyal Bilgiler öğretmen

adayları erkek katılımcılar Ö.A.E rumuzuyla kodlanarak numaralandırılmıştır. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Bilgiler

Rumuz	Hizmet yılı	Rumuz	Sınıf
Ö.K1	1-5 Yıl	Ö.A.K1	4
Ö.K2	6-10 Yıl	Ö.A.K2	4
Ö.K3	6-10 Yıl	Ö.A.K3	4
Ö.K4	11-15 Yıl	Ö.A.K4	4
Ö.K5	1-5 Yıl	Ö.A.K5	4
Ö.E1	1-5 Yıl	Ö.A.K6	4
Ö.E2	16-20 Yıl	Ö.A.K7	4
Ö.E3	1-5 Yıl	Ö.A.K8	4
Ö.E4	16-20 Yıl	Ö.A.K9	4
Ö.E5	16-20 Yıl	Ö.A.K10	4
Ö.E6	16-10 Yıl	Ö.A.E1	4
Ö.E7	11-15 Yıl	Ö.A.E2	4
Ö.E8	16-20 Yıl	Ö.A.E3	4
Ö.E9	10-15 Yıl	Ö.A.E4	4
Ö.E10	6-10 Yıl	Ö.A.E5	4

3.3 VERİ TOPLAMA ARACI

Çalışmada nitel yöntemeye uygun olarak araştırmacı tarafından oluşturulan ve açık uçlu soruları içeren “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme forumunun içerdiği sorular araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde ve özelden genele doğru bir anlam dizgisi içinde düzenlenmiştir. Görüşme soruları ilgili literatür göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Görüşmelerin öncesinde gerçekleştirilmiş olan pilot uygulamadan hareket edilerek görüşme soruları iyileştirilmiştir.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verileri araştırmacı tarafında geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze yapılan görüşmeler sonrasında elde edilmiştir. Görüşmeler katılımcı öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kendi belirledikleri zaman aralıklarında, görüşmenin sağlıklı ilerleyebileceği ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında dış etkenlerin en aza indirilmesine özen

gösterilmiştir. Daha sonra, ses kayıt cihazı yardımıyla kaydedilen veriler aslına uygun olarak Microsoft Word programı aracılığı ile yazıya geçirilmiştir.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmacı tarafından tüm görüşme metinleri betimsel analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sürecinde her bir soru gerek Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ifadelerindeki kavramlar, gerekse verdikleri örneklere ilişkin söylemek istedikleri, örneklerle ifade edebildikleri durumlar araştırmacı tarafından analiz edilmiş olup teker teker ele alınarak verilerden kodlara ulaşılmıştır. Farklı araştırma sorularından elde edilen aynı kodlar araştırma sürecinin bir diğer basamağının gereği olarak aynı tema altında toplanmıştır.

Görüşme sürecinde elde edilen bulgular tablolar aracılığı ile görselleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adayı katılımcılardan sağlanan veriler aynı tablo üzerinden okunabilecek şekilde organize edilmiştir. Kodlara ilişkin katılımcıların örnek söylemleri tabloların devamında verilmiştir. Bu şekilde nitel verilerin nicelleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Verilen örnek katılımcı söylemleri, katılımcıların isimleri kullanılmadan, kendilerine verilmiş kod numaraları ile belirtilmiştir. Örneğin Ö.K2 kodu, katılımcının kadın öğretmen olduğunu, Ö.A.E4 ise katılımcının erkek öğretmen adayı olduğunu göstermektedir.

3.6 ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Nitel araştırmalarda geçerlik, ölçme aracının bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerini katmadan, ne derece ölçebildiğine göre belirlenir. Başka bir deyişle geçerlik, amaçlanan ölçmenin gerçekleştirilebilme derecesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:269). Diğer yandan araştırmanın bulgularının da gerçek dünya ile olan gerçeklik bağı iç geçerlik sağlamasında bir kriterdir (Merriam, 2013:203).

Bu çalışmada iç geçerliğin sağlanabilmesi için görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde ve kodlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca bir katılımcı ile pilot uygulama yapılmış bunun neticesinde görüşme sorularının verimliliği gözden

geçirilmiştir. Araştırmanın aktarılabirliğinin (dış geçerlik) sağlanabilmesi için de amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum örneklem yöntemi seçilmiştir. Bu amaçla Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adayları seçilerek çalışma grubu oluşturulup, sonuçların genellenmesine hizmet edilmeye çalışılmıştır.

Nitel araştırmalarda güvenilirlik; herhangi bir veri toplama aracının özelliğinin, her uygulandığında aynı sonucu verebilmesi ile belirlenmektedir (Kıncal, 2013: 74). Diğer bir deyişle elde edilen kod ve verilerin farklı kişilerce aynı şekilde anlamlandırmasıyla ilgilidir.

Bu çalışmada tutarlılık (iç güvenilirlik) veri analizlerinin ve kodlamalarının iki ayrı kişi tarafından yapılmasıyla sağlanmıştır. İki farklı uzmanın yaptığı analizlerden elde edilen verilerle temalar oluşturulmuş, devamında ise alt temalar ortaya çıkarılmıştır. Verilerin analizi, tema ve alt tema kontrolleri tekrar yapılmış, ilk ve son analizler karşılaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada katılımcı öğretmenler ve öğretmen adaylarından elde edilen veriler neticesinde on iki tema oluşturulmuştur. Bu temalar şu şekildedir:

- 1) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Kullandığı Sosyal Medya Araçları
- 2) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarihle İlgili Takip Ettikleri Sayfalar
- 3) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Sayfaları Takip Etme Nedenleri
- 4) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Tarihin Sosyal Medyada Yer Almasını Değerlendirme Durumu
- 5) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlarla İlgilenme Kriterleri
- 6) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Algıları
- 7) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Doğruluğu ve Güvenirliğine İlişkin Düşünceleri
- 8) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımları Kendi Sayfasında Paylaşma ya da Konu Hakkında Sohbet Etme Durumu
- 9) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Materyal Olarak Derste Kullanılması Durumu
- 10) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarih Alanında Uzman İsimleri Takip Etme Durumu

11) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Bir Uzman Paylaşımının Sosyal Bilgiler Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının Etkilenme Durumu

12) Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Metaforları

4.1 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ KULLANDIĞI SOSYAL MEDYA ARAÇLARI NELERDİR?” ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Kullandığı Sosyal Medya Araçları

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Instagram	Ö.K1-Ö.K2-Ö.K3-Ö.K4-Ö.K5-Ö.E4-Ö.E5-Ö.E10	8
	Facebook	Ö.K4-Ö.E2-Ö.E8-Ö.E9- Ö.E10	5
	Twitter	Ö.K5-Ö.E1-Ö.E3-Ö.E6	4
	Youtube	Ö.E7	1
			18
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Instagram	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K3-Ö.A.K4-Ö.A.K5-Ö.A.K6- Ö.A.K7-Ö.A.K8-Ö.A.K9-Ö.A.K10-Ö.A.E1-Ö.A.E2-Ö.A.E3-Ö.A.E4-Ö.A.E5	15
	Twitter	Ö.A.K1-Ö.A.K6-Ö.A.K8-Ö.A.K10-Ö.A.E2-Ö.A.E	6
	Facebook	Ö.A.K4-Ö.A.E1	2
	Youtube	Ö.A.K4	1
			24

Tablo 2’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının kullandığı sosyal medya araçları ‘Instagram, Twitter, Facebook, Youtube’ dur. Öğretmenlerde en fazla kullanılan sosyal medya aracı Instagram iken sonrasında Facebook, Twitter ve youtube gelmektedir. Katılımcılardan Ö.E4, “Benim tercihim genelde Instagram oluyor. Gençlerin ilgisi daha çok Instagram’a, orta yaş ve üstü daha çok Facebook’a.”; Ö.E6, “Twitter; çünkü her şeyden anında haberdar oluyorum, anı takip etmek açısından daha

güncel olduğunu düşünüyorum”; Ö.K1, *“Instagram, çünkü kişiler daha çok kendi düşüncelerini paylaşmayı tercih ediyor, ama diğerlerinde başkasının düşüncesini alıp kendi düşüncesi olarak aksettirebiliyor.”;* Ö.E8, *“Facebook var. Yaşım itibariyle öbürlerini kullanamıyorum. Alışmadığım için diğerleri olmuyor.”* şeklinde kullanma gerekçesini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarında en fazla kullanılan sosyal medya platformu Instagram’ken onu Twitter, Facebook ve Youtube takip etmektedir. Katılımcılardan Ö.A.E2, *“Instagram’da sayfa akışı daha kolay oluyor ve kendi kendini yenilemesi daha iyi ve diğerlerine göre daha kullanışlı”;* Ö.A.K1, *“Instagram’da aradığım bilgileri daha kolay bulabiliyorum, çok fazla izlemek zorunda kalmıyorum. Genelde tarihle ilgilendiğim için net, kısa, öz bilgiler ve fotoğraf, görsel çok fazla olduğu için kullanıyorum.”;* Ö.A.K6, *“Instagram ve Twitter; çünkü bizim kuşak genelde onu kullanıyor.”;* Ö.A.K6, *“Youtube; çünkü kendi alanıma baktığımda Sosyal Bilgiler tarih ve coğrafyanın etkili olduğu bir ders. Tarih ve Coğrafya konuları videolaştırarak, sade bir anlatımla, eğlenceli ve keyifli halde sunuluyor, daha akılda kalıcı oluyor.”* şeklinde gerekçelendirmişlerdir.

4.2 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYADA TARİHLE İLGİLİ TAKİP ETTİKLERİ SAYFALAR HANGİLERİDİR?” ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarihle İlgili Takip Ettikleri Sayfalar

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLERİN TAKİP ETTİĞİ SAYFALAR	Arkadaş paylaşımları	Ö.K3-Ö.K5-Ö.E2-Ö.E4-Ö.E5-Ö.E8- Ö.E9-Ö.E10	8
	Sosyal Bilgiler zümresi	Ö.K4-Ö.E2- Ö.E5-Ö.E8	4
	Alan uzmanı	Ö.K1-Ö.K3- -Ö.E6	3
	Tarihi kadim	Ö.E1	1
	Eleştirel tarih	Ö.K2	1
	Tarihte bugün	Ö.K2	1
	Türk tarih dergisi	Ö.E6	1
	Tarih tarih	Ö.E10	1
	Gerçek tarih	Ö.E10	1
	Tarih arşivi	Ö.E3	1
	Tarihte soru diyarı	Ö.K2	1
	Tarih 365	Ö.K2	1
ÖĞRETMEN ADAYLARININ TAKİP ETTİĞİ SAYFALAR	Tarih arşivi	Ö.A.K5-Ö.A.K6-Ö.A.K8-Ö.A.K10- Ö.A.E1	5
	KPSS tarih hocam	Ö.A.K5- Ö.A.K9- Ö.A.E4	3
	Tarih sözlüğü	Ö.A.K1- Ö.A.K3- Ö.A.K7	3
	Derin tarih	Ö.A.K1- Ö.A.K8	2
	Alan uzmanı	Ö.A.K10-Ö.A.E5	2
	Tarihte soru diyarı	Ö.A.K1-Ö.A.K6	2
	Tarih 365	Ö.A.K1-Ö.A.E2	2
	Tarihist	Ö.A.E1	1
	TRT arşiv	Ö.A.E1	1
	Tarih bilgisi	Ö.A.E2	1
	Tarih severler	Ö.A.E2	1
	Tarih cemiyeti	Ö.A.K2	1
	Kaç yıl oldu	Ö.A.K2	1
	Tarih günlüğü	Ö.A.K3	1
	Tarihe ait gerçekler	Ö.A.K4	1
	Tarih kurdu	Ö.A.K6	1
	Tarihten tozlu sayfalar	Ö.A.K6	1
	Tarih otağı	Ö.A.K6	1
	Yalan yazan tarih utansın	Ö.A.K8	1
	Tarihi anlar	Ö.A.K10	1
Arkadaş paylaşımları	Ö.A.E3	1	
			33

Tablo 3’te görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyada tarihle ilgili takip ettikleri sayfa sayısı on iki iken; öğretmen adaylarının takip ettiği sayfa sayısı 22’dir. Öğretmenlerden herhangi bir gruba katılmaksızın arkadaş paylaşımlarını takip eden kişi sayısı ise 8’dir. Katılımcılardan Ö.E8, “Grup takip etmiyorum. Çünkü yazılan tarihe inanmıyorum.”; Ö.K3, “Nesnelliği ve doğruluğu araştırılmadan paylaşıldığı için

güvenilir bulmuyorum. Güvenilir bulmadığım için tarihle ilgili grupları takip etmiyorum; ama arkadaşlarımın ve mezun ettiğim öğrencilerimin tarihle ilgili paylaşımlarını görüyorum”; Ö.K5, “Açıkçası tarihle ilgili bir grup takip etmiyorum. Öğrencilerde ekli olduğu için hangi görüşte olduğumu, tarihle ilgili neyin peşinden gittiğimizi bilmelerini istemiyorum. Bu konuda şeffaf davranıyorum. Daha çok gizli olmasını istiyorum. Özellikle öğrencilerimin benden etkilenmeden yeni bir yol çizmesini istediğim için paylaşmıyorum. Tasvip etmiyorum açıkçası.” şeklinde ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler zümresini takip ettiğini belirten Ö.E5, “Sosyal Bilgiler zümresi grubunda paylaşımlar var ve paylaşımlarına dikkat ediyorlar. Tarih açısından uygun olmayan paylaşımlar editör arkadaşına bildiriliyor; ayrıca bu ortamda kendi aramızda da bilgi paylaşımı oluyor” şeklinde açıklamıştır. Katılımcılardan Ö.K1, alan uzmanı takip etme sebebini “Özellikle takip ettiğim bir tarih öğretmeni var. Genellikle siyasetten ziyade gerçekten tarih öğrenmek isteyenlere ulaşıyor; ama diğer gruplarda öyle şeyler görmedim.” olarak belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyada tarihle ilgili takip ettikleri sayfa sayısı 22’dir (Tablo 3). Aranılan bilgilere daha kolay ulaşılabilmesi, zamandan tasarruf sağlaması; net, kısa, öz bilgiler vermesi ve görselliğin çokça yer alması Sosyal Bilgiler öğretmenler adaylarının işini kolaylaştırmakta ve sosyal medyada takip edilen sayfa sayısını arttırmaktadır. Katılımcılardan Ö.A.E3, sadece arkadaş paylaşımlarını takip etme gerekçesini şöyle ifade etmiştir: “*Bir grup takip etmiyorum arkadaşlarımın tarihle ilgili paylaşımlarını görüyorum. Arkadaşım, özellikle Osmanlı ile ilgili paylaşımlar yapıyor ve dikkatimi çekiyor, gayet hoşuma gidiyor. Tarihle ilgili paylaşımları haber sitelerinden de takip ederim. İnternet sitelerinden de aklıma takılan konuları takip ederim, ama sosyal medyada bir gruba katılıp takip etme ihtiyacı duymadım. Bu konuşmamızdan sonra bu soruları daha iyi anlamak için takip edebilirim.”*

4.2.1 “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Sayfaları Takip Etme Nedenleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Sayfaları Takip Etme Nedenleri

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f	
ÖĞRETMENLER	Sosyal Neden	Farklı Bakış Açısı	Ö.K5-Ö.E4-Ö.E6-	4
		Gündem	Ö.E10	3
		Sohbet		1
	Kişisel Neden		Ö.K1-Ö.K3-Ö.K4	
			Ö.K1- Ö.K3-	
			Ö.K4	
		Branş (Bölüm)		5
		İlgi çekici (Hobi)	Ö.E7	4
		Alışkanlık		1
			Ö.E2-Ö.E3-Ö.E5-Ö.E9-Ö.E10	
		Ö.K2-Ö.E1- Ö.E2-Ö.E8		
		Ö.E9		
			18	
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Sosyal Neden	KPSS	Ö.A.K5-Ö.A.K6-Ö.A.K7-	
			Ö.A.K9- -Ö.A.E4	5
		Farklı Bakış Açısı	Ö.A.K1- Ö.A.E3-Ö.A.E5	3
		Gündem	Ö.A.K2	1
	Kişisel Neden	İlgi çekici (Hobi)	Ö.A.K2-Ö.A.K3- Ö.A.K5-	
			Ö.A.K6-Ö.A.K7-Ö.A.K8- Ö.A.K10- Ö.A.E1-Ö.A.E2	9
	Branş (Bölüm)	Ö.A.K4-Ö.A.K7-Ö.A.K8-		
		Ö.A.K10	4	
			21	

Tablo 4’te görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili sayfaları takip etme nedenleri sosyal ve kişisel neden teması altında toplanmıştır. Öğretmenlerden sosyal neden içinde farklı bakış açısı belirten katılımcılardan Ö.E6, “*Tarihe nasıl bakıyorlar? Bunu merak ediyorum. Farklı bakış açıları ile karşılaştırmak, fikir sahibi olmak için takip ediyorum.*”; Ö.K5, “*İnsanların fikirlerini merak ediyorum*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Gündem temasını belirten katılımcı Ö.K1, “*Sosyal bilimler nankördür, tekrar etmezsek unutulur; ben buna gerçekten katılıyorum; ama bilgileri güncel tutmak için sosyal medyayı takip ediyorum.*” olarak açıklamıştır. Kişisel neden içinde branş ve ilgi çekici olarak belirten

katılımcılardan Ö.E2, “ Alanım gereği tarihe ekstra bir ilgim var. İkinci olarak ülkemizde tarih bilen, bilmeyen herkes konuşuyor. Bunu çeşitli nedenlerle bilinçli olarak yapanlarda var, bilinçsizce kullananlarda var.”; Ö.E9 ise “Sosyal Bilgiler ile ilgili grupları derslerim ile ilgili olduğu için, farklı etkinlikler görebildiğim için ve fikir sahibi olabilmek için takip ediyorum.” şeklinde belirtmiştir.

Öğretmen adaylarından sosyal neden içinde KPSS olarak belirten katılımcılardan Ö.A.E4, “Amacım doğrultusunda hedefime ulaşmak için ve KPSS’ye yönelik takip ediyorum.”, farklı bakış açısını savunan katılımcılardan Ö.A.K1, “Mantıklı- tutarlı şeyler yazıldığından değil, tarih nasıl saptırılabilir, ne kadar ileriye gidilebilir, eleştirel bakabilmek için takip ediyorum.”; gündem olarak takip etme sebebi belirten katılımcı Ö.A.K2, “Merak ettiğim için. Gündemle bağlantılı olduğunu düşündüğümünden gündemi takip etme amacındayım. Kimin ne paylaştığını, kimin ne düşündüğünü öğrenmiş oluyorum.” şeklinde belirtmiştir. Kişisel neden temasında ilgi çekici alt tema katılımcılar tarafından daha fazla ifade edilmiştir. Katılımcılardan Ö.A.E1, “Küçüklüğümde beri tarihe bir ilgim var. Hem merakımın atmasını sağlayan etkenlerden biri hem de takip ettiğim bu sayfalar, tarihle ilgili paylaşımlar ilgimi çekiyor. Kısacası merak, ilgi ve genel kültür takip etme sebeplerim.” olarak açıklamışlardır.

4.3 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ TARİHİN SOSYAL MEDYADA YER ALMASINI DEĞERLENDİRME DURUMU NEDİR?” ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Tarih Sosyal Medyada Yer Almasını Değerlendirme Durumu

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Sosyal medyada olmamalı	Ö.K.1- Ö.K.3- Ö.K.5- Ö.E.5- Ö.E.7- Ö.E.8- Ö.E.9- Ö.E10	8
	Sosyal medyada olmalı	Ö.K.2-Ö.E.2- Ö.E.3- Ö.E.4- Ö.E.6	5
			13
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Sosyal medyada olmalı	Ö.A.K.1- Ö.A.K.2- Ö.A.K.3- Ö.A.K.5- Ö.A.K.5- Ö.A.K.7- Ö.A.K.8- Ö.A.K.9- Ö.A.K.10- Ö.E.1- Ö.E.2- Ö.E.3- Ö.E.4	13
	Sosyal medyada olmamalı	Ö.A.K.4- - Ö.E.5	2
			15

Tablo 5’te görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının tarihin sosyal medyada yer almasını değerlendirme durumu ‘tarih sosyal medyada olmalı’ ve ‘sosyal medyada olmamalı’ şeklinde kodlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri çoğunluk olarak ‘Tarih sosyal medyada olmamalı’, Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ‘Tarih sosyal medyada olmalı’ görüşünü dile getirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden tarih sosyal medyada olmamalı diyen katılımcılardan Ö.K3, “Doğru bulmuyorum; tamamıyla bilgi kirliliği. Tarih konusunda da çok var mesela; geçmişle hesaplaşma var. Toplum olarak çok okuma meraklısı değiliz. Bir resmin altına birileri bir şeyler döşeyip paylaşıyor, o ondan paylaşıyor, o ondan paylaşıyor, derken yalan haber her yere yayılıyor. Tarihle ilgili konuların tartışılmasını, paylaşılmasını doğru bulmuyorum. Hatta bir yasak bile getirilmesi gerekli. 2018

şartlarıyla, kafasıyla Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi değerlendiriliyor, zıtlaşma kutuplaşma oluyor, siyaset araya giriyor.”; Ö.K5, “Açıkçası sosyal medyada böyle şeylerin paylaşılmasını çok doğru bulmuyorum. Onayladığım bir şey değil. İnsanların bilip bilmeden bir şeyleri paylaşmaları, bilmedikleri halde yanlış yönlendirmeleri bence bir delinin kuyuya taş atıp, diğerlerinin peşinden gitmesine benziyor. Koyun olayı gibi. Bilmedikleri şeyi savunuyorlar. Algı değiştirme olayı var.”; Ö.E7, “İnsanlar haberlerin çoğunu sosyal medyadan öğreniyor ve yayıyor. Bu haberlerin birçoğu temelsiz çıkıyor. Teknoloji kullanımı niyete göre değişebiliyor; kasıtlı yapılıyor bazen bazı şeyler. Paylaşım yapanların öğretmen olup olmadığı, alanının ne olduğu meçhul olduğundan itibar zedeliyor bu tür paylaşımlar. Paylaşım yapılacaksa sosyal medya değil eğitim portalında yapılabilir. En azından kaynak ve referans göstereceği için daha faydalı olur. Gerçekte kim olduğu bilinebilir. Sosyal medyada bütün paylaşımların yapılması, yani temelsizliği açısından bence mantıklı değil. Toplumsal açıdan tarihe bakış açımız yanlış. Tarihle insanın yüzleşmesi gerekir; biz yüzleşmek yerine yargılamaya başlıyoruz. Sosyal medyadaki paylaşımlar yargılamayı da arttırıyor. Olayları, kişileri yargılamaya başvuruyoruz, hâlbuki olmuş bitmiş. Tarihin amacı nedir? Hatalardan ders alıp tekrar yapmamak. Sosyal medyada fikirlerimizi paylaşmakta sınır tanımıyoruz , çünkü denetleme yok. Bilinçsizce hareket ettiklerini görüyorum.”; Ö.E8, “Türkiye'de de bilimin değeri yok. Kimse gerçekleri görmüyor, objektif tarih yazan da yok. Tarih, sosyal medyada çıkar amacıyla kullanılıyor.”; Ö.E10, “Denetleyici bir kurum olmadığı için herkes önüne geleni ya da gördüğü her şeyi paylaşabiliyor. Bazılarının bunu bilinçli yaptığını düşünüyorum. İftira, yalan yanlış ve tarihle ilgisi olmayan uydurma şeyler paylaşılıyor ve bunun takibi yapılacaksa bile bu paylaşımların denetlenmesi ve cezalandırılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çok safsata şeyler var.” olarak belirtmiştir.

Tarih sosyal medyada olmalı diyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden Ö.E3, “Olumsuz bakmıyorum bu konuya. Olumsuz baktığım nokta alanında uzman olmayan kişilerin, bu konu hakkında yorum yapması; ama alanında uzmanlaşmış kişilerin çalışmalarını takip etmek gayet olumlu. Mesela 18 Martla ilgili bilinen yanlışları anlatan bir paylaşım vardı, ben de takip edip takipçilerimle paylaşmıştım.”; Ö.E4, “İyi kullanıldığında müthiş bir şey, inanılmaz bir güç. Bazen bakıyorum da paylaşımların zirveye çıktığı, en çok paylaşılanın, en çok sesi çıkanın kazanıyormuş gibi bir görüntüsü var. Size göre önemsiz bir konu, bir kişi tarafından gündeme getirildiğinde ve fazlaca irdelendiğinde, haksız

olanın sesi çıktığında, haksız haklı çıkabiliyor. Küçük küçük ve planlı verildiğinde topluma, toplum bunu anlayacaktır.” açıklamasında bulunmuşlardır.

Tarih, sosyal medyada olmalı diyen Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylardan Ö.A.E3, “*Tarih hayatımızın her yerinde. O yüzden sosyal medyada olması gereken bir şey*”; Ö.A.K3, “*Gayet mantıklı bir şey. Çünkü günümüzde artık çoğu şey internet üzerinden yapılıyor. Sosyal medya hesapları da çoğu yetişkin, hatta çocuklar tarafından bile kullanılmakta. Böyle kapsamlı bir iletişim aracını eğitim açısından kullanmamak saçmalık olurdu. Tarihin de sosyal medya üzerinden insana aktarılması gayet makul.*”; Ö.A.E4, “*Güzel bir şey. Teknoloji ilerledi ve sosyal medya her alanda boy gösteriyor. Bilgiye ulaşabilirlik açısından eğitici görüyorum. İlgi uyandırdı düşüncesindeyim.*”; Ö.A.K7, “*Bence kitaptan ziyade güzel. Kitap okumayı sevmeyenler için ya da sosyal medyada zaman geçirenler için faydalı görüyorum, farkındalık yaratıyor.*”; Ö.A.K10, “*Bu zaman için güzel bir platform. Herkes sosyal medyada takıldığı için ister istemez orada ilgi çekebiliyor. Kitap okuyorum. Ama sosyal medyada yer alanları daha ilgi çekici buluyorum ve daha akılda kalıyor. Twitlerde olunca okuyorum; ama bir kitaptan açıp da o konuyu okumazdım. Kısa ve öz olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde açıklamada bulunurken, sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgileri kolaylık olarak görmekte ve ilgi çekici bulduklarını belirtmektedir.

Sosyal medyada olmamalı diyen öğretmen adayı katılımcılardan Ö.A.K4, “*Çok çarpıtılıyor. Kulaktan dolma bilgiler, oradan buradan gelme bilgiler çok fazla var ve yetişkinlerin hatta küçük çocukların bile aklını karıştırıyor. Kutuplaşmalar görünüyor. Bunu da desteklemiyorum.*”; Ö.A.E5, “*Kesinlikle yer almamalı. Çünkü insanlar bir başkasının paylaşımını kendi paylaşımı gibi gösteriyor, doğruluğuna yanlışlığına bakmadan bilgi sahibi olmadığı haldemiş gibi paylaşıyor. Doğruluğu hakkında da hiçbir bilgisi yok. Bu şekilde de bilgiyi yayılabiliyor. Okumamış bir toplumun göstergesi açıkçası. Türkiye’de 80 milyon tarihçi var ve bunlar belli sebeplerle diplomalı tarihçileri ezebiliyor. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır hesabı bilgili insanlar sindiriliyor.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

4.4 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARLA İLGİLENME KRİTERLERİ NELERDİR” ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmeni Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlarla İlgilenme Kriterleri

	Tema	Alt tema	Katılımcılar	f	
ÖĞRETMENLER	Paylaşımaya bağlı	Görsel	Ö.E1-Ö.E2-Ö.E3-	4	
			Ö.E10		
		Beğeni sayısı ve yorum	Başlık	3	
			Güncellik	Ö.E4-Ö.E6-Ö.E8 Ö.K1-Ö.E5-Ö.E10 Ö.K4-Ö.E3	2
	Kişiyeye bağlı	Sohbet	Alan uzmanı	2	
			Tarih sevgisi	1	
				Ö.K5-Ö.E7 Ö.K3 Ö.K2	1
				16	
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Paylaşımaya bağlı	Görsel	Ö.A.K2-Ö.A.K3-Ö.A.K5- Ö.A.K9-Ö.A.K10- Ö.A.E1	6	
			Ö.A.K7-Ö.A.K9-Ö.A.K10		
		Kısa/öz bilgi Beğeni ve yorum sayısı	KPSS soru	Ö.A.K4	1
			Başlık	Ö.A.K7 Ö.A.K2	1
	Kişiyeye bağlı	Tarih sevgisi	Konu	Ö.A.K8-Ö.A.E2-Ö.A.E4	3
			Alan uzmanı	Ö.A.K6-Ö.A.K9-Ö.A.E3	3
				Ö.A.K1	1
				19	

Tablo 6'ya görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlarla ilgilenme kriterleri paylaşımaya bağlı ve kişiyeye bağlı teması altında kodlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinde paylaşımaya bağlı temanın alt teması olan görsellik tercih sayısı olarak fazladır. Bu konuda katılımcılardan Ö.E1, “Görsel olursa ayrı bir dikkat çekiyorum. M. Kemal’in Trablusgarp’ta bir fotoğrafını paylaşıyor, daha önce görmemiş olabiliyorum. Uzun yazıları çok fazla okuyamıyorum, genelde 3-5 satır bakıyorum, kaynak göstermemiş oluyor kapatıyorum. Bu nedenle fotoğraflar daha net ve ilgi çekici oluyor.”; Ö.E2, “Göze hitap etmeli. Abartı olmamalı” şeklinde ifade etmiştir. Beğeni sayısı ve yorumu kriter olarak tercih eden katılımcılardan Ö.E4, “Her verilen mesaj bizim üzerimizde farkında olmadan bizi bir şekilde etkiliyor. Suriyeliler bize geldi ama bizim gidecek hiçbir yerimiz yok, biz bu topraklarda ölürüz diyen öğrencilerim var. Her durumda mesaj iyidir ve bir şekilde yerine ulaşır.”; Ö.E8, “Paylaşımların beğeni oranına bakıyorum. Bu beni mutlu ediyor. Tarih konuşulması, beğenilmesi beni mutlu ediyor. Doğru ya da yanlış olması değil konuşuluyor olması

önemli.” ifadesinde bulunmuştur. Başlık alt temasını önemseyen katılımcılardan Ö.K1, “Çarpıcı bir başlık, renk veya yazı tercih edildiyse dikkatimi çeker. Zaten gündemle de alakalıysa merak eder bakarım.” demiştir. Güncellik alt temasını belirten katılımcı Ö.E3, “Güncel olması öncelikle ilgimi çekiyor; örneğin günümüzde andımız tartışılıyor, andımızın arka planına bakmak benim için önemli.”; Kişiyeye bağlı nedenlerin alt teması olan sohbeti belirten katılımcılardan Ö.E7, aktif sosyal medya kullanıcısı olamamakla birlikte sohbet konusu olması durumunda merak edip bakma durumunu şöyle ifade etmiştir: “Ortamda sohbet konusu olduysa merak eder bakarım, ama tereddütlü bakarım. Sosyal medyadaki haberler balon haber.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarında paylaşımaya bağlı temanın alt teması olan görsellik tercih sayısı olarak fazladır (Tablo 6). Görselliği katılımcılardan Ö.A.E1, “Görsellik benim için önemlidir; çünkü bir şey gördün mü birinci ağızdan duymuş gibi oluyorsun. Ama yazılı bir şey olsa, kendi yorumunu katmış olsa benim için o kadar önemli olmaz. O döneme ait alınmış bir belge, kendimin onaylayabileceği bir bilgi olması gerekir. O yüzden görsellik olması benim için önemli.” şeklinde ifade etmiştir. Hem görsellik hem de dikkat çekici bir başlık alt temasına vurgu yapan Ö.A.K2, “Resim olmalı. Görsel hafızam olduğu için görsellik mutlaka olmalı. Yazının büyüklüğü ya da başlığının dikkat çekici büyüklükte olması ayırt edici oluyor.”; katılımcılardan Ö.A.K7, alt temalardan KPSS ve kısa / öz bilgiye vurgu yaparak şu şekilde açıklama yapmıştır: “KPSS’ye hazırlandığımız için uzun bilgileri takip edecek ya da okuyacak pek vaktim olmasa da soruları illaki durup okuyorum. Kısa bilgiler, öz cümleler olursa daha ilgi çekici oluyor.” Görsellik ve kısa/öz bilgiyi tercih eden Ö.A.K10, “Uzun yazılarla yapılan paylaşımları okumuyorum. Görsel ve kısa bilgi olursa merak ederim. Uzun olunca merak uyanmıyor. Sosyal medyada yer alan paylaşımları daha ilgi çekici buluyorum ve daha akılda kalıyor. Twitlerde olunca okuyorum; ama bir kitaptan açıp o konuyu okumazdım. Kısa ve öz olduğunu düşünüyorum” şeklinde açıklamıştır. Kişiyeye bağlı nedenlerden tarihi sevgisi alt temasını belirten Ö.A.K8-Ö.A.E2-Ö.A.E4 paylaşımların tarihle ilgili olmasının yeterli olduğunu ve tarihe karşı farklı bir ilgilerinin olduğunu belirtmiştir. Konu alt temasını seçen katılımcılardan Ö.A.K9, “KPSS’ye yönelik olan paylaşımlar, Osmanlı ile ilgili fotoğraf gördüğümde ilgimi çeker. Instagram’daki renkliliği ve görselliği seviyorum.” ifadesinde bulunarak KPSS, konu ve görsellik alt temasına dikkat çekmiştir. Ö.A.E3, konu temasına “Osmanlı Tarihi olması bakmam için bir sebep” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

**4.5 " SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARA İLİŞKİN
ALGILARI NEDİR?" ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR**

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Algıları

	Tema	Alt tema	Katılımcılar	f	
ÖĞRETMENLER	Olumlu algı	Farkındalık	Ö.E3-Ö.E4-Ö.E6	3	
		İlgi uyandırıcı	Ö.K2-Ö.E6-Ö.E9	3	
		Gündemle bağlantılı	Ö.K1-Ö.E9	2	
		Medya etkileşimi	Ö.E9	1	
	Olumsuz algı	Şüpheli	Bilgi kirliliği	Ö.K2-Ö.K4-Ö.K5-Ö.E1- Ö.E2-Ö.E7- Ö.E8	7
			Siyasi	Ö.K3-Ö.K5-Ö.E1-Ö.E5- Ö.E7-Ö.E8 Ö.K4-Ö.E8	6
			Beğeni amaçlı	Ö.K1-Ö.E2	2
			Kışkırtıcı	Ö.K3-Ö.E10	2
			Yalan yanlış	Ö.E10	1
			29		
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Olumlu algı	Farkındalık	Ö.A.K5-Ö.A.K9-Ö.A.E1	3	
		Bilgilendirici	Ö.A.K2-Ö.A.E2-Ö.A.E4	3	
		Hayatın parçası	Ö.A.K3-Ö.A.K6-Ö.A.E3	3	
		Kolaylık	Ö.A.K7-Ö.A.K10	2	
		Karşılaştırma/etkileşim	Ö.A.K2-Ö.A.E1	2	
		İlgi uyandırıcı	Ö.A.K8-Ö.A.K10	2	
	Olumsuz algı	Bilgi kirliliği	Şüpheli	Ö.A.E1- Ö.A.K1- Ö.A.E5	3
			Kışkırtıcı	Ö.A.E5	1
			Kutuplaştırıcı	Ö.A.K1	1
			Kopyalama	Ö.A.K4	1
			1		
			21		

Tablo 7’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlara ilişkin algıları olumlu ve olumsuz algı başlıkları altında toplanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgilerin çoğunlukla olumsuz algı oluşturduğunu düşündükleri, buradaki paylaşımları şüpheli, bilgi kirliliği, siyasi, beğeni amaçlı, kışkırtıcı, yalan/yanlış alt temasıyla belirttikleri görülmektedir. Katılımcılardan Ö.K3, “Tarih konusunda bilgi kirliliği çok var, geçmişle hesaplaşma var. Toplum olarak çok okuma meraklısı değiliz. Bir resmin altına birileri bir şeyler döşeyip paylaşıyor, o ondan paylaşıyor, o ondan paylaşıyor,

derken yalan haber her yere yayılıyor. Tarihle ilgili konuların tartışılmasını, paylaşılmasını doğru bulmuyorum. Hatta bir yasak bile getirilmesi gerekli. 2018 şartlarıyla, kafasıyla, Osmanlı zamanı, Cumhuriyet zamanları değerlendiriliyor, kışkırtıyor, kutuplaşma oluyor, siyaset araya giriyor.” ifadesinde bulunarak bilgi kirliliği, yalan olabilmesi ve kışkırtıcı alt temalarına vurgu yapmıştır. Ö.E10 ise *“Denetleyici bir kurum olmadığı için herkes önüne geleni ya da gördüğü her şeyi paylaşabiliyor. Bazılarının bunu bilinçli yaptığını düşünüyorum. İftira, yalan yanlış ve tarihle ilgisi olmayan uydurma şeyler paylaşılıyor ve bunun takibi yapılacaksa bile bu paylaşımların denetlenmesi ve cezalandırılması gerektiğini düşünüyorum; çünkü çok safsata şeyler var.”* diyerek paylaşımların doğru olmadığına değinmiştir. Katılımcılardan Ö.K4, *“Farklı niyetlerle paylaşıyorlar. Genelde gördüğüm şeylere inanmıyorum. Çünkü kanıt ya da bir belgeye dayanıp dayanmadığını bilemiyorum ve sürekli yalan yanlış şeylerin paylaşıldığını görüyorum. Daha çok, paylaşımların siyasi ya da ideolojik amaçlı olarak yapıldığını düşünüyorum.”* şeklinde paylaşımları yanlış bulduğunu ve siyasi amaç içerdiğini belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinde sosyal medyadaki tarihle ilgili bilgilerin olumlu algı oluşturduğunu belirten katılımcıların görüşleri farkındalık, ilgi uyandırıcı, gündemle bağlantılı, medya etkileşimi alt temalarını oluşturmuştur. Katılımcılardan Ö.E9, *“Biz, çoğu tarihten ziyade popüler kültüre dönük olmaya başladık. Tabii bunda da televizyonun, sinemanın, farklı alanların etkisi var. Bazen şaşırıyoruz, tarih böyle mi ki diye. Televizyon ve sinema sayesinde milletimizin tarihe merakı oldu ve böylece tarih gündemle bağlantılı olarak paylaşımlara yansdı. Bu da beraberinde tarihe ilgi uyandırdı. Aslında çoğu kişi karşılaştığı tarihle ilgili paylaşımları veya bilgileri araştırmadan tartışıyor. Aslında tarih sosyal medyada ele alınabilir, tartışılabilir, ama araştırma, sorgulama ve konuyu bilmek önemli. Bu özelliklere sahip kişiler ele almalı”* şekline ifade ederek olumlu algı alt temalarına açıklık getirmiştir. Katılımcılardan Ö.E6, *“İlgi ve merak uyandırıyor. Yaşam şartları, kıyafetin olduğu görselleri faydalı buluyorum, alanında uzman kişilerin sözleri olduğuna eminsem katkı sağladığını düşünüyorum.”* demiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin aksine sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgilerin çoğunlukla olumlu algı oluşturduğunu düşünürken buradaki paylaşımları ‘farkındalık, bilgilendirici, hayatın parçası, kolaylık, karşılaştırma / etkileşim, ilgi uyandırıcı’ olarak belirtmişlerdir (Tablo 7). Katılımcılardan

Ö.A.E2, “İnsanların bilinçlendirilmesi bakımından güzel olabilir ama bilinçlendirirken de doğru bir şekilde bilinçlendirmesi lazım. Yalan yanlış ibarelerle insanları yanıltmaması lazım”; Ö.A.K3, “Gayet mantıklı bir şey; çünkü günümüzde artık çoğu şey internet üzerinden yapılıyor. Sosyal medya hesapları da çoğu yetişkin, hatta çocuklar tarafından bile kullanılmakta. Böyle kapsamlı bir iletişim aracını eğitim açısından kullanmamak saçmalık olurdu. Tarihin de sosyal medya üzerinden insana aktarılması gayet makul ve ilgi uyandırdığı düşüncesindeyim.”; Ö.A.E1, “Sosyal medyada tarihle ilgili çok fazla sayıda sayfa takip ettiğim için aynı konu hakkında farklı fikirler görmek yararlı oluyor; hani bazen gündemde bir şey olur, aynı anda farklı sayfaların ne yaptığını görmek gibi. Kendi görüşüne yakın olanı da karşı olanı da görmekte fayda var.”; Ö.A.E4, “Güzel bir şey. Teknoloji ilerledi ve sosyal medya her alanda boy gösteriyor. Bilgiye ulaşabilirlik açısından eğitici görüyorum. İlgi uyandırdığı düşüncesindeyim.”; Ö.A.K5, “Farkında olmadan öğrenmeyi sağladığı için faydalı buluyorum. Tarihi bilmeyen, ilgilenmeyen birilerinin bile dikkatini çekebilecek güçte.” ; Ö.A.K7, “Bence kitaptan ziyade güzel. Kitap okumayı sevmeyenler için ya da sosyal medyada zaman geçirenler için faydalı görüyorum, farkındalık yaratıyor.”; Ö.A.K10, “Bu zaman için güzel bir platform. Herkes sosyal medyada takıldığı için ister istemez orada ilgi çekebiliyor. Kitap okuyorum. Ama sosyal medyada yer alanları daha ilgi çekici buluyorum ve daha akılda kalıyor. Twitlerde olunca okuyorum; ama bir kitaptan açıp da o konuyu okumazdım. Kısa ve öz olduğunu düşünüyorum.” şeklinde açıklamada bulunmuşlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları tarafından sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bilgilerin çoğunlukla olumsuz algı oluşturduğu belirtilmiştir. Buradaki paylaşımlarla ilgili söylemleri şüpheli, bilgi kirliliği, kışkırtıcı, kutuplaştırıcı, kopyalama alt temasıyla kodlanmıştır. Ö.A.E1, “İnsanlar bir başkasının paylaşımını kendi paylaşımı gibi gösteriyor, doğruluğuna yanlışlığına bakmadan bilgi sahibi olmadığı halde bilgi sahibiymiş gibi paylaşıyor. Doğruluğu hakkında da hiçbir bilgisi yok, bu şekilde de bilgi yayılabiliyor. Okumamış bir toplumun göstergesi açıkçası. Türkiye’de 80 milyon tarihçi var ve bunlar belli sebeplerle diplomalı tarihçileri ezabiliyor. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır hesabı bilgili insanlar sindiriliyor.”; Ö.A.K10, “Çok çarpıtılıyor. Kulaktan dolma bilgiler, oradan buradan gelme bilgiler çok fazla var ve yetişkinlerin hatta küçük çocukların aklını karıştırıyor, kutuplaşmalar görünüyor.” ifadesinde bulunmuşlardır.

**4.6 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARIN DOĞRULUĞU
VE GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ NELERDİR?” ALT
PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR**

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Doğruluğu ve Güvenirliğine İlişkin Düşünceleri

	Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Doğru / güvenilir olabilir	Kaynağına bağlı	Ö.K2-Ö.E1-Ö.E3-Ö.E4-	5
		Kaynakçasına bağlı	Ö.E5	4
		Siteye bağlı	Ö.K1-Ö.E2-Ö.E7-Ö.E9- Ö.E6	1
	Doğru / güvenilir değil	Kurgusal	Ö.K3-Ö.K4-Ö.K5-Ö.E8- Ö.E10	5
				15
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Doğru / güvenilir olabilir	Siteye bağlı	Ö.A.K3-Ö.A.K4- Ö.A.K7	3
		Kaynağına bağlı	Ö.A.K8-Ö.A.E2	2
	Doğru / güvenilir değil	Tartışmalı	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K5- Ö.A.K9- Ö.A.K10- Ö.A.E3- Ö.A.E4	7
		Kurgusal	Ö.A.E5	1
		Abartı	Ö.A.E1	1
	Taraflı	Ö.A.K6	1	
				15

Tablo 8’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların doğruluğu ve güvenirliğine ilişkin düşünceleri doğru / güvenilir olabilir ve doğru / güvenilir değil şeklindedir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri çoğunluk olarak doğru ve güvenilir olabilir derken kaynağına (kim tarafından söylenmiş), kaynakça göstermesine ve takip edilen siteye bağlı alt temalarıyla değerlendirmede bulunmuştur. Bu konuda katılımcılardan Ö.E3, “Paylaşımları önce alanında uzman kişiler mi yapıyor, yoksa herhangi bir sayfa, anonim bir hesabı bulunan kişiler mi paylaşılıyor? O hesap sahte bir hesap mı, ardından kitaplardan ya da dipnotlarda alıntı şekilde mi paylaşmışlar ona bakarım, zaten gruplardan ziyade kişileri takip ediyorum. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı’nu araştıran bir yazar var; hem kitaplarını alıp okurum hem de twitlerde alanı ile ilgili çalışmalar yapıyor ki bunları takip ederim. Alanında uzman kişiler dışındaki bilgilerden şüphe ediyor ve aynı konu üzerinde kimin ne demiş olduğuna bakıyorum. Ancak tarihçi olduğunu iddia eden bazı şahıslar var ki,

bu tarihçilerin söyledikleri şeyler benim için ön planda olmuyor; ama söyledikleri konu kapsamında tartışma yapılıyor ve konuda kim neler söylemiş, o kişilere de bakıyorum. Tek kişinin söylediği benim için her zaman geçerli olmuyor.”; Ö.E1, “Tabi ki hepsi yanlıştır diyemem, ama büyük bir kısmı yanlış. Bilginin kaynağından bile alınmış olsa bir iki kelimesini değiştirdiğinde anlam farklılaşabiliyor. Ben bunu İsmet İnönü hatıraları konusunda yaşadım. Yavuz Sultan Selim’le, Fatih Sultan Mehmet’le alakalı da karşılaştım. Güvenirlilik anlamında da büyük sıkıntılar var. Kişilerin birebir kendi hesaplarından yaptığı paylaşımlar doğru kabul edilir. Örneğin Twitter’da İlber Ortaylı’yı takip ediyorum. Kaynağın ve kişinin muamma olduğu paylaşımlar şüpheli.”; Ö.E4, “Alanında uzman olmadığı sürece doğru ve güvenilir bulmuyorum. Arkadaşım dahi paylaşırsa objektifliğini sorgularım.”; Ö.E7, “Bütün bilimlerin temelinde şu vardır ki deney gözleme açık mıdır, hangi kaynaktan elde edilmiş, belgelere dayanır mı? Bunları bilmek gerekir, kanıtlanabilirlik önemli. Bunlar olmadığında bilginin güvenilirliği de zedeleniyor.” şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

Doğru ve güvenilir olmadığını kurgusal alt temasında belirten katılımcılardan Ö.K3, “Hiçbirine güvenmiyorum. Güvenilir değil. Kimlik, kişilik, uzmanlık, eğitim belli değil Dolayısıyla güvenirliliği de belli değil. İnsanların sosyal medyada uzun uzun paylaşım hazırlayacak vakti yok. Bu yüzden hazır bilgiyi kopyala yapıştır şeklinde veriyor. Paylaşımlar kulaktan kulağa oyunu gibi.”; Ö.K4, “Genel olarak doğruluğundan her zaman için şüphe duyarım. İyi bir medya kullanıcısı medyaya eleştirel bakmalıdır. Genel olarak her şeyin kurgusal olduğunun farkında olmalıdır. Medyada gördüğüm hiçbir şeye hemen inanmam. Sadece tarihle alakalı değil bu. Çünkü suiistimale çok açık bir alan. İnsanlarda yanlış algılar yaratabiliyor.”; Ö.K5, “Kesinlikle doğru ve güvenilir değil. Kaynakça yoksunu. Kaynakça taraması yapıp makale tez yazıyorsun, on kişi ancak okuyor, Ama sosyal medya paylaşımını milyonlarca kişi okuyor.”; Ö.E10, “Son beş altı yıldır paylaşımların sistematik açıdan belirli çevreler tarafından yanlış yapıldığını düşünüyorum. Okuma yazma seviyesi düşük olan ya da eğitim seviyesi düşük olan ve sosyal medya kullanıcısı olup belli bir yaşın üzerindeki insanları yönlendirmeye, yanlış bir algı oluşturmaya çalışıldığını düşünüyorum. Bilinçli olarak geçmişe karşı ve tarihe karşı ya da tarihi karakterlere karşı karalama kampanyaları yapıldığını düşünüyorum.” ifadesinde bulunmuşlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları çoğunluk olarak doğru ve güvenilir değil derken ‘tartışmalı, kurgusal, abartı, taraflı’ alt temalarıyla değerlendirme yapmışlardır.

Katılımcılardan Ö.A.E3, “*Pek fazla doğru olduğunu düşünmüyorum, paylaşım yapanlar da tarih profesörü değil sonuçta. Bu yüzden de ilgilenmiyorum. Sosyal medyada her kafadan ses çıkıyor. Gruplara üye olmamamdaki sebep bu zaten. Herkes kendi doğrusunu söyleyince bir sürü yanlış çıkıyor ortaya.*”; Ö.A.E5, “*Paylaşımların doğruluğu ve güvenilirliği, yani bence altına bir çakmak çakabilirsin. İnsanlar kendi düşüncesini yazmıyor, başkasının afili bir yazısını paylaşıyor. Çünkü herkes sosyal medyada önemli bir yazar. Tarih konusunda kimsenin kendi düşüncesi yok.*”; Ö.A.K1, “*Doğru bilgilere sosyal medyadan tam olarak ulaşamayız. Kimin ne düşündüğünü ve nasıl farklı düşüncelerin olduğunu gösteriyor.*”; Ö.A.K5, “*Doğruluğunu mutlaka araştırır sorgularım. Bilgisine güvendiğim biriye ne demiş diye bakarım.*”; Ö.A.K6, “*İdeoloji yansıtma, taraf tutma hissediliyor paylaşımlarda. Sosyal medyadaki tarihte bence tam anlamıyla bir objektiflik yok.*”; Ö.A.E1, “*Tarihi abartabilirler de. Bizim hoşumuza giden her tarih ile ilgili bilgi de doğru değildir. Doğruluğunu onaylamamız lazım. Peki, nereden onaylayabiliriz? Üniversitedeki hocalarımıza sorabiliriz. Birkaç kere sorup öğrendiğim de oldu mesela. Devlet sitelerinde tarihe ilgili kaynaklardan, arşivlerden bakabiliriz. İllaki doğruluğunu sorgulamamız gerekiyor. Sosyal medyadaki tarihi her yöne çekebilirsiniz.*” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Doğru ve güvenilir olabileceğini kaynağına ve siteye bağlayan katılımcılardan Ö.A.K3, düşüncelerini “*Doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü takip ettiğim sayfaların takipçi sayıları oldukça çok. Takipçi sayısı öylesine çok olan bir sayfanın da yalan yanlış paylaşımlar yapacağını düşünmüyorum. O yüzden güveniyorum.*”; Ö.A.K4, “*Kişiden, sayfadan, vizyonundan, paylaşımlar kendini belli ediyor. Kutuplaşma yaratmak isteyip istemediği bakınca belli oluyor. Kullanılan cümleler, kelimeler, sayfa, ele veriyor zaten. Kısacası doğru ve güvenilir bulduğum sayfaları takip eder, diğerlerini sorgularım.*”; Ö.A.K8 “*Kaynak belirttiyse tabii güvenilir ve doğrudur. Temeli olmayan bilgiler içeren sayfaları zaten takip etmiyorum.*” şeklinde açıklamıştır.

4.7 " SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARI KENDİ SAYFASINDA PAYLAŞMA YA DA KONU HAKKINDA SOHBET ETME DURUMU NEDİR?" ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımları Kendi Sayfasında Paylaşma ya da Konu Hakkında Sohbet Etme Durumu

	Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Paylaşırım	Sosyal Medya Ortamında	Ö.K2- Ö.E2-Ö.E3-Ö.E5-Ö.E9-Ö.E10	6
		Arkadaş / aile ortamında	Ö.K4-Ö.E2- Ö.E4-Ö.E5-Ö.E9-Ö.E10	6
	Paylaşmam		Ö.K1- Ö.K3- Ö.E1-	3
				15
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Paylaşırım	Sosyal Medya Ortamında	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K4-Ö.A.K10 Ö.A.E1- Ö.A.E2	5
		Arkadaş / aile ortamında	Ö.A.K3- Ö.A.K6-Ö.A.K7-Ö.A.K8-Ö.A.K9	5
	Paylaşmam		Ö.A.K5 - Ö.A.E3- Ö.A.E4-Ö.A.E5	5
				21

Tablo 9’da Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları kendi sayfasında paylaşma ya da konu hakkında sohbet etme durumu görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenler ve öğretmen adaylarının görüşleri ‘paylaşırım’ ve ‘paylaşmam’ şeklinde ortaya çıkmıştır.

Sosyal medya ortamında paylaşırım diyen Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö.K2, “Instagram’da genelde fotoğraf paylaşırım. Facebook’ta paylaşırım ama sohbet konusu olmaz. Keşke yapabilsem, ama maalesef arkadaş ortamında sohbet konusu olmuyor; çünkü bizim ülkemizde sohbet konusu demek tartışma, kavga, siyasete dönüşen bir duruma geliyor. O yüzden sohbet konusu olmasını istemem. Daha çok okumak ve gezinmek amaçlı kullanıyorum.”; Ö.E5, “Sohbet konusu yapılan şeyler genelde gündemde olan şeyler. Medyada da çıkmışsa insanlar o zaman tarihi değerli buluyorlar. Bir yerde varsa herhangi bir lider, bir ülke ile problem yaşanırsa o zaman araştırmaya değer bulunuyor. Paylaşacaksam ardının doluluğunu merak ediyorum. Birinin paylaşımı ise araştırıyorum, sorguluyorum samimi ve farkındalık oluşturuyorsa paylaşırım. Tarihin ideolojik bir noktadan çekilmesi gerektiği kanısındayım, her ne yaşandıysa onun nesnel

bir şekilde araştırılması ortaya konulması taraftarıyım. O yüzden başkalarının paylaşımını paylaşmayı tercih etmiyorum. Bazen kendi araştırmalarım sonucu yazılar yazıp bunları paylaşmayı tercih ediyorum.”; Ö.E10, “Doğruluğuna güveniyorsam çoğunlukla paylaşırım. Sohbet konusu olur. Özellikle bugünlerde çok fazla oluyor. Yanlış düzeltme konusunda sorumlu hissederim, hatta yorum yazarım.”; Ö.E4, “Mesleğim gereği sohbet konusu kesinlikle olur, sosyal medyada da paylaşıyorum.” diyerek sosyal medyada paylaşırım alt temasını açıklamışlardır.

Sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımları paylaşmam diyen katılımcılardan sırasıyla Ö.K1, Ö.K3 şöyle ifade etmişlerdir: Ö.K1, “*Ben sadece gündemden uzak kalmamak için takip ediyorum, prensip olarak paylaşmıyorum. İnsanlar tarihle ilgili dizi ve filmler yüzünden tarihi konuları merak edip karşılaştıkları bilgileri sorgusuz paylaşıyorlar.”; Ö.K3, “Genelde eğlenmek amacıyla kullandığım için kendimde paylaşım yapmıyorum. İnsanlar bilgilenmek için okumuyor. Kendi dünya görüşüne uygun mu diye bakıyor. Sosyal medyada tarih taraftar toplama haline geldi. Geçmiş, insanların ne karıştırdığını merak ettikleri için kurcalıyorlar.”*

Öğretmen adaylarında sosyal medya ortamında paylaşırım diyen katılımcılardan Ö.A.K1, “*Paylaşım çok fazla yapıyorum. Bilgi süzgecinden geçirip emin olunca paylaşıyorum. Herkesin görmesini, bilgilenmesini istediğim için yapıyorum. İnsanları düşünmeye sevk edeceğimi düşünüyorum.”; Ö.A.K10, “Mutlaka paylaşırım. Hatta mesaj yoluyla bile paylaşırım. Paylaşmayı seviyorum.”; Ö.A.E2, “Eğer çok ilginç bir şeyse paylaşırım. En kötü grubumuza atarım, onların da bilinçlenmesini sağlarım. Genelde arada derede kalmış çok bilinmeyen konular bilinmeyenden ziyade tam böyle ikilemde kalınmış konuları birbirimize tartışabiliyoruz.” şeklinde açıklama yapmışlardır. Arkadaş ve aile ortamında paylaşırım diyen katılımcılardan Ö.A.K6, “*Sadece bakarım, paylaşmam. Ama beğenirim, arkadaşlarımla paylaşırım.”* diye ifade ederken, Ö.A.K7-Ö.A.K8-Ö.A.K9 kodlu katılımcılar arkadaş ortamında tartışıklarını belirtmişlerdir.*

Öğretmen adaylarından paylaşmam diyen katılımcılardan Ö.A.E3, “*Paylaşmam, daha çok okumakla geçiririm. Bu paylaşımlar sohbe konu olmaz, ama normal hayattaki tarihsel konular illaki olur. Hoşgörünün olmadığı ve çatışmanın yaşandığı bir ortama dönüşüyor.”; Ö.A.E4, “Bana çok saçma geliyor paylaşmak. Şunu paylaşayım diye hiç düşünmedim şimdiye kadar. Ama takip ettiğim grupları tavsiye ederim. Ev arkadaşımınla tartışırız Onun bu konudaki görüşlerine önem veririm.”; Ö.A.E5, “Tarihle ilgili bir şey paylaşmak ince bir çizgi. Birilerini incitebilir, birilerinin kuyruğuna basabilirsiniz.*

Piyasada vatan kurtaran çok kişi olduğu için tarih konusunda düşüncelerinizi söylemek çok tehlikeli sulardır. Örneğin bir kişi bir paylaşım yapmış ve altına bilen bir kişinin yorum yapmasıyla bilene karalama kampanyası başlıyor. Adamı artık bezdiriyorlar. Günlük hayatta da böyle; aksini söylediğimde Facebook'taki paylaşımı kanıt diye gösteriyor ve körü körüne inanıyor. Bir de paylaşımlardaki yorumlara bakıldığında küfürler inanılmaz, adam bu sefer düzeltme yaptığına pişman oluyor.” demişlerdir.

**4.8 " SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARIN MATERYAL
OLARAK DERSTE KULLANILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ NELERDİR?"
ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR**

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımların Materyal Olarak Derste Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Kullanılabilir	Ö.K1-Ö.K2- -Ö.K4 -Ö.E1-Ö.E2- Ö.E3- Ö.E4- Ö.E5- Ö.E6 -- Ö.E9- Ö.E10	11
	Kullanılmamalı	Ö.K3-Ö.K5- Ö.E7-Ö.E8	4
			15
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Kullanılabilir	Ö.A.K2-Ö.A.K3- Ö.A.K4-Ö.A.K5- Ö.A.K6- Ö.A.K7-Ö.A.K8-Ö.A.K9-Ö.A.K10- Ö.A.E1- Ö.A.E2- Ö.A.E5	12
	Kullanılmamalı	Ö.A.K1- Ö.A.E3-Ö.A.E4	3
			15

Tablo 10’da görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların materyal olarak derste kullanılmasına ilişkin görüşleri ‘*kullanılabilir*’ ve ‘*kullanılmamalı*’ alt temalarında toplanmıştır. Kullanılabilir diyen öğretmen katılımcılardan Ö.K4, “*Materyal olarak kullanılabilir. Hatta bununla ilgili çok güzel tasarlanmış resimler, yazılar oluyor; ama bunu yapan güvenilir kişilerse tabii.*”; Ö.E3, “*Bence kullanılabilir, hatta kullanılabilirliği olmalı. Facebook’ta gördüğüm tarihten kesit programından T.G’nin on dakikalık bir kesit videosu vardı. Bunu çocuklara izlettim, gayet de hoşlarına gitti. Pedagojik olmak şartıyla, doğru bilgi ise kullanılabilir.*”; Ö.E6, “*Kullanılmalı. Çocuklara sosyal medyayı doğru etkin kullanmayı öğretilsek kendileri de fikir alma amacıyla bilgi edinme yoluna gidecektir. Sosyal medyanın online kullanılması taraftarıyım.*”, Ö.E10, “*Bir kaynağa dayandırılmış ve*

objektif olanlar çok sık olmamakla birlikte kullanılabilir. Öğrencilerden yoğun bir soru trafiğine maruz kalıyorum. Genelde bu tür bilgilerle Facebook'ta karşılaşıyorlar. Ben de onlara Facebook tarihçisi diyorum.” açıklamasında bulunmuştur.

Sosyal medyadaki paylaşımlar materyal olarak kullanılmamalı diyen öğretmenlerden Ö.K3, “Ben kullanmadım, sosyal medyada da güvenilir bilgi olmadığı için bu gibi paylaşımların materyal olarak kullanılmasını doğru bulmuyorum.”; Ö.E7, “Öğrenci açısından çok cazip. Benim dışımda, yoğun ilgi olacağı için sınıf yönetimi açısından sorun olabileceği konusunda tereddütlüyüm. Eğitimde esas öğretmendir ve öğrenciye o hissi geçirebilmek, öğrenciye dokunabilmek ancak öğretmen tarafından yapılabilir.”; Ö.E8, “Müfredata uygun değil. O yüzden de kullanabileceğini düşünmüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Kullanılabilir diyen katılımcı öğretmen adaylarından Ö.A.K3, “O bilgi doğruysa ve öğrenci seviyesine uygunsu neden kullanılmasın. Dikkat çekici olabilir. Üniversite derslerinde de kullanılması üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullandığını düşününce iyi sonuçlar verebilir. Arkadaşlar arası paylaşımlardan faydalanma ya da tavsiye etme amacıyla üniversitede de kullanılacağını düşünüyorum.”; Ö.A.K6, “Objektif diyebileceğimiz şeyler kullanılmalı. Aksi takdirde bir kaosa sebep olabilir. Zihinlerini berraklaştırabileceğim, ilgilerini çekebilecek güvendiğim ve doğruluğundan emin olduğum paylaşımları kullanabilirim.”; Ö.A.K8, “Kullanılmalı. Çünkü ilgi çekme yönünde güçlü bir materyal olabilir.”; Ö.A.K9, “Paylaşılabilir. Sosyal medya da hayatımızın merkezinde olduğu için eğitime de yansıtılmalı.”; Ö.A.E1, “Kısmetse olur da öğretmenlik yaparsam kullanmak istiyorum. Tarihle ilgili paylaşımlardan kastım videoları da bunun içine alıyorum. Tarihle ilgili dizilerin Instagram, Facebook sayfalarını takip ediyorum. Mesela “Vatanım Sensin” deki bazı sahneler 8. sınıf İnkılap Tarihi dersine hitap ediyor. Hatta bu sahneleri kullanmıştım, hocam da kullanmıştı. Çok farklı oluyor. Öğrenciler o döneme ait bir şeyler görünce daha iyi, daha net anlamış oluyorlar. Mesela o döneme ait belgeler; Misak-ı Milli kararlarının o zamanki orijinal metni gibi. Bu da tarihle ilgili bir paylaşım, bunları öğrencilerde kullanmanın faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğrenciye Misak-ı Milli şudur deyip geçersen anlamayabilir. Ama tarihle ilgili bir belge ve tarihle ilgili bir paylaşım ile anlatırsan kalıcılığı artar diye düşünüyorum. Doğruluğu ve güvenilirliğine kesin olarak dikkat edilmeli tabi.”; Ö.A.E5, “Toplumdaki yanılgıyı öğrencilere göstermek için kullanırım. Tarihi öğrenmek için baktıklarında tuzağa düşmemeleri gerektiğini göstermek için

gösteririm. Böyle paylaşımların olabileceğini, ama doğrusunu ne olduğuna bakılması gerektiğini söylemek için paylaşıyorum. Sosyal medyada gördüğün her bilgi doğru değil, fikir oluşturmak için gösterilmeli.” ifadesinde bulunmuşlardır.

Öğretmen adaylarından kullanılmamalı diyen Ö.A.K1, *“Aslında materyal olarak kullanılabilir, ama çok da dağılıbilir. Çok siyasi oldukları ve objektif olmadığı için kullanılmasını pek de doğru bulmuyorum”*; Ö.A.E3, *“Çok yanlış buluyorum materyal olarak kullanılmasını”*; Ö.A.E4, *“Bir yandan olumlu bir yandan olumsuz. Öğrenci düzeyine uygun olmayabiliyor. Soyut kalıyor. Dikkat çekici güdüleyici olursa kullanılabilir.”* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

**4.9 “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
SOSYAL MEDYADA TARİH ALANINDA UZMAN İSİMLERİ TAKİP ETME
DURUMU NEDİR? ” ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR**

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyada Tarih Alanında Uzman İsimleri Takip Etme Durumu

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	İlber ORTAYLI	Ö.K1-Ö.K2-Ö.K3-Ö.K4-Ö.K5-Ö.E5-Ö.E6-Ö.E10	8
	Halil İNALCIK	Ö.K2-Ö.K3	2
	Murat BARDAKÇI	Ö.K4-Ö.E1	2
	Selçuk UYGUR	Ö.E10	1
	Erhan AFYONCU	Ö.E5	1
	Şevket Süreyya AYDEMİR	Ö.K2	1
	Üniversite Hocaları	Ö.E8	1
	Cansu CANAN	O.E5	1
			17
ÖĞRETMEN ADAYLARI	İlber ORTAYLI	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K3-Ö.A.K4-Ö.A.K5-Ö.A.K7-Ö.A.K8- Ö.A.K10-Ö.A.E1-Ö.A.E2-Ö.A.E5	11
	Halil İNALCIK	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K3--Ö.A.K8- Ö.A.K10-Ö.A.E1-Ö.A.E2	7
	Yavuz BAHADIROĞLU	Ö.A.K10- Ö.A.E3	2
	Üniversite Hocaları	Ö.A.K4-Ö.A.K6	2
	Tufan GÜNDÜZ	Ö.A.K1	1
	Ahmet TAŞAĞIL	Ö.A.K1	1
		24	

Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyada tarih alanında uzman isimleri takip etme durumu Tablo 11’de gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların sosyal medyada en fazla takip ettikleri uzman tarihçilerin sırasıyla İlber ORTAYLI ve Halil İNALCIK olduğu belirlenmiştir. Bu konuda katılımcılardan Ö.K2, “*Tarih sonuçta sözel bir şey, herkesin farklı yorumları oluyor. Değişik yorumları da okumayı seviyorum. Şevket Süreyya Aydemir var mesela. Bugün hayatta olmayan, onun kitaplarını okuyorum. ‘Enver Paşa’ serisini okudum. ‘İlber Ortaylı’ gençler tarafından tanınan biri olduğu için de bunun üzerinde durulabilir. Tarihi sevdiyen, dikkat çektiren bir kişidir. Günümüzde Halil İnalçık var mesela. Duayen ve illaki etkilerine giriyorum.*”; Ö.K3, “*Canlı kanıt olabilecek kişiler var. Halil İnalçık vefat etti. Yurt dışı eğitimi almış olmaları benim için önemli bir kriterdir. İlber Ortaylı mesela. Bilgili oldukları belli. Akademik olarak boş değil, bir dönem tanıklığı var. İlber hocanın Atatürk’ün Samsun’a çıkışı ile ilgili ‘Abdülhamit’ ile ilgili açıklamalarına denk geliyorum, öğreniyorum okulda öğrenmedik açıkça söyleyeyim. Bakış açım değişiyor, yeni bilgiler öğreniyorum, o söylerse altı boş değildir diye düşünüyorum.*”; Ö.K4, “*İlber Ortaylı’yı takip ediyorum, kitaplarını da okuyorum. Murat Bardakçı’nın köşe yazılarını okuyorum; mesela Lozan’ın gizli maddeleri konulu yazılarını okudum. Atatürk’le ilgili yalan yanlış şeyler oluyor bu konuda. İlber hocanın bilgisini önemserim.*”; Ö.K5, “*İlber Ortaylı, genel olarak seviyorum ama...*”; Ö.E5, “*Erhan Afyoncu, İlber Ortaylı gibi tarihçiler yanında bilim insanı olmayan, ama farklı görüşlerine değer verdiğim bir takım kişileri takip ediyorum. Cansu Canan adlı kişiyi takip ediyorum. Farklı görüşteki kişileri eleştirel yaklaşmak adına takip ediyorum.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen adaylarından İlber ORTAYLI diyen katılımcılardan Ö.A.K1, görüşlerini “*Halil İnalçık en değerlisiydi. İlber Ortaylı var. Bir de Balkan tarihi ile ilgilenen Tufan Gündüz var. Ahmet Taşağıl var, onu da takip ederim. Kitaplarını da okurum. Donanımlı kişiler. Bunlar objektifler ve okuyup yazmışlar, araştırmışlar.*”; Ö.A.K4, “*İlber Hoca ile aydınlanma yaşıyorum. Üniversite eğitiminde almadığım, duymadığım şeyleri onun TV programlarında, sosyal mecralarda görüyorum ve konu konu da takip ediyorum. Çok yönlü bir insan. Onun dışında da var ama aklıma bir anda gelecek kadar yer edinmemiş galiba.*”; Ö.A.K8, “*Sağ kendine çeker sol kendine çeker. Herkes kendine göre yorumlar ama bana göre İlber Ortaylı’nın görüşleri benim için önemli. Objektif olarak tarih bilincini yansıttığını düşünüyorum. Popüler olma özelliği kişileri takip etmemde etkili olabilir. Halil İnalçık da var tabii.*” şeklinde ifade ederken, Ö.A.E3, “*Mesela Yavuz*

Bahadıroğlu. İlber Ortaylı'yı pek takip etmiyorum. Sosyal medyada patlayan bir sözü "Çok cahilsin keşke ölsen" beni soğuttu. Samimi bulmuyorum, çok medyatik. Halil İnalçık takip ediyordum"; Ö.A.K4, "Üniversitede takip ettiğim hocalarım var. Tarih herkesten öğrenilmez." ifadesine yer vermiştir.

4.9.1 " Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Bir Uzman Paylaşımının Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarını Etkileme Durumu Nedir?" Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 12. Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Bir Uzman Paylaşımının Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarını Etkileme Durumu

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Evet / Etkili	Ö.K1-Ö.K2-Ö.K3-Ö.K4- Ö.E1- Ö.E2-Ö.E3- Ö.E4- Ö.E5- Ö.E6 - Ö.E7- Ö.E10	12
	Hayır / Etkili değil	Ö.K5- Ö.E8- Ö.E9	3
			15
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Evet / Etkili	Ö.A.K1-Ö.A.K2-Ö.A.K3-Ö.A.K4-Ö.A.K5- Ö.A.K6-Ö.A.K8-Ö.A.K9-Ö.A.K10- Ö.A.E1- Ö.A.E2-Ö.A.E3-Ö.A.E4-Ö.A.E5	14
	Hayır / Etkili değil	Ö.A.K7	1
			15

Tablo 12’de görüldüğü gibi sosyal medyadaki tarihle ilgili bir uzman paylaşımının Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarını etkileme durumu ‘*evet / etkili*’ ve ‘*hayır / etkili değil*’ alt temasıyla belirtilmiştir. Öğretmenlerden evet / etkili diyen katılımcılardan Ö.K1, “*İlber Ortaylı gibi alanında uzman biriyse tabi ki etkisi olur ve derslerimde de atıfta bulunurum.*”; Ö.E1, “*Açıkçası bu konuda biraz etkilendiğimi düşünüyorum. Murat Bardakçı mesela. O demişse doğrudur diyorum. Kitaplarını da okuduğum kişiler olduğu*

için etkiliyor.” ifadesinde bulunurken, etkili değil diyen katılımcı Ö.K5, “...sosyal medyanın yanlış kullanılması ve geyik tarzı sohbetlerle anılması ‘çok cahilsin keşke ölsen’ gibi beni uzaklaştırıyor. Sosyal medya insanların kalitesini de etkiliyor. Ulaşılabilir olmak insanların kalitesini düşürüyor bence. Seviyeyi korumak önemli. Alçak gönüllü olunmalı; ama insanların ağızına sakız olunacak duruma da gelinmemeli”; Ö.K9, “Uzmanlar, daha doğrusu uzman tarihçiler sürekli göz önünde oldukları için bu tarihçilerin medyatik olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle bu kişiler beni etkilemiyor.”; Ö.E8, “Kültür Üniversitesi’nde arkadaşlarım var. Onlarla sohbet ederiz. Tarihle alakalı kütüphanem yok ve bunun sebebi tarih alanındaki yazarlar yaranma ve maddi kazanç amaçlı kitaplar yazıyor diye düşünüyorum. Tarihin siyaset ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum ve tarafsız olduğuna inanmıyorum.” görüşünü savunmuşlardır.

Öğretmenler adaylarından evet / etkiliyor diyen katılımcılardan Ö.A.K2, “Gerçekten etkiliyorlar. İlber Ortaylı ve Halil İncik. Hepsi kendi alanında uzman ve onların görüşlerini derslerde veya sohbetlerde kullanırım.”; Ö.A.K3, “Doğruluğunu kabul ederim. Söylediklerinin doğruluğu ve güvenilirliğini kendi mantık süzgecimden geçiririm. Ona göre kendi değerlendirmemi yaparım. Halil İncik’in düşüncesi önemlidir. Kitaplarını takip ederim. Ders kitaplarını da takip eder onların yararlarına bakarım. İlber Ortaylı’nın sözlerini görür paylaşıyorum ve okurum.”; Ö.A.K10, “Acaba objektif mi diye düşünmüyor değilim. Herkes kendi tarafına mutlaka yansıtıyor; ama tarih konusunda yer edinmiş, isim yapmış kişiler beni etkiliyor.”; Ö.A.E2, “Aklıma direkt İlber Ortaylı geliyor. Kendisi zaten akademik birikimi olan birisi. Bu da onu takip etmemizi sağlayan bir unsur aslında. Kafasına fes geçirip tarihçiyim diyenleri saymıyorum. Halil İncik, İlber Ortaylı etkisi kaçınılmaz.”; Ö.A.E5, “Ünlü kişilerin, -Örneğin İlber Ortaylı gibi- söyledikleri topluma ışık tutacağından beni de etkiliyor. O yüzden takip etmeye çalışıyorum.” ifadesinde bulunurken, hayır / etkili değil diyen Ö.A.K7, “İlber Ortaylı’yı biraz seviyorum. Adamın anlatması bilgisi hoşuma gidiyor; ama sonuçta medya ortamı olduğu için kuşkulu bakıyorum ki sahte hesaplarda olabilir. O söylüyor diye hemen kabullenmiyorum tabii.” demiştir.

4.10 " SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYADAKİ TARİHLE İLGİLİ PAYLAŞIMLARA İLİŞKİN METAFORLARI NELERDİR?" ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Metaforları

Tema	Alt tema	Katılımcılar	f
ÖĞRETMENLER	Bilgi kirliliği	Ö.K3-Ö.K5-Ö.E1-Ö.E5-Ö.E7-Ö.E8	6
	Kurmaca	Ö. K3-Ö.K4-Ö.K5-Ö.E8-Ö.E10	5
	Handikap	Ö.E5	1
	Kulaktan kulağa oyunu	Ö.K3	1
	Safsata	Ö.E10	1
	Delinin kuyuya taş atması	Ö.K5	1
	Sürü psikolojisi	Ö.K5	1
	Merdiven altı tarihçiliği	Ö.K3	1
			1
			18
ÖĞRETMEN ADAYLARI	Geçmişe yorum	Ö.A.K3, Ö.A.K9, Ö.A.K10	3
	Her kafadan bir ses	Ö.A.E2, Ö.A.E3	3
	80 milyon tarihçi	Ö.A.K4, Ö.A.E5	2
	Halat	Ö.A.K6, Ö.A.E1	2
	Renkli sayfalar	Ö.A.K7, Ö.A.K8	2
	Provokasyon (Kışkırtma)	Ö.A.K1	1
	İdeolojik	Ö.A.K5	1
	Popüler gündem	Ö.A.K2	1
	Yavuz hırsız	Ö.A.E5	1
		Ö.A.E4	1
		16	

Tablo 13’te katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlara ilişkin metaforları görülmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşan katılımcıların çoğunluğu sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları bilgi kirliliği ve kurmaca olarak tanımlamaktadır. Bu konuda katılımcılardan Ö.E5, “*Altı dolu olmayan şeylerden dolayı Facebook’ta ‘bilgi kirliliği’ olduğunu düşünüyorum. Tabii bir belge niteliği taşımadan paylaşılıyor olması bir ‘handikap’ yakıştırması yapmama neden oluyor. Facebook’u, Facebook’taki paylaşımları nesnelliği, doğruluğu araştırılmadan paylaşıldığı için güvenilir bulmuyorum.*”; Ö.K3, “*Bilgi kirliliği, tarih konusunda çok var. Geçmişle hesaplaşma var. Toplum olarak çok okuma meraklısı değilim. Bir resmin altına birileri bir şeyler döşeyip paylaşıyor; o ondan*

paylaşıyor, o ondan paylaşıyor, derken yalan haber her yere yayılıyor. Tarihle ilgili konuların tartışılmasını, paylaşılmasını doğru bulmuyorum. Hatta bir yasak bile getirilmesi gerekli. 2018 şartlarıyla, kafasıyla Osmanlı zamanı, Cumhuriyet zamanları değerlen. ‘Merdiven altı tarihçiliği’ diyorum ben buna. Bilsen de konuşuyorsun bilmesen de konuşuyorsun.”; Ö.E10, “Denetleyici bir kurum olmadığı için herkes önüne geleni ya da gördüğü her şeyi paylaşabiliyor. Bazılarının bunu bilinçli yaptığını düşünüyorum. İftira, yalan yanlış ve tarihle ilgisi olmayan uydurma şeyler paylaşılıyor ve bunun takibi yapılacaksa bile bu paylaşımların denetlenmesi ve cezalandırılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çok safsata şeyler var.”; ÖK5, “İnsanların bilip bilmeden bir şeyleri paylaşmaları, bilmedikleri halde yanlış yönlendirmeleri bence ‘bir delinin kuyuya taş atıp’ diğerlerinin peşinden gitmesine benziyor. ‘Koyun olayı’ gibi. Bilmedikleri şeyi savunuyorlar. Algı değiştirme olayı var.” olarak açıklamada bulunmuşlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından oluşan katılımcıların çoğunlukla sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları ‘geçmişe yorum, her kafadan bir ses, 80 milyon tarihçi, halat, renkli sayfalar’ olarak tanımlamaktadır. Bu konuda katılımcılardan Ö.A.E3, “Sosyal medyada her kafadan ses çıkıyor. Herkes kendi doğrusunu söyleyince bir sürü yanlış çıkıyor ortaya.”; Ö.A.E5, “İnsanlar bir başkasının paylaşımını kendi paylaşımı gibi gösteriyor, doğruluğuna yanlışlığına bakmadan bilgi sahibi olmadığı haldemiş gibi paylaşıyor. Doğruluğu hakkında da hiçbir bilgisi yok. Bu şekilde de yanlış bilgi yayılabiliyor. Okumamış bir toplumun göstergesi açıkçası. Türkiye’de 80 milyon tarihçi var ve bunlar belli sebeplerle diplomalı tarihçileri ezabiliyor. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır hesabı bilgili insanlar sindiriliyor.”; Ö.A.K1, “Doğru bilgilere sosyal medyadan tam olarak ulaşamayız. Bilgi kirliliği çok fazla var. Kimin ne düşündüğünü ve nasıl farklı düşüncelerin olduğunu gösteriyor. Nerede yanlış yapılıyor? Bunun analizini yapabiliyorum. Karşılaştırma yapmama katkı sağlıyor. Bu durum bir yandan güzel ama bir yandan da büyük bir malzemedir. Bunu da daha çok kışkırtma amaçlı yapıyorlar. Genelde siyasi yapılanmalar da kendilerine sempati duygusu şahsiyetleri önder yapıyor.” şeklinde açıklama yapmışlardır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde her bir araştırma sorusuna dair elde edilen bulgulardan hareket edilerek ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Aynı zamanda sonuçlar konu ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmaların sonuçlarından faydalanılarak tartışılmıştır.

1. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının en fazla kullandıkları sosyal medya platformunun Instagram olduğu belirlenmiştir.

Bunda Instagramın diğerlerine göre daha yeni, daha güncel olması ve aynı zamanda yeni nesil tarafından özellikle fotoğraf paylaşımında birinci derecede tercih ediliyor olmasının etken olduğu söylenebilir. Yazıcı ve Karlı (2016)' ya göre 21. yüzyıl ile birlikte, medyanın insanlar üzerindeki etkisi teknolojinin gelişmesi ile birlikte daha da artmıştır. Önceleri gazeteler, dergiler, telgraf, telefon, radyo, televizyon insan yaşamını daha fazla etkilerken, günümüzde internet ve sosyal medya platformları bu medya araçlarının yerini almış durumdadır. Özellikle internet insan hayatını, alışkanlıklarını ve yaşam biçimlerini değiştirmiştir. Bartlett ve Miller (2011)' a göre internet dünyada neler olup bittiğini okumak, merakını gidermek konusunda danışmak, tartışmak ve işbirliği yapmak, kimin için oy kullanacağına ve kiminle çıkacağına karar vermek için kullanılmaktadır. Dağıtmaç (2015:132)'in araştırmasına göre sosyal medya kullanıcıları, interneti en çok sosyal ağlara bağlanmak amacıyla kullanmaktadırlar. Yine aynı çalışmada sosyal medya platformlarından Instagram'ın çoğunlukla fotoğraf paylaşımı yapmak amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir.

2. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının tarihle ilgili takip ettikleri en az bir sosyal medya platformu olduğu görülmüştür. Bu tür platformları takip etme sebeplerinin güncellik ve gerekli durumlarda ön bilgiye sahip olunması ihtiyacı olarak belirtildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki grup / sayfaları en fazla kişisel nedenlerle takip etikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler mezun oldukları bölümü takip etmeyi, öğretmen adayları ise tarihe karşı ilgili olmalarını gerekçe olarak ortaya koymuşlardır.

Atalay (2014)'a göre sosyal medya kullanıcılarının en çok tercih ettikleri gruplara üye olmaktır. Bu durum sosyal medyada üye olunan grup sayısı arttıkça sosyal medyaya ilişkin tutumların yükseldiğini ortaya koymaktadır. Çünkü üye olunan grup arttıkça bireyin aslında sosyal medyayla daha çok haşır neşir olduğu, ilgilendiği düşünülebilir. Üye olunan grup sayısı arttıkça paylaşım ihtiyacının, sosyal yetkinliğin artması normal olarak değerlendirilmektedir. Çünkü birey bu gruplarda zaman geçirdikçe kendisini ifade etmek için ortam yaratmış olacaktır.

Dağıtmaç (2015:135)'in araştırmasında da gündemi takip etme ve fikir paylaşmanın sosyal medya kullanma amaçları içinde önde geldiği, Twitter'in tercih edilmesinde etkili olan unsurun gündemi takip etme olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

3. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyada tarihin ele alınmasını olumsuz, öğretmen adayları olumlu olarak değerlendirmektedir. Öğretmenler sosyal medyayı alışkanlık, öğretmen adayları hayatın bir parçası olarak görmektedir. Katılımcı öğretmenler tarihi, geçmişi araştırın bir bilim olarak değerlendirmişlerdir. Tarih konularının sosyal medyada kaynakçadan yoksun bir şekilde yer almasını bilgi kirliliği olarak yorumlamışlardır.

Herman (2004)'a göre medya, toplum gerçeği yerine kendi gerçeğini yansıtarak haber çarpıtma ve haber gizleme sorunlarına yol açmaktadır. Sorun basit bir bilgilenme sorununun ötesindedir. Çünkü bilgi sahibi olmadan düşünce sahibi olunmakta, yanlış bilgi ile yanlış düşünce sahibi olmak politik, ideolojik ve kültürel sorunlara da yol açmaktadır.

Köse (2010:122)'ye göre medyada yer alan söylemler bireylerde gerçek dünya ile çokta ilgisi olmayan durum ve fikirleri oluşturur. Aslında çoktan gerçek düzlemde aşınmış olan ilişkiler ve bireyler arası kolektif bağlar teknolojinin aracı olduğu bir biçimde bütünlenmeye çalışılır; gerçekte hiçbir ortak noktası olmayan da birbirinden çok farklı kökensel özelliklere sahip olan kişileri, 'kültürel bir orta' da birleştirir. Böylece giderek

dağılmış kişi, medyanın yabancılaştırıcı etkisiyle daha da parçalanmış olurken, kendisi için hazırlanan sanal bir grubun üyesi olmaya çağrılır.

Çoban (2009: 29)'a göre medya günümüzün vakanüvisi olarak iş görmektedir. Bu nedenle tarihin incelenmesi temel olarak gazetelerin ve diğer yazılı, sesli ve görsel medyanın ana belirleyici olduğu bir durumu da beraberinde getirmektedir. Medya günümüzü kayda geçirirken tarihin metnini de yaratmaktadır. Bu anlamda medyanın ideolojisi tarihin ideolojisinin de yansıtıcısıdır. Resmi tarih günümüzde medya tarafından üretilmektedir. Medyada resmi tarihi yeniden üretmektedir.

Katılımcı öğretmen adayları tarihin sosyal medyada olmasını olağan karşılamışlardır. Ortaylı (2017: 10)'nın insan mazesini bilen, merak eden, yanlışlıkla da olsa bilmeye çalışan, gelecek kaygısı olan, geleceğe dönük tahminler yapan tek varlıktır. Bu bakımdan insan tarih bilgisinden ve bilincinden ayrı tutulamaz.

4. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlarla paylaşım ve görselliğe göre ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medyada ilgi çekici bir görselle sunulan kısa ve net bilgi (içerik) öğretmen ve öğretmen adayları tarafından tercih edilme oranını artırmaktadır.

Kurt ve Karaduman (2010)'ın çalışmasında da benzer şekilde sosyal medyanın kullanım amaçlarının ilk sırasında içerik paylaşımı olduğu tespit edilmiştir. Deniz (2012), tarafından yapılan araştırmada kişilerin sosyal medyada hoşlarına giden video / resim paylaşımlarını yoğun olarak kullandıkları belirlenmiştir.

Balaman ve Karataş (2012)'in araştırmasına göre sosyal paylaşım sitelerinin kullanım amaçlarının gönderilere yorum yapma, yazılı, görsel, müzik bilgilerini paylaşma, en fazla paylaşımın sırasıyla resim, video ve müzik iletileri olduğu belirlenmiştir. Özellikle görseller, renk, biçim ve doku olarak çok fazla çeşidi olması nedeniyle kullanıcıların dikkatini çekmekte çok etkilidir. Düşünceler ve mesajlar bir resimde kullanıcılara çok daha kolay aktarılabilir (Wroblewski,2002; akt. Dağıtmaç, 2015: 98).

5. Sosyal medyada tarihle ilgili paylaşımların öğretmenlerde daha çok olumsuz, öğretmen adaylarında ise olumlu algı oluşturduğu görülmüştür. Katılımcı öğretmenler buradaki tarihle ilgili paylaşımları şüpheli bulup bilgi kirliliği olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmen adayları ise bu tür paylaşımların farkındalık yaratarak bilgilendirici bir rolü olduğunu savunmuşlardır.

Sanlav (2014)'a göre sosyal medyada çoğu zaman rastlanabilen bilgi kirliliği ve yanlışlık riski algısı, sosyal medyanın en büyük engeli ve dezavantajıdır. Bilindiği üzere sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlarda bilgiler çoğunlukla değişime uğramakta veya çarpıtılmaktadır. Tarihsel kişiler, kimlikler, bilgi ve belgeler de bunlardan payını almaktadır. Bunlarda bazıları toplumda birleştirici etkiye, bazıları da kutuplaşmalara yol açmaktadır (Şimşek ve Yalı, 2019:111).

Yengin (2012:129)'e göre yeni medya ile birlikte küreselleşen bilgi akışı kitlelere kolay bir şekilde ulaşabilmekte ve etkileme düzeyi daha güçlü olmaktadır. Yeni teknolojiler; bakış açılarını, düşünceleri yönlendirme ve değiştirme etkisine sahiptir. İnsan bilgi çokluğu içinde kimi zaman boğulmakta, kimi zaman ise onlardan etkilenmektedir. Bartlett ve Miller (2011)'a göre internete girip tüketilen bilgiler, tutumları, inançları, çevredeki dünyaya dair görüşleri ve içinde bulunulan kimliği şekillendirmektedir.

6. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları 'kaynağının belirtilmesi' ve 'kaynakça eklenmesi' şartı ile doğru ve güvenilir olabilir şeklinde değerlendirmişlerdir.

Oysa Altay (2018)'a göre bir kitaba atıf yapılması, tarih veya sayfa numarasına yer verilmesi her paylaşımın doğru olduğu anlamına gelmez. Araştırmaya katılan öğretmen adayları sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları doğru ve güvenilir bulmadıklarını belirtmişler ve 'doğru ve güvenilirliği tartışılır' olarak değerlendirmişlerdir. Bu sonuç, Bartlett ve Miller (2011), Aydeniz (2012b), Şimşek ve Yalı (2019), Timuçin (2000), Çizmeci (2003), İnce (2010), Altun (2005: 63) ve Gültekin, Akpınar, Nohutçu, Özerdoğan ve Aygün (2018)'ün çalışmalarında ortaya koyulan sonuç ve düşüncelerle örtüşmektedir.

Bartlett ve Miller (2011)' a göre her ne kadar her zamankinden daha fazla e-kitap, gazete, uzmanlıklar, çeşitli bilgiler ve rakamlar insanların parmak uçlarında olsa da, her zamankinden daha fazla ve benzeri görülmemiş miktarda hata, yarı gerçek, propaganda, yanlış bilgi, yanlış bilgilendirme ile karşı karşıya bulunmaktadır. Tüm bunların bilinmesi; iyi, güvenilir ve faydalı bilgilerin kötülerden ve yanlışlardan ayırt edilebilmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır.

Aydeniz (2012b: 21)'e göre sunulan bilginin eksik, hatalı, değiştirilmiş vb. olup olmadığı ana kaynakla karşılaştırılmalıdır, bilgilerin herhangi bir kişinin düşünce ve görüşlerini mi, olgusal gerçekleri mi yansıttığı incelenmelidir. Çizmeci (2003: 53)'ye göre tarih

çapraz okuyarak öğrenilmeli, karşıt kaynakları tarafsızlık ilişkisini bozmadan okumalı, ondan sonra yine de bir açık kapı bırakarak hükme varmalıdır. Şimşek ve Yalı (2019: 54)'ya göre medyada propaganda amacıyla geçmiş çarpıtılmakta, “biz” ve “onlar” ayrımcılığını meydana getirecek biçimde aşırıya kaçan görüş ile geçmiş yansıtılmakta; gerçeklerin saptırılması veya yanlış delil, düzeltilmiş istatistiki belge, sahte görüntüler ortaya çıkarılmakta; bir olayı haklı çıkarmak amacıyla demogoji yapılmakta; tarihsel kayıtların kötüye kullanımı, reddedilmesi ya da yok edilmesi ile karşılaşılmaktadır.

Timuçin (2000: 29)' e göre insan zihnine birden doğmuş olan doğruları, şuradan buradan çalınmış olan doğruları, irdelenmemiş, kimin ya da neyin ürünü olduğu bilinmeyen doğruları bir çırpıda yasalılaştırmak doğru değildir, böyle bir tutum tarihe yönelişi de başka alanlara yönelişi de tehlikeye düşürür. İnce (2010: 14)'ye göre uzun zaman önce yaşanan olaylar, sosyal aktörlere dolaylı bilgi vasıtasıyla erişmekte, olayı yaşamamış kişiler, yazılı ve görsel kaynaklardan, geçmiş bilgisinin kendisine olmasa da kurgusal olarak tekrardan yaratılmış olana ulaşmaya çalışmaktadır. Bireyler olayları doğrudan anımsamamakta, olaylar okuma, dinleme, anma etkinlikleri gibi insanların bir araya geldiği ortamlarda hatırlanmaktadır.

Timuçin (2000: 28)'e göre gerçek bilgi, işitilmiş ya da görülmüş olan şey değil, bilincine varılmış olandır. Altun (2005: 63)' a göre şüphesiz elektronik ortamda hızla artan bilgi miktarı ve çeşitliliği ister istemez ‘Her elektronik veri güvenilir midir?’ sorusuna cevap aramayı da gerektirmektedir. Bilginin kaynağının önemli olduğu bu süreç içerisinde bir takım farklı kabullenmelerin dile getirildiği söylenebilir. Kâğıt üzerinde olmayan hiçbir bilgi kalıcı olamaz. O yüzden elektronik ortamda verilen bilgiler ‘ucuz’ ve ‘çabuk tüketilir’ şeklinde bilgilerdir. Gültekin ve diğerleri (2018: 132)'ne göre bilgiye ulaşmanın kolaylaşması aynı zamanda bilgi güvenliği riskini arttırmıştır. Genel ağ kullanımının yaygınlaşmasıyla her türden bilgi internet ortamında mevcut duruma gelmiştir. Şimşek ve Yalı (2019: 13)'ya göre Facebook gibi platformlar üzerinden paylaşılan bilgiler genellikle değiştirilmekte veya saptırılmaktadır. Geçmişte yaşamış kişiler, kanıtlar, bilgiler de bu olanlardan nasibini almaktadır. Bunların bazıları toplumu birleştirici, bazıları ayrıştırıcı etki yapmaktadır.

7. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımları okuduktan sonra çoğunluk olarak paylaşımda buldukları, bu paylaşımı yine sosyal medya ortamında ya da aile / arkadaş ortamında yaptıkları ve sosyal medyada

paylaşım yaptıklarında doğru ve güvenilir olması kriterine dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Altay (2018)'a göre yalan veya hatalı bir haberle etkileşim halinde olan kullanıcıların % 86 ile %91'i beğenerek ya da paylaşımında bulunarak bu haberleri yaymaktadır. Altun (2005: 78)'a göre teknoloji aynı zamanda bilgiye erişim olanakları da sunmaktadır. Özellikle kimsenin sahip olamadığı internet üzerinde yazmak artık birçok kişi için kolaylaşmıştır. Böylesi bir siber ortamda hazırlanan bilgiler çeşitli medya araçları ile diğer kullanıcılarla paylaşılmaktadır. Bu durumda içeriğin doğruluğu ve güncelliği sorgulanmaya başlanan diğer bir konudur.

Büyükşener (2009: 39)'e göre sosyal ağlar vesilesiyle paylaşılmak istenen düşünceler ya da içerik zamana ve ortama bağlı kalmadan, internetin olduğu her zaman paylaşılabilir. Akyol ve diğerleri (2012:5)'ne göre internetin hızla yayılması ile bireyler, paylaşımlarını sosyal ağlar ve sanal ortamlarda gerçekleştirmeye başlamışlardır. Erbaşlar (2013)'a göre sosyal medyanın ne kadar sosyal içerikli olduğu, kullanıcılarının bu ortamda ne derece aktif olduğuna ve yaptıkları paylaşımların toplumu ve sosyal katmanları ne kadar ilgilendirdiğine bağlıdır. Yapılan paylaşımların kalitesi, içeriği, konusu, güncelliği ve ulaşılabilirliği gibi faktörler, sosyal medyanın ne kadar sosyal içerikli olduğunu belirler.

Büyükşener (2009: 41)'e göre Wikipedia, Myspace, Facebook, Friendster, Twitter, Friendfeed, Youtube gibi siteler, kullanıcının o anda ne yaptıklarını, fikirlerini, fotoğrafları ve videolarını paylaşabildikleri ortamlardır. Artık kullanıcılar geleneksel medyanın kendilerine sundukları ile yetinmemekte, içeriklerini kendileri oluşturmaktadır. İlgi çeken içerik kullanıcılarca paylaşılarak beğeni yağmuruna tutulmaktadır.

Dağıtmaç (2015: 157)'a göre insanlar çevresindeki gelişmelerden uzak kalma endişesi ve merak duygusuyla mutlaka gündemi ve çevresini takip etmek veya kendi fikrini, bulunduğu ortamı, mutluluğunu çevresindekilere duyurmak istemektedirler. Ögel (2012: 29)'a göre internet yasal olmayan birçok fikir ve ideolojik görüşün yayılması ve taraftar toplaması için çok uygun bir mecra oluşturabilmektedir. Televizyon ve radyonun aksine kontrol edilmesi, denetlenmesi zor olan bir iletişim aracıdır.

Şimşek ve Yalı (2019:149)'ya göre insanlar her gün internette onlarca arşiv belgesi, makale, araştırma sonucu, çeşitli sunum, grafikler, fotoğraf ve videolar ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar, hangisi doğru, hangisi yanlış diye düşünmeden kullanılan sosyal

medya hesaplarında paylaşılmakta, hatta paylaşım ile kalınmayıp inanç ve düşüncelere göre paylaşım ekine bir imoji ekleme de unutulmamaktadır. Gritzalis, Kandias, Stavrou ve Mitrou (2014)'ya göre kullanıcılar sosyal medyada diğer insanlarla etkileşime girebilmekte, bilgi ve görüşler yaratabilmekte, yeniden dağıtabilmekte veya değiş tokuş edip ve kendilerini sanal topluluklarda ifade edebilmektedir.

8. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların doğru ve güvenilir olması şartıyla sosyal bilgiler derslerinde materyal olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca sosyal medyada yer alan tarihle ilgili bir paylaşımın emin olunmadan sınıf ortamına getirilmesi ve yanlış bilginin yayılmasının ders öğretmenin sorumluluğunda olduğu görüşünü ortaya koymuşlardır.

Tarcan (2005: 93)' a göre internet, etkileşim özelliği sayesinde öğrenmeye katkı sağlamakta ve doğrudan derslerde kullanılacak hemen her konuya yönelik kaynak ve materyaller sunmaktadır. Dağıtmaç (2015:203)' a göre gençlere daha iyi eğitim vermek isteyen öğretmenler ve eğitim kurumları için öğrencinin okul içerisinde geçirdiği vakit kadar okul dışında ve artık sosyal medyada geçirdiği vakit de önemlidir. Eğitim kurumları öğrenciye verilen projeleri sosyal medya üzerinden yönlendirebilir. Ancak öğrenciler sosyal medya ile baş başa bırakıldığı takdirde öğrenci doğru yanlışı bilmeden hareket edecektir. Bu nedenle eğitim kurumları, sosyal medyanın faydaları ve zararlarını öğrencilere anlatmak durumundadır.

Şimşek ve Yalı (2019: 92)'ya göre günümüzde internet aracılığıyla sağlanan bilgi akışı ve haberleşme, tarihin hiçbir döneminde görülmemiş bir seviyededir. Sosyal medya platformlarına üyelikten, okullardaki ders işleme ve ödev yapma biçimlerine kadar hayata nüfuz etmiş durumdadır.

9. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal medyada en fazla takip ettikleri uzman tarihçilerin İlber Ortaylı ve Halil İnalçık olduğu görülmüştür. İlber Ortaylı'nın medya ortamında çokça yer alması ve kendisinin de sosyal medya kullanıcısı olması tercih sebebidir. Ancak en fazla tercih edilen tarihçilerin kendi sosyal medya hesabının olmadığı bilinmekte ve paylaşımları onların adına kimin yaptığı merak edilmektedir. Diğer yandan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının gazeteci ve yazarları da uzman tarihçi olarak gördüğü dikkat çekmektedir. Söz konusu uzmanların tarih alanındaki sözleri takipçileri etkilemekte ve sözleri güvenilir kabul edilmektedir.

Özbaran (2015: 19)' a göre her hafta hatta her gün beyin yıkayan, televizyondan televizyona çıkıp aklına geleni olduğu gibi söyleyen, tarihçi / gazeteci rolleriyle burunlarından kıl aldırmayan; güya halkın tarih açlığına ilaç olan tellalların, böyle nazik bir bilim ve sanat dalına, piyasa zihniyetiyle kötülük yaptıkları bir gerçektir. Vassaf (2010: 20)'a göre geçmişini ancak kendilerine ulaşabilen malzeme ile değerlendirebilecek olan tarihçilerin bir sorunu, özellikle kırılma noktalarında toplumların tarihi sil baştan yapma arzusudur.

10. Katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyadaki tarihi en fazla 'bilgi kirliliği' ve 'kurmaca', öğretmen adayları ise 'geçmiş yorum' metaforları ile değerlendirmişlerdir.

Karakulakoğlu ve Uğurlu (2015:153)'ya göre sosyal medya aracılığı ile bilgi kirliliği ve bilgi çarpıtma yayınının arttığı son yıllarda sosyal medyanın bir dedikodu merkezi gibi algılanmasına neden olmaktadır. İnsanların kendi gibi birine güvenme ihtiyacı, kendi gibi birilerini yanına çekmek isteyen ideoloji ve düşünceler sebebiyle sosyal medya bu anlamda manipüle edilebilmektedir. Dağıtmaç (2015: 18)'a göre sosyal medya denetlenemeyen bir ortam olması nedeniyle suç şebekeleri ve art niyetli insanların kol gezdiği bir ortam haline gelmeye başlamıştır. Şimşek ve Yalı (2019: 12)'ya göre sosyal medya ile iletişim ve bilgilendirme kanalları artmış olsa da büyük bir bilgi kirliliği ile karşı karşıya kalındığı da bir gerçektir.

Çataldaş (2018:2)'a göre internet kullanıcıları bilgi kirliliği ile farklı şekillerde karşılaşabilmektedir. İnternette arama motorlarında herhangi bir konuyla ilgili anahtar kelimeler kullanılarak arama yapıldığına birçok arama sonucuyla karşılaşabilmektedir. Bu durumun en önemli sebebi internet ortamına yüklenen veri miktarındaki artışın sürekliliğidir. Ancak, bu artış öte yandan doğru ve güvenilir bilgiye erişebilmeyi gittikçe zorlaştırmaktadır. Çataldaş (2018: 34)'a göre bilgi kirliliği ile bazen belli bir konuyla ilgili farklı görüşlerin sonucu olarak, bazen de bir konuyla ilgili olarak insanların aşırı bilgiye maruz kalması biçiminde karşılaşmaktadır. Özellikle internet kullanıcılarının yoğun olarak bilgiye maruz kaldığı günümüzde insanlar aramadıkları içeriklerle bile türlü sebeplerle karşı karşıya kalmaktadır. İnsanlar çevrimiçi olarak her an binlerce fotoğraf paylaşmakta, blog oluşturmaktadır. Günümüzde insanların internet ortamında var olan içeriklerin hepsini okuması, izlemesi veya kendi hafızalarında tutması mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında aranan bilgi, metaforik anlatıyla büyük bir çöplüğün içinde ve zor

bir çaba sonucu bulunmayı beklemektedir. Kısaca, bilgi çağındaki sorun, bilgisizlik değil; aşırılaşmış veri yığıdır.

5.2 ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde sonuçlardan hareketle “Sosyal Medya Kullanımına Dair Öneriler” ve “Sosyal Medya Üzerine Çalışmak İsteyen Araştırmacılara Öneriler” başlıkları altında önerilere yer verilmiştir.

5.2.1 Sosyal Medyada Kullanımına Dair Öneriler

1. Sosyal medya kullanımının olumsuz yanlarına karşı nasıl bir tutum takınılacağına dair konferanslar düzenlenmelidir.
2. Sosyal Bilgiler öğretimi kapsamında, sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlar, zümrelerde başlık olarak ele alınıp örneklerle tartışılmalıdır.
3. Sosyal Bilgiler eğitiminin ilgili kazanımında, sosyal medya kullanımına ve paylaşımlara yönelik bilgilendirme yapılmalıdır.
4. Sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlar sınıfa getirilerek doğrusu ve yanlışıyla öğrenme ortamında tartışılmalıdır.

5.2.2 Sosyal Medyaya Üzerine Çalışmak İsteyen Araştırmacılara Öneriler

1. Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğretmen adayları ile görüşmeler yapılarak sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlar hakkındaki görüşleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Tarih öğretmenlerinin de sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlar hakkında görüşlerinin tespit edileceği bir araştırma yapılabilir.
2. Tarih öğretmenleri ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımlar hakkında görüşlerinin tespit edileceği karşılaştırmalı bir araştırma yapılabilir.
3. Sosyal medyada yer alan paylaşımların farklı derslerde materyal olarak kullanılması durumuna yönelik bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, H. (2011). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 33(1), 137-161.
- Altay, İ. (2018). *Yalan da Olsa Hoşuma Gidiyor, Söyle*. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/okur_temsilcisi/2018/05/28/yalan-da-olsa-hosuma-gidiyor-soyle adresinden 22 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Altun, A.(2005). *Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyol, C., Ünal, E., Aydın, F., Debbağ, G., Öztürk, S., Karademir, T. ve Kemeriz, Z. (2012). *Sosyal Ağlar*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Atalay, R. (2014). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki (Bahçelievler İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydeniz, H. (2012a). *Medyayı Tanımak*. İstanbul: Nakış Ofset.
- Aydeniz, H. (2012b). *Bilinçli Medya Kullanımı*. İstanbul: Nakış Ofset.
- Bal, H. (2001). *Bilgisayar ve İnternet (8. Basım)*. Rize: Akademi Yayınevi.
- Balcı, A.E. (2018). *Sosyal Medyada Kimlik Krizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barron, B., Ellsworth, J. H. ve Savetz, K. M. (1997). *İnternet*. (Çev. N. Bahar ve diğerleri). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bartlett, J., Miller, C. (2011). *Truth, Lies And The Internet a Report Into Young People 's Digital Fluency*. London: Publishing by Demos.
- Bedir, A. (2016) *Sosyal Medya Kullanımının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bıçak, A. (1999). *Tarih Bilimi*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Biçer, B. (2008). *Tarihe Giriş*. İstanbul: Nesil Matbaacılık.

- Bostancı, M. (2010). *Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükşener, E. (2009). *Türkiye'de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış*. 14. Türkiye'de İnternet Konferansında Sunulan Bildiri, s. 39-41. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Castillo, C., Mendoza, M. ve Poblete, B. (2011). *Information Credibility on Twitter*. Hyderabad, India. http://chato.cl/papers/castillo_mendoza_poblete_2010_twitter_credibility.pdf adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Cebeci, H. İ., Taşçı, T. (2012). 2. Bölüm: *Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı*. Selvi, İ. H. (Yay. Haz.). Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Çağıltay, K. (1997). *İnternet*. Ankara: ODTÜ geliştirme Vakfı Yayıncılık.
- Çataldaş, İ. (2018). *Sosyal Medyanın Bilgi Kirliliği Kapsamında Değerlendirilmesi:15 Temmuz Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çizmecici, E. (2003). Tarih Bilincini Oluşturma Çabası. *Us Düşün ve Ötesi Dergisi*, 8/ 7, s. 53.
- Çoban, B. (2009). *Medya Milliyetçilik Şiddet*. İstanbul: Ser Matbaacılık.
- Dağıtmaç, M. (2015). *Sosyal Medya Bizi Neden Kullanır?* İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.
- Decker, E. S. (2014). *Eğitim Enstitülerinin Tarih Eğitimindeki Yeri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi*. Bilig.
- Demircioğlu, İ. H. (2013). *Türkiye'de Tarih Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Eskişehir: Yeni Türkiye.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulması Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15) , s.69-83.
- Deniz, A. (2012). *Sosyal Ağ Kullanımı ve Sosyal Ağlarda Benlik Algısı: Muğla İli Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Deniz, K., Küpeli, E. (2015). Albert Einstein'ın İsmet İnönü'ye Yazdđđı Mektubun Tarih Okuryazarlıđđı  er evesinde Türkçe Eđđitiminde Kullanılması. *Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT)* Vol. 7, No. 1, s.189-204.
- Dikme, G. (2013). * niversite  đđrencilerinin İletiŐiminde ve Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları: Kadir Has  niversitesi  rneđđi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğruluk, S. (2017) * đđretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları İle İnternet Bađđımlılıkları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, KahramanmaraŐ S t c  İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erbaşlar, G. (2013). *Sosyal Medyada Mısınız Asosyal Medyada Mısınız?* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erdal, C. (2012). *Medyanın Efendisi Şiddet*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Erdem, A. (1998). *Bilgisayar Haberleşme Teknolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dađđıtım.
- Esenay, F. I., Conk, Z. (2006). Medya ve  ocuk: HemŐirelik Tanıları Dođđrultusunda Bir İnceleme. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(10) , s. 91-102 .
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Cantekin Matbaa.
- Gökçearsan, Ő. (2011). Semantik Web (web 3.0) ve Eđđitim Amaçlı Kullanımı. *Eđđitim Teknolojileri Araştırma Dergisi*, 2, s.5-20.
- Göksu, V. (2016). *Kamusal Alan ve Siyasal Katılma Mecrası Olarak Sosyal Medya*. Konya:  izgi Kitabevi.
- Gritzalis, D., Kandias, M., Stavrou, V. and Mitrou, L. (2014). *History of Information: The case of Privacy and Security in Social Media*. Information Security & Critical Infrastructure Protection Research Laboratory Dept. of Informatics, Athens University of Economics & Business. Athens, Greece.
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutçu, M.,  zerdođđan, P. ve Aygün, S. (2018). *Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. İstanbul: Netbil Basım ve Yayıncılık.
- Hazar,  . M. (2011). Sosyal Medya Bađđımlılıđđı: Bir Alan  alıŐması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, s. 154-160.

- Henninger, M., Scifleet, P. (2016). How Are The New Documents Of Social Networks Shaping Our Cultural Memory. *Journal Of Documentation* 72(2), 277 - 298 . DOI: 10.1108/JD-06-2015-0069.
- Herman, S. E. (2004). *Medyada İkiyüzlülük (1. Basım)*. İstanbul: Berdan Matbaacılık.
- Hochman, N., Schwartz,R. (2012). Visualizing Instagram:Tracing Cultural Visual Rhythms. AAI Technical Report WS-12-03. Social Media Visualization. <https://www.aaai.org/ocs/index.php/ICWSM/ICWSM12/paper/viewFile/4782/5091>. adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Hu, Y., Manikonda, L. ve Kambhampati, S. (2014). What We Instagram:A First Analysis of Instagram Photo Content and User Types.595-598. <file:///C:/Users/Acer/Downloads/8118-37714-1-PB.pdf>. adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Irak, D., Yazıcıoğlu, O. (2012). *Türkiye ve Sosyal Medya*, İstanbul: Duplicate matbaa.
- İli, K. (2013). *Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Öğrenci Davranışlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnalöz, A. B. (2016). *Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Dil İle Sosyal Medya Ortamında Kullandıkları Dilin Karşılaştırılması Facebook Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İnce, G. B. (2010). *Medya ve Toplumsal Hafıza*, s.9-29.Kültür ve İletişim,9.
- Kahraman, M. (2013). *Sosyal Medya 101 2.0*, İstanbul: MediaCat Yayıncılık.
- Kalender, M. E. (2016). *Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karaduman, M., Kurt, H. (2010). *İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanım Düzeyleri*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansında Sunulan Bildiri. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Karakulakoğlu, S., Uğurlu, Ö. (2015). *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar: Twitter*. Ankara: Tarcan Matbaacılık Yayın San.

- Karataş, A., Balaman, F. (2012). Lise Öğrencilerinin İnternet Ortamında Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Unsurları. *Batman Üniversitesi. Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), s. 497-504.
- Katamba, M. (2018). *Social Media And Interpersonal Relationsa Case Of Facebook And Instagram*. Master thesis. Anadolu University, Institute of Social Sciences.
- Keçe, M. (2015). *Tarihsel Düşünme Becerileri İle Tarih Okuryazarlığı Becerilerinin Karşılaştırılması*, s. 107-121. KSBD, Hüseyin Hüsnü Tek ışık Özel Sayısı (Cilt 1) İlkbahar 2015, y. 7.
- Keskin, E. (2014). *Facebook Programlama*. İstanbul: Kodlab Yayın Dağıtım Yazılım.
- Kılıç, Ö. (2016). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kıncal, R. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Koç, S., Kaynak, S. (2009). *Yeni Medya Olarak İnternet ve Hukuki Kişisel Güvenlik*, s.138-139. 14. Türkiye’de İnternet Konferansında Sunulan Bildiri. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Korkut, K. (2016). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Yoluyla Geliştirdiği Tutumlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, H. (2010). *Medya ve Tüketim Sosyolojisi*. Ankara: Aytaç Medya.
- Kurtulmuş, T. (2014). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Medya Okuryazarlığı Dersinin Ortaokul Öğrencilerine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kütükoğlu, S. M. (2014). *Tarih Araştırmalarında Usul*. Ankara: TTK.
- Kwak, H., Lee, C., Park, H. ve Moon, S. (2010). What is Twitter, a Social Network or a News Media? Raleigh, North Carolina, USA. <http://www.cse.fau.edu/~xqzhu/courses/Resources/HKC.p591-kwak.pdf> adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Lyford, I. (1997), *Using The Internet*. London: Dorling Kindersley.

- Mayfield, A. (2008). What is Social Media, an e-book by Antony Mayfield From İcrossing. http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf adresinden 20 Mart 2019 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2018) Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı: Ankara.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma; Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Memiş, E (2005). *Tarih Metodolojisi*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Menteşe, M. (2013) *Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oğuzhan, Ö. (2015). *İletişimde Sosyal Medya Sosyal Medyada Etkileşim*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- O'Reilly, T. (2005). What is Web 2.0? Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software. <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> adresinden 19 Mart 2019 tarihinde erişilmiştir.
- O'Reilly, T., Milstein, S. (2009). *The Twitter Book, New Jersey, O'Reilly Media* http://cdn.oreilly.com/oreilly/booksamplers/The_Twitter_Book_Sampler.pdf adresinden 19 Mart 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ortaylı, İ. (2017). *Tarihimiz ve Biz (14. Basım)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayıncılık.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, İletişim Bilimleri Enstitüsü.
- Özav, L. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Üzerine Düşünceler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, s.169.
- Özbaran, S. (2015). *Tarihçilik Zor Zanaat*. İstanbul: Tarihçi Kitapevi.
- Özbay, A., Yetişenler, F. (2000). *İnternet Programları Rehberi*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Özkul, A. E. (2011). *Temel Bilgi Teknolojileri*. Eskişehir.

- Özmen, C. (2015). 1.Bölüm. Dünyada ve Ülkemizde Sosyal Bilgiler. Dönmez, C. ve diğerleri (Ed.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, s.3-7. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, S. (2014). *Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Kapsamında Sosyal Medya (Facebook Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, C., Keskin S., C. ve Otluoğlu, R.(2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller (6. Basım)*. Ankara : Pegem Akademi.
- Paulsen, M., Tække, J. (2013) *Social Media And Teaching -Education İn the new media environment* . Paper To the 40th Anniversary Nordmedia conference: *Defending democracy*. Oslo And Akershus University College.
- Pittman, M., Reich, B.(2016) *Social media and loneliness: Why an Instagram picture may be worth more than a thousand Twitter words*. Computers in Human Behavior 62, 155-167.http://charsoomarketing.com/wp-content/uploads/2016/05/10.1016_j.chb_.2016.03.084-Social-media-and-loneliness-Why-an-Instagram-picture-may-be-worth-more-than-a-thousand-Twitter-words.pdf adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Polat, O. (2016). *Eğitsel Sosyal Medya Platformları VE EDMODO Örnek Uygulaması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sanlav, Ü. (2014). *Sosyal Medya Savaşları*. İstanbul: Alioğlu Matbaacılık.
- Sarıçam, F. (2015). *Öğrencilerin Okul Dışı Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Selvi, H. (2009). *Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyi: Adapazarı Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sönmez, V.,Alacapınar, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (5. Basım)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, A., Yalı, S. (2019). *Gerçekte(n) Öyle mi Olmuş?*, İstanbul: Yeni insan Yayınevi.

- Şirin, M. R. (2013). *Çocuk ve Medya Hareketi Büyük El Kitabı*. Çocuk Vakfı Dizisi. Bizim Matbaa.
- Tarcan, A. (2005). *İnternet ve Toplum*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekin, H. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı İle Algılanan İnsan Değerlerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Timuçin, A. (2000). Tarih Bilici ve Tarih Felsefesi. *Felsefelogos Dergisi*, 9/4, s.28-29, İstanbul.
- Uludoğan, M. (2002). *Bilgisayara Giriş*. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.
- Ünal, A. T. (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vassaf, G. (2010). *Tarihi Yargılıyorum*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yazıcı, T., Karlı, İ. (2016). *Teknoloji, Medya ve Siyaset*. İstanbul: Volga Yayıncılık
- Yengin, D. (2012). *Yeni Medya ve... Medya*. İstanbul: İletişim Dizisi.
- Yeprem, M. S. (2017). *Sosyal Medya ve Etik*. İstanbul: Aydın Üniversitesi
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK,1) Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, s.23. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK,2) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı, s.25 https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf adresinden 30 Mayıs 2019 tarihinde erişilmiştir.

Walck, P. E. (2013). Twitter: Social Communication in the Twitter Ages. *International Journal of Interactive Communication Systems and Technologies*, 3(2) , s. 66-69.

WEB1,www.sosyalmedyahaber.com adresinden_3 Mayıs 2018 tarihinde erişilmiştir.

WEB2, <http://www.blogteb.com/turkiyenin-dijital-haritasi-2019/> adresinden 27 Nisan 2019 tarihinde erişilmiştir.

WEB3,<https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> adresinden_27 Nisan 2019 tarihinde erişilmiştir.

Wingate, P. (2000). *İnternet (9 Basım)*. (Çev. S. İkiz). Ankara: Ajans Türk Matbaacılık.

EKLER

EK-1. GÖRÜŞME FORMU

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz nedir?

Kadın

Erkek

2.Kaç yıldır öğretmenlik yapmaktasınız?

1-5 yıl

6-10 yıl

11-15 yıl

16-20 yıl

21 yıl ve üzeri

3. Herhangi bir sosyal medya platformunda üyeliğiniz var mı?

Evet

Hayır

4-Ne kadar zamandır sosyal medya kullanıyorsunuz?

1 yıldan az

1-2 yıl

3-4 yıl

4 yıldan fazla

5-Sosyal medya platformlarını kullanım sıklığınız nedir?

Her gün bir kereden fazla

Her gün bir kere

Haftada birkaç kereden fazla

Haftada bir kere

Ayda birkaç kere

6-Sosyal medya sitelerine girdiğinizde ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

- 5-10 dakika
- 11-30 dakika
- 31-60 dakika
- 61-120 dakika
- 120 dakikadan fazla

2. BÖLÜM

1.Sosyal medya araçlarından daha çok hangisini / hangilerini tercih ediyorsunuz?

2.Sosyal medyada tarihle ilgili hangi sayfaları takip ediyorsunuz? Bu grupları takip etme nedeniniz nedir?

3.Tarihin sosyal medyada ele alınmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

4.Sosyal medyada tarihle ilgili paylaşımlar hangi açıdan dikkatinizi çekmektedir?

5.Sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların etki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.Paylaşımların doğruluğu ve güvenilirliği hakkında düşünceniz nedir?

7.Paylaşımları okuduktan sonra kendi sayfanızda paylaşma ya da konu hakkında sohbet etme durumunuz nedir?

8.Materyal olarak derste kullanılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

9.Tarih alanında uzman diyebileceğiniz isimler kimlerdir? Tarihle ilgili bir paylaşım hakkındaki görüş ve düşüncelerinin sizin üzerinizdeki etkisi nedir?

10.Sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlar için nasıl bir benzetme kullanırsınız?

EK-2. SÖZLEŞME

Tarih:

Sayın Meslektaşım,

Öncelikle araştırmama gösterdiğiniz ilgi ve bana ayırdığınız zaman için size teşekkür ederim.

Ben Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimi yazmaktayım.

Bu araştırmada siz değerli öğretmenlerin Sosyal medyada yer alan tarihle ilgili paylaşımlar hakkındaki görüşlerini, öneri ve beklentilerini belirlemeyi amaçlanmaktadır. Bu görüşlere ise sizlerle gerçekleştireceğim görüşme sonucu ulaşmak istiyorum. Araştırma verilerimin geçerliliği, güvenilirliği ve görüşme sırasında olabilecek kesintileri önleyebilmek amacıyla ses kaydı yapmak niyetindeyim. Ses kaydındaki görüş ve önerileriniz araştırmamda sadece bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca araştırmamda gerçek isimleriniz kullanılmayacaktır.

Sizin isteğiniz doğrultusunda ses kayıtları grup verisine dönüştürüldükten sonra silinebilecektir.

Sonuç olarak, bu sözleşmeyi okuduğunuz ve araştırmama gönüllü olarak katıldığınız için teşekkür ederim. Araştırmam hakkında başka sorunuz olursa benimle iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmama gönüllü olarak katıldığınıza ve talebiniz doğrultusuna size verdiğim sözü tutacağıma ilişkin bu sözleşmeyi imzalamamızı uygun buluyorum.

Görüşülen

.....

Saygılarımla

Derya ELBASAN

EK-3. ETİK KURUL RAPORU

Tarih ve Sayısı: 13/12/2018-E.15924

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61923333/050.99/
Konu : 07/01 Derya ELBASAN

Sayın Derya ELBASAN

İlgi : Derya ELBASAN 05/11/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 12.12.2018 tarihli ve 07 sayılı toplantısında alınan "01" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

1. Derya ELBASAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri (Sakarya Örneği)" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Derya ELBASAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri (Sakarya Örneği)" başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEL54MM3M>

Etik Kurulu : Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozeikalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr

Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Derya ELBASAN, 08.04.1986'da İzmir'de dünyaya geldi. İlk, orta ve lise eğitimini İzmir Aliğa'da tamamladı. 2006 yılında başladığı Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2012 yılında Sakarya Akyazı Taşığıl Ortaokulu'na Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak atandı. Beş yıl sonra Akyazı Kabakulak Ortaokuluna tayini çıktı ve halen aynı okulda görev yapmaktadır. 2014 yılında girdiği Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünden 2016 yılında mezun oldu. Yine 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans yapmaya başladı. 2018 yılında ISHE'de 'Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Medyada Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri' adlı makale sunumunu yaptı ve makale TUHED'de yayımlandı.

Eposta: derya.elbasan@ogr.sakarya.edu.tr